

کۆماری عێراق

وێزارەتی روشنبیری و راکەشیاندن دەرکای روشنبیری و بێرکردن زەوی کوردی

زنجیرەیی ژمارە (١٩٦)

گەو هەرانی گەر مەسەر

فەرھەنگێکی کوردی - عەرەبی زاری کەلھۆزییە

بەشی دوووەم
نعمت علی سایە
www.iqraahlamontada.com

د-ر-ز-ژ-س-ش-ع-غ-ف-ق

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

پدای دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

بۆدابهزاندهی چۆردها کتیب:سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردی , عربي , فارسي)

کۆماری عێراق
وهزارهتی روشنبیری و راگه باندن
دهزگای روشنبیری و بلاوکردنه وهی کوردی
زنجیره ژماره (١٩٦)

فهرههنگی گهرمه سپر

بهشی دووهم

فهرههنگی کوردی - عهره بی زاری کهلهوری به
نعمت علی سایه

د - ر - ز - ژ - س - ش - ع - غ - ف - ف - ق

سہرہ تا

دواى په ناکردن وه خوداو ده سمیت دان و هان دانی
براده ران دهس کردمه دانانی فره ننگینکی کوردی -
نهره بی زاری که له پوری هه تا بهری چوار سال رهوق
رهوق بی هچان و هه وول دانم بوه ئی فره ننگه »
گه وهه ری گهرمه سیږ» که ئومیده وارم سود به خوش بوودو
میوه تی زوانه شرینه گه مان، زوانی کوردی بکا.

له دواى جهنگى جه هانى دووم تاكوو ئيمروو زوانى
كوردى گوهرينكى گهوارى ديه، چ له روى نوسينه وه
چ له روى ريزمانه وه له لايهن زوانه وان و بابه خلدن ،
وه زوانه گه وه ئوميدى فواخستن و رهسانى وه كاروانى
زيان دا، نه وه يش ناكردى بى دانانى زوانىكى به كگرتگه
له گشت زاره گانى كوردى، ئوميدوارم كه ئى فرههنگه
ههنگامك بوو له ريه، روى دانانى زوانىكى
به كگرتگه.

ٽي فهره ڏيکڻ ڪهڻي جياوازه له ٿو فهره ننگاهي ڪه تا
ٽيزگه دائريانه له زواني کوردي له روي:

۱ - ٺلف وبي: ٺلف وبي وهى جووره ريز ڪريانه:
ا [ئا، ٺه ٺ، ه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ،
د، ر، ز، ڙ، س، ش، ع، غ، ف، ڦ، ق، ڪ، گ،
ل، م، ن، و، ه، ي.

۲ - وشه ٿاڻي فهره ننگه ڪه له سهر ٺلف وبي ريز ڪريانه:
نه ڪ له سهر ده ننگ، ياني پيتي «قه له و» ونهرم له يه ڪ جيا
نه ڪريانه سه وه، ٿه را نمونه: (ر) و (ر) ي، (ل) و (ل) ي
وه يه ڪه وه نوسيانه.

۳ - پيتي «قه له و» وهر له پيتي نهرم ٿي:
ا - «ل» گول، گول. هتد.

ب - «ر» پهر، پهر. هتد.

ج - «ي» سي، سي. هتد.

۴ - نه گهر هات وشه يه ڪه دووبه ش يا زياتر بگريگه وه
له ٿاخواوتن دا ٿهوا جيا ڪريانه سه وه و شماره له سهر يان
دائرياهه، نمونه: خر - ۱ = ۱ وداي، ۲ - دوره.

خر ۲ = ۱ مدور، ۲ خليع، ۳ قادر، متمكن

۵ - چاوگي فريزي نوسيانه ٿولي ناوي يا ڪاري
سهره ڪي دا جوور: ۱ - ناو: له ناو چوون، ۲ - خسن،
ٿه وسه، خسن. هتد

۶ - ده ننگي «و» جوور ده ننگي (RUE) ه، له فهره نسي داو

ٲهولى ٲىٲى (واو) ٲىٲى .

٧ - ٲهگه رهاٲ وماناى وشه يه گ وچاوگى له عه ره بى ٲا
جوورى هك بون ٲه وا جيايان كرىاگه سه وه يا به «مصدري
مؤول» يا به ٲه رب رىنىگى تر هه ٲاكو جياوازى له به نىيان ٲا
نىشان ٲدري: ريز: ترتيب، ريز كردن: آن يرتب - عملىة
الترتيب ٲاكو وخواه نه وارىا ٲه وانه ي ٲى فه ره نگه وه كار
ٲىارن وه ٲايبه ٲى ٲه وانه ي كورد نىن، بزائن ٲه و دوو
وشه له يه ك جياوازن.

نىشانه

١ - (ن) ناو

٢ - (ر) راناو

٣ - [ئن] ٲاوه ٲكار

٤ - [ٲك] ٲاوه ٲكردار

٥ - [چ] چاوگ

٦ - [سر] سه رسورمان

٧ - [أ] ٲامراز

٨ - [ٲ] ٲامرازى ٲرسيار

٩ - [ٲب] ٲامرازى بانگ كردن

١٠ - [ك] كار

١١ - [در] ٲه رب رىن

١٢ - [ٲاش] ٲاشبه نډ

١٣ - [ٲش] ٲشبه نډ

١٤ - [پپ] پرپۆزیشن

١٥ - [پو] پیوئند

١٦ - [م] مجازی

١٧ - [تم] ته ماشا بکه

١٨ - [کن] کنایه

وهر له ئه وهی کوتایی وهی سه ره تا بارم فره سوپاسی ئه و
براده رو ماموستانه کهم که کومه ک و یارمه تیم دان وه
تایه تی ماموستانای قزو دارم محسن بنی و بس که هیچ
دریخی ک نه کرد چ له ده سمیه ت دانم له نو سین و
ده رکردنی مانای وشه گان یا پهیدا کردنی وشه ی کوانه و
دیرین و چ له رو ی ریکخسن و ریزکردنی وشه گه ان و
بابه تیان.

تصدير

بعد الاتكال على الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت على وضع قاموس كردى - عربى باللهجة
الكلهوريه، وكان ثمار جهودى المتواصلة لاربع سنوات
متوالية هي هذا القاموس الذي بين ايديكم «گه وهه رى
گه رمه سيّر» والذي ارجوان يملأ جزءا من الفراغ في
المكتبة الكردية.

تشهد اللغة الكردية منذ انتهاء الحرب العالمية الثانية
حركة واسعة من لدن اللغويين والمهتمين بشؤون اللغة
بأمل تطويرها وجعلها مواكبة ومسيرة لروح العصر، وهذا

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم بلهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان اساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها.

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الواجه التالية :-

١ - الالف باء : وكان ترتيبها على النحو التالي :

أ [ئا، ئه، ئه، ئه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م، ن، و، ه، ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الحروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالنسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة.

مثال : كتبت الحروف (ر)، (ړ) و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحرف الخفيف قبل الحرف الثقيل

أ - ل - گول، گول . . الخ

ب - ر - پەر، پەر . . الخ

ج - ی - سی، سی . . الخ

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١، ٢، ٣ .
 الخ مثال: خر-١ = ١ وادي، ٢ دوره. خر ٢ = ١ مدور، خليج، ٣ قادر، متكنم.
 ٥ - تأتي المصادر العبارية مع الاسم او الفعل الاصيلي: ناو، له ناوچوون. خمس نهوسه رخسن.

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) ويأتي هذا الرمز مع الحرف «و» واو.
 ٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤوله او تعابير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في اللغة العربية، لنفوق بين معنى الكلمتين او بالآخرى اقسامها مثل: ريز = ترتيب، ريز كردن = ان يرتب، عملية الترتيب.

المختصرات المتعددة

- ١ - [ن] اسم
- ٢ - [ر] ضمير
- ٣ - [ئن] صفة
- ٤ - [ئك] ظرف
- ٥ - [ج] مصدر فعل
- ٦ - [سر] اداة التعجب

- ۷ - [أ] اداة
 ۸ - [ئب] اداة استفهام
 ۹ - [ئب] اداة نداء
 ۱۰ - [ك] فعل
 ۱۱ - [در] تعبير
 ۱۲ - [پاش] لاحقة
 ۱۳ - [پش] سابقة
 ۱۴ - [پپ] حرف جر
 ۱۵ - [پو] حرف عطف
 ۱۶ - [م] مجاز
 ۱۷ - [تم] انظر
 ۱۸ - [كن] كناية

ويسرني ان اختتم هذا التصدير بتقديم جزيل شكري
 وامتناني لجميع الاخوان الذين ابدوا لي العون
 والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
 او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
 بالذكر زميلي محسن بني ويس الذي لولاه لما تمكنت
 من انجاز هذا القاموس . والله من وراء القصد ..

سه رچاوه

- ۱ - قاموسی زمانی کوردی، بهرگی یه کهم (ء)
 عبدالرحمن محمد امین زهیبی
 ۲ - قاموسی زمانی کوردی، بهرگی دووهم (ب)

عبدالرحمن محمد امين زهبيحي

۳ - فہرہ نگي لہڪ ولور، دانان وڪوڪردنهوي خه ميدي
ٿيزهه پهناھ.

ليدوان وبه راورد كردن مهحموود زامدار.

۴ - تهسٽيره گهشه، فاضل نظام الدين.

۵ - المورد - قاموس انگليزي - عربي، تاليف منير
البعليكي.

۶ - المنجد في اللغة والاعلام.

۷ - فقه اللغة للثعالبي.

The Advanced Dictionary... ۸

By A.S.Hornby and others

London. 1967

- د ۱ [ن] / دالّ / الحرف التاسع من الألف باء
 د ۲ [ر] للتملك [الشخص الثاني]: ثانه گه د، ماله گه د
 دا ۱ [سر] صيغة النداء: اماه!
 دا ۲ [ئك] ضرف تخصيص للـ ۱ - للمكان: له
 مال دا ۲ - للزمان: له شه ودا. تنقلب الى (الالف) لفظاً:
 له مال دا = له مالاً
 دا ۳ [پش] سابقة تضاف الى الفعل فتقلب المعنى:
 كهفت = دا كهفت

داپریان [ج] الانفصال: له يهك داپریان
 داپرین [ج] الفصل: جهنگ، مهردم له يهك داپری.
 داپر [ثم] تهلهپرو داپر
 داپیر [ن] جده، أم الوالدين
 داتهکانن [ج] السحب بقوة والأفلات: دهس له دهسی
 داتهکان و وای
 داجرانن [ج] انفراج
 داجریان [ج] الانفراج = گهلی داجریا.
 داجمیان [ج] الانطلاق: دی کهی داجمن؟
 داجوریان [ج] اختراق وتلاشی [الشهب والنيازك]:
 ثمشه و ئاسارهیهك داجوریا
 داجهقانن [ج] الفجر: دم داجهقن
 داجهقیان [ج] الانفجار: دهمی داجهقیان
 داجهکانن [ج] ۱ - الفك، الفتح ۲ - التفتیت
 داجهکیك [ئن] ۱ - منفیت، مفتت ۲ - مفتوح،
 مفكوك
 داجهکیان [ج] ۱ - التفتت ۲ - الانفتاح، الانفكاك.
 داجوون [ج] انفتاح وتدفق [الماء]: كونهگه داجگه
 داخ ۱ [ن] ۱ - الم، قهر ۲ - غضب ۳ - كوي
 داخ ۲ [ئن] حار - بدأ: ئاوهگه داخه
 داخ بوون [ج] الغليان وارتفاع درجة الحرارة
 داخرانن [ج] جعله ينسل

داخريان [چ] الأنسلال: شواله گه‌ی داخربا.
 داخ کردن [چ] ۱ - الغلي: ناوه گه داخ بکه ۲ -
 الکوی: ئاسنه گه سوهر بو دهسم داخ کرد.
 داخ له دل [ئن] ۱ - متألّم، مقهور ۲ - غاضب
 داخواز [ئن] ۱ - طالب ۲ - متمن
 داخوازی [ن] ۱ - طلب ۲ - أمنية، تمني
 داخوازی کردن [چ] ۱ - الطلب ۲ - التمني
 داخورپیان [چ] الانهيار: گديواره گه داخورپیا
 داخورمیان [چ] الانهيار: په‌رچين باخه گه مان دا.
 خوزمياگه.
 داد ۱ [ن] ۱ - عدل ۲ - عون، نجلدة: برهس له
 دادم.
 داد ۲ [س] للتعبير عن الألم والمرارة: داد له دهسی
 زالم! - هه‌ی داد له دهسی زه‌مانه!
 دادا [ن] أم [الطفل]
 دادپه‌روه‌ر [ئن] عادل، مستقيم
 دادپه‌رس [ن] منجد، معين: که‌س دادپه‌رس نی‌یه
 دادگه‌ر [ن] ۱ - مستنجد ۲ - مشتکی
 داد کردن [چ] الألتماس
 دادگا [ن] محكمة، دار العدل
 دادگه‌ر [ن] قاضي، حاکم
 دادوه‌ر [ن] مشتکی، مدعی

دار ۱ [ن] ۱ - شجر ۲ - تعلیق ۳ - وضع
[الشاي... الخ] على النار ۴ - استفزاز، ملحة ۵
- عمود

دار ۲ [باش] تضاف الى الاسم فتكون صفة: دل =
دلدار تاو = تاودار

أ - تەو دار نان [چ] وضع [الشاي... الخ] على
النار: تاوی جای نامەبەو دار

ب - وه دارا چوون [چ] ۱ - الأفزاز الى... : تهرا
قلسی وه دارا چوو ۲ - الأفزاز: وه داری
کورهیا مهچوو

ج - وه دارا کردن [چ] ۱ - التعليق: پالتاوهگه وه دارا
کرد.

۲ - الأعدام:- گونا بار وه جزای خووی رهسی، کریا وه
دارا

دارا [ئن] ثري: ههركهس دارا بوو، ههههسناك بوو

دارایی [ن] ثراء: دارایی دنیام چوار دیناره

دارچین [ن] دارسین، قرفة

دارچینی [تم] دارچین

دارزانن [چ] ۱ - التفتیت ۲ - التفسیح ۳ - التمزیق

۴ - جعله يتاكل ۵ - الضرب بشدة

دارزییاگ [ئن] ۱ - متآكل: خانگی دارزییاگ ۲ -

ممزق: مشگی دارزییاگ ۳ - مسخ، متفسخ

دارزیان [ج] ۱ - التآكل ۲ - التفسخ ۳ - التمزق
 دارسان [ن] غابة: ثی کهزه پری دارسانه
 دارشائن [ج] ۱ - جعل [الناس] يتجهرون ۲ -
 البعثة
 دارشیان [ج] التجمهر، مهردم دارشیا له بازار ۲ -
 التعامش سیلان الدمع وضعف العين
 دارنده [تم] دارا
 دارندهی [تم] دارایی
 داروات [ن] توابل
 داروچان [ن] خردل، نبات الخردل
 دارو دهسه [ن] أتباع، أزام
 دارین [تن] كثير الأشجار، خاص بالأشجار،
 داس [ن] مسنيه (منجل)
 داستان [ن] ۱ - أسطورة ۲ - حكاية، قصة
 داسگه [ن] سنا السنابل
 داسولگه [ن] منجل صغير
 داکاسیان [ج] ۱ - الاستقرار: سهلام له لای براگی
 داکاسیاگه
 داکهفتن [ج] ۱ - الخروج ۲ - التولد: لهوروژهی له
 دالگه داکهفتگه، خوهشی وه خوهی نهديه
 داکردن [ج] ۱ - الأنهمار: واران داکرد ۲ - الأملاء:
 مهريهم ثاو له کونهگه داکرد

داکولانه [ن] اَکله تعد من الحنطة المحبشة. «بلیلة»
داکیشان [ج] ۱ - المد: ناوخاس قول داکیشا ۲ -
التمطي [حیوان]: ماهین خوهی داکیشی له
شه که تی دا.

داگرتن [ج] ۱ - التنزیل: باره گه داگر ۲ - التعبئة:
سی بار گه نم، نهرا هه رین داگرته. ۳ - التغطية:
نه ور روی ئاسمان داگرتگه ۴ - الاستیلاء علی،
الاستحواذ: هه ر کهس هات و بهشی له زه وه گه
داگرت.

دال [ن] عقاب: طیر النسر الأسود
دالان [ن] دهلیز

دالاوخوهر [ن] مهرب

دالاوخوهری [ن] ته ریب

دالاویز [ن] بکرة: دالاویزیان بریه وه

دالاویز برین [ج] الأفناء، الأبادۃ عن بکرة أبیهم

دالگ [ن] أم، والدۃ - له دالگ کردن [ج] السماح

لصغار الاطفال بالرضاعة من أمهاتها

دالگه [سر] صیغة النداء: أماه

دالگه ماران [ن] عطاء، عطاءه

دالگی [نن] أمومي

دالوه خش [ن] عفو، صفح

دالوه خش کردن [ج] العفو عن، الصفح عن: ئی

جاره دالوه خشى بکه .

داليه [ن] حقل [خاصة حقل مخضرات]: داليه شامى .

دام [ن] ۱ - فح = هرجگ دام نهراى نامهوه، بى
سوود بو ۲ - کمين .

أ - له دام حسن [ج] ۱ - الأيقاع في الفح ۲ - الأيقاع
في الكمين

ب - له دام كهفتن [ج] ۱ - الوقوع في الفح ۲ -
الوقوع في الكمين

داماگ [ئن] ۱ محتار، محير ۲ - معوز، محتاج:
كوومه كى بکه، بى كهس و داماگه .

دامه زرانن [ج] ۱ - التنظيم ۲ - الأنشاء ۳ - الأسكان
دامه زريان [ج] ۱ السكن ۲ - الاستقرار

داملکانن [ج] جعله يشل: نه سپه که، سه رله
نه وساره که داملکان .

داملکیان [ج] الأنسلال: نه وسارى سه رى ماهينه گه
داملکیا .

دامو ده زگا [ن] معدات

دان ۱ [ن] ۱ - علف الحيوان ۲ - وحدة واحدة:

دانى خورما ۳ - حبوب ۴ - حر عكس المصنع:

رونى دان

دان ۲ [ج] ۱ - الأعطاء: دينارى دا وه قهرت ۲ -

المرور: دا وه وهر مآلمانا ۳ - التقديم (سعر): چهنی
وه مآله گهمان دا؟

دان ۳ [پاش] تضاف الى الأسم فتكون: ۱ - مصدر
الفاعل، ثاودان ۲ - أسم مكان: شهكهردان
دانا [ئن] ۱ - فاهم، عارف ۲ - ذكي، عالم
دانا بوون [چ] أن يصبح فاهماً، عارفاً وذكياً
دانان [چ] ۱ - الوضع: دانايه‌ی له سهر میزه گه ۲ -
أن يخسر چهنی دانا له قومار؟ ۳ - تقدير (القيمة،
الثمن): وه چهنی خانگه گه دانان؟ ۴ - الافتراض:
دانه ئهوان نه هاتن! ۵ - التأليف: وزيا قامووسینگ
دانانگه

دانایی [ن] ۱ - فهم، معرفة ۲ - ذكاء
دانه [ن] ۱ - وحدة واحدة: دانه‌ی له وکتاوه هزار
دینار ههرزی. ۲ - سائل أحمر كان يستعمل كدواء
لمعالجة الرمد. ۳ - دُر (معدن).
دانه‌ر [ن] واضع، مؤلف: سهرتیب دانه‌ری کتاوه گه‌س
دانه‌رووکه [تم] داکولانه
دانه کولانه [تم] داکولانه
دانه‌وه [چ] ۱ - الارجاع: کتاوه گه‌ت دانه‌وه؟ ۲ -
الایفاء: قهرتی مه‌ردم نده‌ره‌وه.
دان دان [چ] تقديم العلف للحيوانات: دانی
هیسره گان بده

داندان [ن] نشار، كمية قليلة، عدد قليل: داندان
دكان به سیابو

دان کردن [چ] أن يعلّق الحيوان: دانی په سهيله گه
بکه.

دانگه [ن] صلي

دانگه دان [چ] الصلي: دانگی گوله لیم دان.

دانگدهر [ن] رشاش

دانگوو [تم] داکولانه

داننگه [تم] دان [۱ - ۲] داننگه [ن] جدري الاغنام

دانوو دوو [تم] أرضاع صغار الأغنام

دانوو دوو کزدن [چ] الأرض. المادة السابقة

دانیشتانن [چ] الأبطال، العزل: په قیر حال بو،

نهرایه باوگی له مه کتبه دانسانه ی

دانیشتان [چ] ۱ - القعود له شوانی دانیشتا ۲ -

الامتناع: نیدک لی به دکاری دانیشتا ۳ - الاعتزال.

دانیشتنه وه [چ] تقصر [أطول]: خه له گه وهختی

هشک بوو، دانیشتیگه وه.

دانیشگا [ن] جامعة

داو [ن] ۱ - شرك، فخ ۲ - جولة [اللعب] ۳ - مره:

ئی داوه نیه تیه مه مال، داویگی تر ۴ - شوط: وازی

کردیم، دوو داو بردیمه و

داوا [ن] ۱ - دعوة ۲ - طلب ۳ - خصام

داواکار [ن] ۱ - داع ۲ - مطالب: داواکاری حهقی

خوه مانیم

داواکهر [تم] داواکار

داوا کردن [چ] ۱ الدعوة ۲ - الطلب

داوان [ن] شلیله: پری داوانی کالگه ئه پامان هاورد.

داوان پاک [ئن] عقیف (أمرأة): فاطمة زنی داوان

پاکیکه.

داوان پاکي [ن] عَقَّة

داوان پیس [ئن] فاجرة، داعرة

داوان پیسی [ن] فجور، عارة

داوه زانن [چ] ۱ - الأنزال: وه زوور قاجاخچیگه

کوول ئه سپهگه داوه زانن ۲ - التخیض: که می له

نرخه گهی ئه پامان داوه زان.

داوه زیان [چ] ۱ - النزول: که کوول ئه سپهگه داوه زیان

۲ - الانخفاض

داورانن [چ] الفصل، العزل: جهنگ، مهردم له

یه کتری داوران.

داوریان [چ] ۱ - الانفصال: بوه ههراو له یهک

داوریان.

داوشکیاگ [ئن] ۱ - متفسخ ۲ - متعفن ۳ - متعطن

داوشکیان [چ] ۱ - التفسخ ۲ - التعفن ۳ - التعطن

داوول [ن] خبال الماته ۲ - شخص مهزوز الجسم أو

رث الثياب

داهاتگ [ن] شائع، سائد: رسومی داهاتگ

داهاتن [چ] الشیوع: ئی باوه تازه داهاتگه

دایان ۱ [ن] رضاعة

دایان ۲ [چ] الهطول: واران دایا

دایانگا [ن] ۱ - مرضعة ۲ - دار الحضانة

دایه [سر] صیغة نداء الام: امه

دایهم [ئک] دائماً: دایهم چهوی ها وه ئهسره وه.

دایهمی [ئن] دائمی: کاری ها دایهمی نی یه.

دایشتن [چ] التملك: جوامیر شمش کور دوه تیک

دایشت.

ده [ن] عشرة، عشر [۱۰]

دهبان [ن] نوع من الخناجر

دهبهنگ ۱ [ن] مشكلة ۲ - مصیبة

دهبهنگ ۲ [ئن] داخ

دهبله [ن] تضخم

دهبله کردن [چ] ۱ - التضخم: دلم دهبله کرد

دهخالت [ن] التجاء وألتماس الحماية

دهر ۱ [ن] ۱ - فتحة الباب ۲ - مدخل ۳ - فتحة ۳-

أنثى الخنزير

دهر ۲ [ئک] خارج

أ - ئه وه ده رکه فتن [چ] الانکشاف

ب - ئەودەرهانن [چ] الخروج، الطلوع: له مال
هاتەو دەر.

ج - ئەودەشت كەفتن [تم] ئەودەر كەفتن.

دەرەمەت [ن] ۱ - مصدر كسب ۲ - مورد

دەرەنە [ن] باب

دەراو [ن] فتحة في الساقية لأرواء الحقل يثق

دەرەتان [ن] مخرج: دەرەتانمان بریاگە

دەرەقەت [ن] ۱ - قدرة ۲ - إمكانية.

دەرەقەت هاتن [چ] ۱ - أملاك القدرة على ۲ -

التمكن من: كەس دەرەقەتی ئی کارە نیەتی.

دەرەك ۱ [ئن] جحيم

دەرەك ۲ [ئن] خطر: ئەورئیه فرە دەرەكە

دەرەکی [ن] أجنبي: دەرەکی هات، بنەکی دەرکرد.

(پەند)

دەرەن [ئن] مهتم به، مبال: دەرەن كەس نئیه.

دەرەن بوون [چ] الأهتمام، المبالاة

دەرەبوون [چ] تفتح الجرح، خروج الصيد منه.

دەرەلەگەی دەرەو.

دەرپا [ن] فتحة (السروال، البنطرون)

دەرپەرەنن [چ] الأخراج، جعله ينطلق الى الخارج

دەرپەرەن [چ] الخروج بسرعة: شاوویس دیم،

دەرپەرەر دەرەشت

دهرپوقانن [چ] الأنقلع، القلع: چۆنه و یاری بی،
چهوی دهرپوقنی.

دهرپوقیان [چ] الأنقلع: چهوی دهرپوقیا.
دهرچوون [ن] ۱ - الخروج ۲ - الأنطلاق ۳ -
التغلب، الفوز ۴ - الانحراف: له ری دهرچگه. ۵ -
الأنفلات: له دهسمان دهرچوو ۶ - الصدور: سی
چوار کتاو تازه لهی رووژه یله دهرچوو ۷ - التحرر من
القيد.

دهرخوارد [ن] - أطعام ۲ - تجريع: زهر دهرخواردی

دهرخواردان [چ] ۱ - الأ طعام: گوشت دهرخواردی
۲ - التجريع

دهرد [ن] ۱ - الم ۲ - قهر، هم، غم، عذاب ۳ -
وباء، آفة ۴ - عله ۵ - فائدة: نئی دهرمانه وه دهردی
نمخووشیه گهی نیه خووی.

ا - وه دهرد خواردن [چ] الأ فادة: ههر رووژی تیگه وه
دهردمان بخووی ۲ - أن يلائم: ههر دوگیان وه دهرد
یه کتری خوون

ب - وه دهرد ماتن [تم] وه دهرد خواردن.
دهردان [چ] ۱ - كرى: جوو دهردان ۲ - تنظيف
(البئر) چالآو دهردان ۳ - أخرج (التراب... الخ) من
(الحفر... الخ)

دهرده سهری [ن] مشکلة: يا خودا كه س توشی
دهرده سهری نه بوو.

دهرز [ن] ۱ - دهرس ۲ - فطر، شق، صدع ۳ -
عُرّه: وسط الجبین: دهرزی تیول. ۳ - مسامات ۴ -
فجوات صغيرة.

دهرزن [ن] درزن، دهزینہ [۱۰ - ۱۲] وحدة
دهرزى [ن] ۱ - أبرة الخياطة ۲ - أبرة الدواء ۳ - كل
شيء يشبه الأبرة ۴ - الدواء الذي يزرق في الجسم:
پزشكه گه چوار دهرزی ئه پای نوسا. ۶ - أبرة القدح في
السلح الناري

دهرزيله [ن] نبات ذو أشواك كالأبرة.

دهرس [تم] دهرز - ۱ -

دهرس دان [ج] التدريس: مامووسا نامدار دهرس
دهرفهت [ن] فرصة، مجال: ههر دهرفهت ئه رام
بكه فيگ سهره ليدان دهم

دهرگه فتن [ج] ۱ - الظهور ۲ - التبيان

دهرکهل [ن] عتبة الباب

دهرکردن [ج] ۱ - البقلع: چهوى دهرکرد ۲ -
الاستئصال: ريشه‌ی نه‌خو‌ه‌شيه‌گه‌ی دهرکرد ۳ -
السحب (الى الخارج): دهری کرده و دهشت ۴ -
الأخراج: دوو کوچگ له جگری دهرکردن ۵ - انفتاح
أو انفجار (الجرج) دمه‌له‌گه‌ی سهری دهرکردگه. ۶ -

الطرد: له کاره گه دهري کردن. ۷ - البروز ۸ -
 التخليص: دهرم بکه له دهسيان ۹ - الأصابة ب: ثاوله
 دهرکرد ۱۰ - الطرح: دوانه لی دهرکه هیچه تی
 نیه مینیک ۱۱ - الأصدار: مه کته به گه مان سالی کتاوی
 دهرکیگ ۱۲ - الأنتاج ۱۳ - الأجلاء
 دهرکیشان [ج] ۱ - الاستئصال ۲ - السحب الی
 الخارج ۳ - الرفع الی الخارج: دوولی ثاو دهرکیشا
 دهرگا [ن] فتحة الباب
 دهرگولوه [ج] فتحة النور لدخول الهواء
 دهرمالین [ج] التظلیف بأخراج المواد [خاصة
 النفايات]: ته نوره گه دهرمالي؟
 دهرمان [ن] ۱ - دواء، عقار ۲ - علاج
 دهرمانخانه [ن] صيدلية
 دهرمان خوارد [ن] تسمم
 دهرمان خوارد کردن [ج] أن يعطيه السم: ته ورته
 دهرمان خواردی شوه گه ی خوهی کرد.
 دهرمانکهر [ن] ۱ - مداو ۲ - معالج
 دهرمان کردن [ج] ۱ - التداوي: دهرماني زخمه گه
 بکه ۲ - المعالجة: خودایا دهردمان دهرمان بکه
 دهرنان [ج] ۱ - غلق الباب: دهري قايه گه بنه ۲ -
 التغطية: وضع الغطاء علی...: دهري قوشخانه گه
 بنه.

دهر نه‌فیز [ن] مفک البراغي
 دهر هاتن [چ] الخروج: هيمان له مال دهر نه‌هاتگه.
 دهر هاوردن [چ] الأخراج: قه‌لمه‌گه‌ی دهر هاوردو
 ده‌س کرده نو‌سان.

ده‌ره‌م [ن] درهم: ۵۰ فلساً
 ده‌روه‌دهر [ئن] متشرد، شريد: بی مال و ده‌روه‌دهره.
 دهر وه‌دهر بوون [چ] التشرّد: مالی رمياو ده‌روه‌دهر بو.
 دهر وه‌دهر کردن [چ] التشرید: نائی بریاو دهر وه‌دهر
 کریا.

دهر وه‌دهری [ن] تشرّد: سی سال وه ده‌روه‌دهری ژیا.
 ده‌روهن [ن] مضيق بين جبلين
 ده‌رویش [ن] درویش
 ده‌روَن [ن] ۱ - نفس ۲ - داخل، باطن ۳ - تحمل،
 صبر

ده‌روَن دار [ئن] صابر، متحمل
 ده‌رونی [ئن] نفسي
 ده‌زگا [ن] ۱ - مؤسسة ۲ - بناء
 ده‌زمال [ن] ۱ - منديل ۲ - كناية عن بکاره البنات
 العذارى: ژنه‌ی قاو دا چَوَنگه بی ده‌زمال بو.
 ده‌زوَران [ن] ۱ - خطیب ۲ - خطیبة
 ده‌زوَران دار [ئن] ۱ - خاطب ۲ - مخطوبة
 ده‌زوَرانی [ن] حفلة الخطوبة

دز و رانی کردن [چ] عقد الخطوبة

دهس [ن] ۱ - يد: دهسی له پای شوورتره [په‌ند] ۲ -

القائمة الامامية للحيوان: دهس چاره‌واگه ئاو

هاور وگه. ۳ - امر، سلطنة نفوذ: هه‌رکەس دهسی

بچووگ کيشت کاری کيگ ۴ - طقم کامل: دهسی د‌ل‌ناگ.

أ - دهسی ئه‌و پيشت ناچی [ذر] لایتمکن. لا‌یستطیع

ب - دهس ئه‌و دنیاگرت [ذر] خائف جداً، أن يموت

خوفاً

ح - دهس له پا خه‌تا کردن [ذر] الانفة، لا‌یتنازل

د - دهس له پاخه‌تا کردن [ذر] التحرك

ه - دهسی له پای شوورتره [ذر] رجع بخفي حنين

و - دهس وه قنگ گورگه‌و کردن [ذر] عمل المستحيل

ز - ئه‌و پيشت دهس خستن [چ] التوفير

ح - ئه‌و دهس دان [چ] التسليم، كأن تسلّم متهماً أو

شخصاً مطلوباً الى السلطة: کاوه کوره‌ی خو‌ه‌ی داو

دهس.

ط - له دهس هاتن [چ] التمكن: چه له دهسیا تیگه!

ي - له‌دهس دهر چوون [چ] ۱ - ضیاع (فرصة):

ده‌رفه‌ت خاسیگ ب‌و‌ه به‌لام له دهسم دهرچگ. ۲ -

خسارة أو فقد الشيء: خانگه وه په‌تی له دهسم

ده‌رچگ

ك - له دهس دان [چ] ۱ - خسارة الشيء ۲ - أن

يعامل باليد [يظهر المعنى من سياق الجملة] كهـمـى
خهـوـرهـگه له دهس بده

۲ - الأفراط: کارهـگه فره خاسه له دهست مهـرهـى.

ل - له دهس كهفتن [م] الصدور عن: كابرأ هيچ
خراوهـپهـگ له دهسى نه كهفتگه

م - له دهس كهـم [ئبـك] على الأقل: له دهس كهـم
سى ههزار كهسن.

ن - وه دهس = باليد [في العمليات الرياضية]:
شهش جار شهش، سى وشهش: شهش، سى وه
دهس

س - وه دهسا دان [ج] ۱ - السحق ۲ - التحطيم
ع - وه دهسه وه [ئك] ۱ - وشيك: جهنگ ها وه
دهسه وه ۲ - موجود: ئيرنگه هيچ وه دهسه وه نى يه.

دهساو دهس [ئن] ۱ - منتقل من يد الى أخرى.
دهس ئهـلـگـرتـن [ج] ۱ - التوقف عن [العمل]: وهـر له
سهـعـاتـى دهس له كار ئهـلـگـرتـن ۲ - التخلي عن، رفع
الأيدي عن...

دهس ئهـلـوـهـس [ئن] ملق: ئى خهـوـرهـ دهس ئهـلـوـهـسه .
دهس ئهـلـوـهـس كردن [ج] التليف

دهسه [ن] ۱ - طقم: دهسهـى پيالـه . ۲ - مجموعة
[من الناس] ۳ - تشكيل عسكري يقابل السرية.

دهسهـر [ن] رُحى

دهسه شکنه [ن] حیره

دهسه شکنه کردن [چ] جعله یجتاز: محسن
دهسه شکنه مان کرد.

دهسه لقورت [ن] عصیده: خشبه تشد بها الممخضة
من طرف واحد

دهسه مل [ن] عناق

دهسه مل کردن [چ] العناق: دهس کردنه ملی بهك.
دهسهو بهسه [ن] ۱ - تواطؤ ۲ - اتفاق سري للقيام
بعمل ما.

دهسهو بهسه کردن [چ] ۱ - التواطؤ ۲ - الاتفاق سراً
للقيام بعمل معين.

دهسهو دان [چ] العجن ثانیة للتعجیل باختماره:
دهس خه وره گه بهیه وه.

دهسهو ژیرسه رنان [در] قطع الأمل، أنقطاع الرجاء:
دهسهو ژیر شهر بنه لهو کاره.

دهسیره [ئن] غشاش: یاوهر وه سالار مه که، دهسیره.
دهسیره [ئن] ممکن الوصول الیه: مالی خوه مان
دهسیره نی یه

دهسیرهس [تم] دهسیره

دهسیری [ن] غش

دهسیره [ن] استمنا بالید

دهس په رکردن [چ] الاستمنا

دهس پيا هاوردن [چ] التلمس: دهس وه سهرا هاودن
 دهس پيسه و دان [چ] ۱ - المس ۲ - التلاعب ۳ -
 الضرب: نه گهر دهس دايده پيهو نه وه نيه زاني
 دهس پي دان [چ] التصافح، المصافحة
 دهس پي كردن [چ] البدء، الشروع
 دهستوور [ن] ۱ - دستور ۲ - تعليمات ۳ - تعاليم،
 أعراف، تقاليد
 دهستوور دان [چ] اصدار التعليمات
 دهس چوون [چ] التمكن: دهست چوو قه يخه ي بكه ي؟
 دهسخته [ن] كتابة، خط اليد
 دهسخره [ن] تأخير، تعطيل
 دهس خره كردن [چ] التأخير التعطيل
 دهس دان [چ] ۱ - أن يكون ملائماً: نهو كاره دهس
 ديگه. ۲ - الصعود: دهس له بهرزي دان.
 دهس دريژي [ن] اعتداء
 دهس دريژي كردن [چ] الاعتداء
 دهسريژ [ن] رمي، صلي: وه ره شاش دهسريژي لي مان كردن
 دهس ريژ كردن [چ] الرمي بصلي
 دهسشوور [ن] مغسلة
 دهسقاله [ن] منجل يستعمل في حصد الأعشاب
 دهسقه رت [ن] دّين نقد
 دهسكاري [ن] ۱ - تصرف ۲ - تغيير

دهسکاری کردن [چ] ۱ - التصرف ۲ - التغير:
کاره‌گه‌مان دهسکاری کریاگه

دهسکه‌فت [ن] ۱ - دخل، محصول، ایراد، غنیمه ۲
- ربح، فائدة: لهو مامله‌ته پاره‌ی خاسیگ دهس‌مان
که‌فت

دهسکرد [ئن] ۱ - بدوی ۲ - اصطناعي ۳ - غیر متقن
دهسکیش [ن] ۱ - قفاز ۲ - الذي يقود: دهس باپیرد
بکیش تا مال.

دهسکیشان [چ] آن يقوده

دهسکیشی [ن] أستدراج

دهسکیشی کردن [چ] الأستدراج: دهس کیشی
که‌ن.

دهسگ [ن] مقبض

دهسگا [تم] دهزگا

دهسگ دار [ئن] ذو مقبض

دهسگر [ن] ۱ - عائق، مانع ۲ - مساعد

دهس‌گرتن [چ] ۱ - الأعانة: فره‌ه‌ژاره، ده‌سی

بگرن ۲ - الزواج، التزويج: دهس منالی‌ته‌پرای بگرن

دهس‌گرتنه‌وه [چ] الأستجداء: نه‌دارای کاری پی

کرد، ناچار بو دهس له مه‌ردم بگریده‌و.

دهسگیر [ن] ۱ - أسر ۲ - حصول: له‌ی کاره‌چیش

خاسیگ دهسگیرمان بو.

دهسگیر کردن [چ] الأسر

دهس گیریان [چ] الأنشغال: دهسی گیریاگه، هیچ
نیه توانی نه‌راد بکینگ

دهسلات [ن] ۱ - السلطة، سيطرة، أمكانية، تأثير
دهسلات دار [نن] ۱ - ذو سلطة، متسلط، مسيطر ۲
- متمكن: دهسلات دار، گشت کاری له وهری چوو
دهسلاتداری [ن] حالة كون الفرد: ۱ - متسلطاً،
مسيطرًا ۲ - متمكناً

دهس له خودان [چ] التزئین، أن يعتني بهندامه
دهس لی حسن [چ] ۱ - الجدع ۲ - التنظيف: دهس
له حه‌وشه‌گه بخه

دهس لی دان [چ] ۱ - التصرف ۲ - التلاعب: دهس
له ترازو مه‌ده.

دهسمال [تم] ده‌زمال

دهسمیهت [ن] مساعدة، معاونة

دهسمیهت دان [چ] المساعدة، المعاونة: مال
هواس کار که‌ن، دهسمیه‌تیان بده

دهس نان [چ] الشروع = که‌ی دهس نان له‌کار؟
دهس‌نماز [ن] وضوء: له کانیه‌گه ده‌س‌نماز گرت و
خهریکی نماز‌کردنه

ده‌س‌نماز‌گرتن [چ] التوضؤ

ده‌س‌نیشان [ن] ۱ - تحديد ۲ - تعیین ۳ - تهديف

دهسنيشان كردن [ج] التحديد، التعيين: چ دوتی
دهسنيشان کردیه؟

دهسنوس [ن] ۱ - مخطوطة ۲ - خط اليد
دهسواز [ئن] سخي، كريم: چهسه خانی نه قیب
دهسواز بو

دهسوازی [ن] ۱ - سخاء، کرم ۲ - مـمازحة
دهسوهجی [ئک] فوراً، حالاً: هدر خه وه ره گه ره سیه
پیم، دهسوهجی هاتم.

دهس وهدهم [ئن] کفاف: کاره گه مان هدر
دهس وهدهمه.

دهس وه سهراگرتن [ج] ۱ - أن بحمي ۲ -
الاستحلال

دهس وه سهراگیریاگ [ئن] ۱ - محمية ۲ - مستحلة:
ولاتی نامیبیا هیمان دهس وه سهرا گیریاگه.

دهس وهشانن [ج] الضرب

دهس وه کوتهک [ئن] عصبي المزاج

دهس وه یهک دان [ج] التصافح، المصافحة

دهس و برد [ئک] فوراً، حالاً: دهس و برد کار خوهی
نه نجام دا

دهس و پا [ن] قوائم و رأس الحيوان

دهس و پاچه [ئن] ۱ - محتار ۲ - محتاج

دهس و پاچه کهفتن [ج] ۱ - الاختيار ۲ - الاحتياج

دهس و پا کردن [چ] أن يحاول
 دهسور [تم] دهستور - ۴ -
 دهسی [ئن] ۱ - أليف: شکاری دهسی ۲ - يدوی:
 مه‌کینه‌ی دهسی
 دهسی بوون [چ] أن يصبح أليفاً: گیانه‌وه‌ری
 درنده‌یش دهسی بووگ
 دهسیسی [ن] ۱ - تدبير ۲ - مؤامرة
 دهسیسی‌کردن [چ] ۱ - تدبير الأمر ۲ - التأمّر
 دهسی‌کردن [چ] التّدجين، جعله أليفاً
 ده‌سینگ [ن] معضد
 دهشت [ثك] خارج: ئه‌حمده‌ها له دهشت
 أ - ئه‌ودهشت چوون [چ] ۱ - الخروج ۲ - الذهاب
 الى الغائط
 ب - ئه‌ودهشت كه‌فتن [چ] الأنكشاف، التّبيان: يه‌ك
 پیلانیگ بو، خاس بو كه‌فته‌ودهشت.
 ح - ئه‌ودهشت‌کردن [چ] الأخراج، الطرد: ئارام
 نه‌نیشت، ئه‌رایه له مال‌کردنیه‌ودهشت
 د - ئه‌ودهشت هاتن [چ] الخروج: له مال‌هاته‌وه
 دهشت
 دهشتایی [ن] ۱ - أرض منبسطة ۲ - سهل.
 دهشته [ن] سهل: دهشته‌ی کووزه‌ره‌قه.
 دهشته‌ك [ن] ۱ - ريفي ۲ - غريب

دهشته‌کی [ئن] ۱ - ریفی ۲ - غریب
 دهشت وه دهشت [ئک] بَعِيداً عن الأنظار: دهشت وه
 دهشت کاری خواهیان کردن
 دهشت و دهر [ن] ۱ - سیاحه وسفر ۲ - تجول
 دهشت و دهر کردن [چ] ۱ - القيام بالسیاحه والسفر ۲
 - التجوال.
 دهعبا [ن] دابه، کل ما يدب على الارض.
 دهغا [ن] دغل
 دهغهل [تم] دهغا
 دهغهلین [ئن] کثیر الأدغال
 دهف [ن] آله موسیقیة [دف]
 دهفه [ن] لوح الکتف: دهفهی شان
 دهفتهر [ن] ۱ - دفتر الكتابة ۲ - ورق السکاتر
 دهفتهر [ئن] دفتری
 دهفر [ن] کیس کبیر
 دهفن [ن] ۱ - دفن ۲ - أقناع
 دهفن بوون [چ] الاقتناع
 دهفن کردن [چ] ۱ - الدفن ۲ - الاقتناع: کی توهنی
 دهفنی سایه میر بکیگ؟
 دهق [ن] ۱ - حنق، أغاظة ۲ - جمرة الأرض ۳ -
 تصلب سطح المواد بسبب البرد الشديد ۴ - مرض السل
 دهقاد دهق [ئک] بالضبط، تماماً

دهقل [ن] دقل: ضرب من التمور
 دهق پی کردن [ج] الأغاظة: قسه‌گی دهقه‌پیمان کرد
 دهق دان [تم] دهق پی کردن
 دهق کردن [ج] ۱ - التغیظ: له خوسه‌دا دهق کرد ۲ -
 الاصابة بالسل
 دهق گرتن [ج] ۱ - التجمر: زه‌دهق گرتگه ۲ -
 التصلب: پووسه‌گه دهق گرتگه [بسبب البرد الشديد]
 دهقله [ن] شقلبه
 دهقله خواردن [ج] التشقلب: ماشینه‌گه قه‌لبه‌و بوس
 چوار دهقله خوارد.
 دهقله دان [ج] التشقلب: دهقله داو ناو چووه‌گه.
 دهگ [سر] للتعبير عن الغضب: دهگ مالت برمی!
 دهگه [ن] نکایه.
 دهگه دان [ج] أن يئکي: دهگه‌ی گه‌نی دا له لیمان
 دهل [ن] ۱ - أنثی بعض الحيوانات ۲ - أنثی الکلب
 أ - دهله‌شیر: أنثی الاسد، لبوه
 ب - دهنه دورک: انثی الذئب
 دهلاک [ن] حلاق
 دهلاکخانه [ن] محل الحلاقة، صالة الحلاقة
 دهلاکی [ن] حلاقة
 دهلاکی کردن [ج] أمتهان الحلاقة
 دهلال [ن] دلال، سمسار

ده لالی [ن] ۱ - دلالة، سمسرة ۲ - أجرة السمسرة

ده لالی کردن [ج] السمسرة.

ده لائن [ج] النضح: کونه گه مان تاو ده لئی

ده له سه [ن] تلفیق

ده لهش [ن] حیوان الشیهم، الخنیمي

ده لو [ن] لواط

ده لو [ن] اللغد، الغیب: ده لویی ملنی درآ بوه.

دهل وه ده سان [ئن] فی التزاء (کلب).

ده لیا [ن] بحر: ده لیا وه دهم سه گه چه پهل نیهو [په ند]

ده لیاچه [ن] بحیره

دهم [ن] ۱ - فم: دگان ها له ناو دهم ۲ - وقت: لهی

دهمه خوه نه وه ارى فره بوه ۳ - فتحة، فوهة: دهمی

به رمیل ۴ - احتراق، حرق: باخه گه دهم گرت ۵ -

لسان: چ دهمی دیری ۶ - وجهة، واجهة.

أ - وه دهما دان [ج] ۱ - التمظمظ: تاو وه دهما دان ۲

- الضیاح والأفضاخ عن الشيء: قسه وه دهما دان ۳ -

الضیاح بصوت عالٍ مع الطبطبة على الفم: وه دهما

دان نه را پهس

ب - وه دهما هاتن [ج] البوح لا شعورياً: نه گه بایگه

دهمداو باسی یکه ید!

ح - وه دهمو دان [ج] ۱ - الأضافة: دوو گه ز بده

دهمیه وه. ۲ - اطلاق العنان: مه ده وه دهمی مناله گانته وه.

ء - وه دهمه وگرتن [چ] تعدی الحدود: نهوه وه دهمه و
گرتیده!

ه - وه دهم شیرهو چوون [ذر] شجاع: احمد، وه دهم
شیرهو چوو.

و - وه دهم هاتن [چ] ۱ - النضوج ۲ - أن ينطبخ
۳ - أن يخدر (الشاي)

دهماخ [ن] ۱ - دماغ ۲ - فرحة، سرور: دهوله مهنه،
نهرايه وه دهماخه.

دهماخ دار [ئن] ۱ - عاقل، حكيم ۲ - مسرور، فرح
دهم نهلوهخت [ن] أسكات، منعه من الكلام
دهم نهلوهخت دان [چ] الأسكات: دهم نهلوهختی
دان و نهیشتن قسه بكيگ.

دهم نهلوهس [ئن] ملفق: قسهی دهم نهلوهس
دهم نهو يهك نان [چ] ۱ - الأنطباق ۲ - الألتام
(جرخ): زامهگهی دهم نهو يهك ناگه.
دهمار [ن] ۱ - عصب، عرق ۲ - وريد ۳ - حالة
عصبية

دهمار دار [ئن] مصاب بحالة عصبية
دهمار گرتن [چ] التعرض لنوبة عصبية: چوو چزگی
کردن، دهمار گرتهی.

دهمانن [ئن] ۱ - أشعال (النار) ۲ - أثارة (الفوضى،
المنازعات).

دهماوهر [ئن] سلیط اللسان: سیمان فره دهماوهره.

دهما ودهم [ئك] شفاهاً: دهماو دهم نهژنهفت.

دهمه تهقه [ن] مؤانسه، مسامرة

دهمه تهقه كردن [چ] المؤانسه، المسامرة

دهمه قره [ن] مشادة كلامية.

دهمه قره كردن [چ] التشاجر بمشادة كلامية: جهنگ

نه كردن بهلام دهمه قرنگ كردن و واز هاوردن.

دهمهق [ئن] منذهل، محتار: من لهی کاره دهمهق

مامه شلهی دهسم پینج و نان هر چواره [فولکلور].

دهمهق مان [چ] الانذهال، الاحتیار.

دهمه کاوکی [ن] تئاؤب

دهمه کاوکی گرتن [چ] التئاؤب: هیمان ئیوارهس و

دهمه کاوکی گرنگ

دهمه و ۱ [ئك] نحو: دهمه وخوار.

دهمه و ۲ [ئن] ضارب الی: رهنگی دهمه و زهره.

دهمه وهر [تم] دهماوهر: بهد رهوشته چونگه دهمه وهره

دهمه وهری [ن] سلاطة اللسان: دهمه وهری ئهرا بنیادهم

خراوه.

دهمه و كردن [چ] أن يفطر (الصيام): نمازکرد ئمجا

دهمه و کرد.

دهمه وگرتن [چ] التفطر، الانفلاق بسبب النضج،

الأنشقاق: نه نار دهمه و گرتگه.

دهم به سانن [چ] ۱ - الأمساک : وەر له بانگ دهم به سا .

۲ - السکوت : دهمت بوهس ، قسه مه که .

دهم به سین [تم] دهم به سان

دهم بیل [ن] شفرة المسحاة

دهم پاچقانی [ن] محاكاة ، تقلید

دهم پاچقانی کردنه وه [چ] المحاکاة ، التقلید : دهم

پاچقانی که یخوداوه کیگ .

دهم پاچگانى [تم] دهم پاچقانی

دهمجا [ن] مقدار من العلك ، يكفي للعلك مرة

واحدة : يهك دهمجا جاجك بده پیم .

دهم چه رمگ [ئن] صاحب الأمر والنهي : هه بزخان

دهم چه رمگی عه شره ته .

دهم چه رمگی [ئن] سلطة الأمر والنهي

دهم خوهش [سر] أحسنت تعبيراً! خاس وه تی ،

دهم خوهش

دهم دار [ئن] ۱ - سليطة اللسان ۲ - ذو فتحة أو فوهة

۳ - حذق اللسان

دهمدهم [ن] ۱ - حياء : دهمدهم لى نه نرد ۲ - عشيہ :

دهمدهمى شه وه کی

دهمدهم کردن [چ] الاستحياء ، الامتناع عن قذف

الآخرين بكلام بذيء : دهمدهم لى نه که ی .

دهمدریژی [ن] تطاول: ههركهس دهمدریژی بکیگه،
همی شکیک

دهم دریژی کردن [چ] التطاول: بهسه! کم دهم
دریژی بکه.

دهمپراس ۱ [ن] ممثل، مقرر
دهم پراس ۲ [نن] صادق: جوامهرز پیایگی فقیرو
دهم پراسه

دهم پهسانن [چ] التوسط: دهم نهپای پهسانن
دهم سرینهوه [چ] التبرئة (من موقف): کورپ خراو
فرووشه، نهپا دهمی سریدهو؟

دهم کردن [چ] الخدر [الشاي] بچایهگه دهم کردگه
دهم کیشان [تم] دهم کردن
دهم کوت [ن] أسکات

دهم کوت کردن [چ] الأسکات: تواس دهم دریژی
بکیگ بهلام دهم کوت کریا.

دهم گرتنن [چ] ۱ - الاشتعال، الاحتراق ۲ -
السکوت: کوره دهمی خوهت بگرا!

دهم گرتهوه [چ] التفتح: دهم گرتهوی گول.
دهمگه [سر] للتعبير عن: الأعجاب، ۲ - الاستهزاء
دهم له دهم نان [چ] المعاندة: دهمهوهه، دهم له دهمی
مه نه.

دهم لهیهك نان [چ] السکوت: هیچ مهویش، دهم

خوهت بنه له يهك
 دهم وپل [ن] لباقة في الكلام
 دهم وچهو [ن] وجه: دهم و چهوى نوورانى به .
 دهم و دوو [ن] مواشي، المواشي المدرة للحليب
 دهم و فلق [ن] كلام فارغ، هراء
 دهم و پل [ئن] معن: من يدخل فيما لا يعنيه
 دهمويلي [ن] حالة كون الفرد معنأ.
 دهمهار [ئن] سليط اللسان
 دهمهاري [ن] سلاطة اللسان
 دهن [ن] حافه، طرف: دهنى دهس.
 دهندره [ن] ۱ - سنن ۲ - نتوء حاد
 دهندره دار [ئن] ۱ - مسنن ۲ - ذو نتوء حاد
 دهندله [ن] تدلى، جرجرة
 دهندله دان [ج] التدلي، التجرجر: پژنهگهى دهندله
 دا له زهوَ
 دهندگه [ن] ۱ - صوت، حسن ۲ - كلام ۳ - صدی
 دهندگاتى [ن] لغوة، مشاجرة كلامية: چهنى خوهشى
 له دهندگاتى تى!
 دهندگاتى کردن [ج] اللغو، التشاجر
 دهندگه دار [ئن] ۱ - صوتى ۲ - محدث للصوت ۳ -
 صائت
 دهندگه دان [ج] التصويت، الأدلاء، بالصوت

دهنگ دانهوه [چ] ۱ - أرجاع الصدى، رد الصدى ۲
- الانتشار والاستحواذ على أهتمام الآخرين: شورش
كورد دهنك دایه وه له گیشبت جه هان

دهنگ ده رچوون [چ] التشاجر

دهنگ كردن [چ] ۱ - التکلم ۲ - الرد علی ۳ - توجیه
الدعوة: له خواهشی و شادی بایه ته دهنگیان بکهی.

دهنگ و دوو [ن] أخبار: دهنك و دوو شار چه سه؟
دهنگ هاوردن [چ] جعله يتشاجر: دهنگمان نهولیا
مه یار

دهننگ [ن] ۱ - حبة: دهنك نه نار ۲ - ضلع: دوو
دهنگی شکیاگه

- هفت دهننگی له دهننگهیل زیایه [در] صبر
دهنوڪ [ن] منقار: مهلی گوشت خوهر دهبرکی جهفته
[په ند]

دهنوڪ دار [ن] ذو منقار: هه رچگ مهله گیشتی
دهنوڪ داره

دهو [ن] ركض، عدو

دهوان [ن] ركض سریع

دهوده وانه کی [ن] مسابقة العدو

دهوانن [چ] جعله یركض، يعدو: له مال تا مه كتهب
دهوانه مان

دهوهن [ن] احراش

دهوره [ن] ۱ - علاج ۲ - حل
 دهوره بردن [ج] ۱ - العلاج ۲ - الحل: کی
 دهوره یئی کاره بیگ
 دهوت [ن] دیوٹ، قواد
 دهوتی [ن] قواده، دیوٹہ
 دهور ۱ [ن] ۱ - فتره: ترسم دهوره گهم دهوری ناکهس
 برو [فولکلور] ۲ - دور.
 دهور ۲ [نک] ۱ - حول: وه دهور ئاواپی دا گر خوی
 ۲ - قرب: نه چنه دهوریه وه ۳ - تقریبا: خانه قی
 دهوری سی فهرسهخ له قهره غانه وه دوره.
 دهوران [ن] ۱ - دوران ۲ - تغییر بسبب تقادم الزمن
 دهوره [ن] أرض یابسه فی حوض النهر تشتغل
 لأغراض الزراعة
 دهور دان [ج] ۱ - التسیج: دهوری باخه گیان دان ۲
 - الاحاطة ب: دهوره لی دانه و خاس کوشنه ی.
 دهور گرتن [ج] ۱ - الأحاطة ۲ - التسیج
 دهور وپشت [نک] محیط، بیٹه: ها له دهور وپشتی
 ئاواپی
 دهوری [ن] ماعون: یهك دهوری برنج خوارد.
 دهوریش [ن] ۱ - درویش ۲ - حشرة: فرس النبي
 دهوریشی [ن] ۱ - دروشه ۲ - تعالیم الدروشه ۳ -
 أستجداء

دهوق [ن] خشونه [نوع من القماش الحشن]

دهوقن [ئن] خشن

دهوكر [ن] عذاء

دهو كردن [چ] العدو، الركض

دهولهت [ن] ۱ - دولة ۲ - مواشى ۳ - ثروة

دهولهتى [ئن] حكومي

دهولهمن [ئن] غني

دهولهمنى [ن] غنى

دهومنه [ن] ۱ - دومنه ۲ - لعبة الدومينو

دهونم [ن] وحدة مساحة تساوي ۲۵۰۰ م

دهوين [تم] هو كردن

دهه [ن] عشرة، عشر [۱۰]

دههم [ئن] عاشر

دههين [ئن] العاشر

دههري [ئن] وقع، حرك: ژنى دههري

دهى [سر] هيا، تستعمل للحث: دهى رى بكه!

دهبشت [تم] دهشت

دهيشتايى [تم] دهشتايى

دهيشته [تم] دهشته

دبلوماسى [ن] دبلوماسى

دبلوماسيهت [ن] دبلوماسيه

ديسك [ن] ۱ - تأكيد، تحقق: نهوئل جار ديسك

ری به گه بکه نهو، ثمجا بچن.
 ۲ - اختیار: نهو لجار دپیه ماشینه گه وه بکه و ثمجا
 مامله تی بکه.
 دپیه که و کهر [ن] ۱ - محقق ۲ - مختبر.
 دپیه که و کردن [ج] ۱ - التأكد، التحقق: نهو ل جار
 دپیه کی بکه رهو، ثمجا براده ری نهو لیا بکه. ۲ -
 الاختبار: سه ماوه زه گه دپیه کی بکه رهو وهر له یه گه
 بسینیده ی.

دختر [ن] دکتور، طبیب
 دختری [ن] مهنة الطب
 در ۱ [ن] دُر: حجر کریم
 در ۲ [ن] طویل: برنهوی در
 درپا بوون [ج] التذلي من: پهل مشکیه گه ی درپا بکه وه
 پشتیا.

دراجه [ن] هجین: میه ی دراجه
 دراکردن [ج] ۱ - المـد: چوهه گه درپا کرد نهو ناو
 چهوی ۲ - جعله ينزل بالتذلي من: درپا کرده و خوار
 درامهت [ن] ۱ - کسب، ایراد، مورد، دخیل ۲ -
 مجال عمل: درامهت نه ماگه
 درائن [ج] ۱ - الخرق ۲ - الشق: نهو شه وه گه
 دری؟
 درهخت [ن] أشجار

دره‌ختاوی [ئن] كثير الأشجار
دره‌و [ن] حصاد: جوہ، وەر له یه‌گ وشك بوو دره‌وی
کرییگ.

دره‌وش [ن] مثقب الجلود
دره‌وکه‌ر [ن] ۱ - الحصد، حاصودة ۲ - دژاسه
دره‌وکسردن [چ] الحصد: گیشتمان له دره‌وکسردنی
گه‌نمه‌گه به‌شدار بومن.
درج [ئن] عبوس، متجهم: خه‌نسن له بان لیوی
نی‌یه، هه‌میشه روی درجه.

درج بوون [چ] العبس، التجهم
درج کردن [چ] جعله يعبس، جعله يتجهم
درجی [ن] عبس، تجهم

درس [ئن] ۱ - صحيح، صائب: کاره‌گه‌د فره
درسه ۲ - مضبوط ۳ - مكتمل، كامل ۴ - شريف
درس بوون [چ] الأكمال

درسکه‌ر [ن] مصلح ۲ - مصنع
درسکرن [چ] ۱ - التصليح ۲ - التصنيع:
درسکرنی باله‌فر ئاسان نی‌یه. ۳ - الأكمال
درسی [ن] ۱ - صحة، صواب ۲ - ضبط ۳ - كمال
۴ - شرف، كرامه

دپرگ [ن] شوك
دپرگ دار [ئن] ۱ - شوکی، ذو أشواك ۲ - المُلح

المعاند: هه‌یاس درپرگ داره، هه‌ر بگریگه‌د وازه لیت
نیه تیاریک

درگه‌میه‌کوته [ن] جدري الماء (مرض).

درپرگین [ئن] کثیر الأشواک

درک [ن] التهاب الزائدة الدودية.

درکائن [چ] الأفساء، البوح پ: هه‌رچگ له دلی بَو
گیشتی درکان

درک کردن [چ] التهاب الزائدة الدودية

درم [ن] وباء: درمی کولیره.

درن [ئن] کریه، عفن، قذر، وسخ: سیانه‌گه بووی
درنه.

درنه [ئن] ۱ - شرس: سه‌گی درنه ۲ - مفترس:
گورگی درنه

درنه‌یی [ن] ۱ - شراسه ۲ - توحش

درنگه [ن] رنین

درنگه درنگه [ن] رنین متواصل

درنی [ن] کراهه، عفونه، قذاره، وساخه

دره‌وه‌نی [ن] حاصود، حاصودة

دره‌وه‌نیکه‌ر [تم] دره‌وه‌نی

دروشم [ن] ۱ - علامة مميزة [وبخاصة على

الحيوان] ۲ - شعار

دروو [ن] ۱ - کذب، أکذوبة: دروو، له شه‌رعا

همراه ۲ - زور، بهتان: بی‌توانه وه دروو گونا‌باری
کریا. ۳ - زیف

دروو ئاسمانی [در] الکذب المفضوح
دروودان [چ] الکذب: هر کهس درودا دزییش
کیگ

درووزن [ئن] کذاب
درووکانی [ئن] زائف: بآلی درووکانی

دروو کردن [تم] دروودان
دریخ [ن] ۱ - تقصیر، توانی ۲ - زرع مدروس ونم
پذیر بعد.

دریخ کردن [چ] التقصیر فی أداء... : هرچگ ها
له زانت دریخی مه‌که
دریخی [تم] دریخ

دریخی کردن [تم] دریخ کردن
دریاگ [ئن] ۱ - ممزق: شالی دریاگ ۲ - متشقق
دریان [چ] ۱ - التمزق ۲ - التشقق: له قه‌وی زگی
دریا

دریژ [ئن] ۱ - طویل، مدید ۲ - عال: داری دریژ
دریژابوون [چ] التمدد: هاته‌و‌خوار و له بان زه‌ودا
دیریژا بو

دریژا کردن [چ] جعله يتمدد: له بان قه‌روئله‌گمی
دریژا کردن.

دريژايى [ن] طول (الوقت) دريژايى ساء
 دريژه پي دان [چ] الأطالة: دريژه وه قسه دان خاس
 نى يه .
 دريژه و بوون [چ] ١ - أن يعلو ٢ - أن يطول: نياره
 نى كاره دريژه و بوو .
 دريژه و كردن [چ] جعله يطول: قسه دريژه و مه كه .
 دريژ بوون [چ] ١ - التمدد ٢ - أن يطول: داري
 چنار فره دريژ بوو .
 دريژ كردنه وه [چ] أن يطول أمد شيء .
 دريژ و نك [ئن] طويل قليلاً، نسبياً
 دريژي [ن] ١ - طول ٢ - علو ٣ - أمد
 درين [تم] درانن
 دز [ن] لص، سارق: كولين خود قايم بكه و سه گ
 مال هاوساو وه دز مه كه (په ند) .
 دزه [ن] تسلل
 دزه كردن [چ] التسلل: دزه كرده و ناو
 دزي [ن] لصوصية، سرقة ٢ - خلسة خفية: وه
 دزيه وه كار خوهي كردو كه سه پي نه زانس .
 دزيكه ر [ن] لص، سارق
 دزي كردن [چ] التلصص: بي جگه له دزي كردن هيچ
 كاري نى يه .
 دزين [چ] السرقة: بزنيگم دزيگاه

دژاو [ئن] ممتنع عن الورد [الأغنام]
دژاو بوون [چ] الأمتناع عن الورد: سئ میهمان دژاو
بوہ.

دژاوی [ن] حالة الأمتناع عن الورد
دژبان [ن] أنضباط

دژمن [ن] عدو، خصم
دژمنایه تی [ن] عداوه، خصومة: دووسن و هیچ
جووره دژمنایه تیگ له بهینیان نی به.

دژمنایه تی کردن [چ] المعادة، التخاصم: هیچ
خراویگ نه کردیمنه تا دژمنایه تی ئه ولمان دا بکیگ
دژمنی [ن] عداوة، خصومة

دش [ن] ۱ - أخت الزوج بالنسبة للزوجة

دشپووک [ن] بثره: خراج صغير

دشداشه [ن] ۱ - دشداشة ۲ - فستان

دش کردن [چ] الخوض في الماء

دشله مه [ن] شاي مر، عكس حلو.

دفناک [ن] ۱ - أنف ۲ - خيشوم

دفناک دار [ئن] ۱ - ذو أنف ۲ - ذو خيشوم

دقیهت [ن] امعان النظر، تمحيص

دقیهت دان [چ] الأمعان التمحيص: ئه گهر دقیه تیان

بدهی فهرقه گه بیان زانی

دکتور [ن] ۱ - طبيب ۲ - دكتور فلسفة

دکتوری [تم] دختره‌ری

دگان [ن] ۱ - سن ۲ - ناب

أ - دگان لی تیژ کردن [در] یطمع فی: دگان له
ئه‌سپه‌گه‌یان تیژ کردگه.

ب - دگان وه خوه‌یا گرتن [در]: التحمل، کنایه عن
ضبط النفس: یم سه‌عت دگان وه خوه‌تا بگر،
ژانه‌گی شکّی.

دگان تیژگه‌ر [ن] نبات البرینه

دگان دار [ئن] ۱ - ذو أسنان، مسنن ۲ - ذو أنياب

دگان‌ساز [ن] مرکب الأسنان

دگان‌سازی [ن] ترکیب الأسنان

دگان کردن [چ] نمو الأسنان

دگ [س] تستعمل لأستدراج الماعز

دل [ن] ۱ قلب ۲ - مرکز: له دل به‌غدا ۳ - جوهر

الشيء ۴ - میل ۵ - رضاء ۶ - شجاعة

أ .. له دل دهر‌چوون [چ] التناسی: هیمان قسه‌گه له
دلی دهر نه‌چگه.

ب - له دل گرتن [چ] ۱ - الأغتیاط: قسه‌گه‌م له دل

نه‌گری ۲ - القرار، ان یقرر

ح - وه دل [ئن] منال رضاء الفرد: ئی کارئه وه
دلّمه.

د - وه دل بوون [چ] ۱ - الارتضاء ۲ - الاستحسان:

قسه گهم وه دلیان بو؟
 دلاوهر [ئن] بطل، صندید، شجاع
 دلاوهری [ن] بطولة، شجاعة
 دلاهوردن [ج] الارتضاء، القبول: ئاخرجار دلا
 هاورد ژنی بخوازی.
 دل ئهو تاقي بردن [ج] الطمانه
 دل ئهو تاقي چوون [ج] الأطمئنان: تانه دییه، دلی
 ئهو تاقي نه چگ
 دلّه ته په [ن] أغماء
 دلّه قرچی [ن] توق، شغف
 دلّه قرچی کردن [ج] التوق، التشغف: دلّه قرچی ئهرا
 مال کرد.
 دلّهك [ن] ۱ - دفع ۲ - عشرة
 دلّهك بردن [ج] التعثر: دلّهك بردو وه دهمه و كهفت.
 دلّهك دان [ج] الدفع: دلّهكیان ئهو دهیشت بده.
 دلّه كزه [ن] حرقه القلب، حرقه في فم المعدة ناشئة
 عن سوء الهضم
 دل بهر [ئن] فاتن، سلاب، القلوب
 دل بردن [ج] ۱ - جعله يغشى عليه ۲ - سلب
 القلب: ئهو بالابه رزه دل كوره بردگه.
 دل پاك [ئن] صادق النیه، نقي السریره
 دلباکی [ن] صدق النیه، نقاوة السریره.

دل پر [ئن] أن يشعر بثقل في المعدة بسبب التخمة
أو مرض

دلپری [ن] شعور بثقل في المعدة بسبب التخمة أو
مرض

دل پیس [ئن] ظنون، مراتب

دلپسی [ن] ظن، ربه

دل تهپانن [ج] جعله يغمى عليه: باسه‌گه دلی تهپان

دلّه تهپین [ج] أن يغمى عليه: له گهرما دلی تهپی.

دل تهر [ئن] محب التمتع بمباهج الحياة

دلته‌ری [ن] حب التمتع بمباهج الحياة

دل تنگ [ئن] حزين، محزون، مهموم: خوه‌شی

نه‌یری، هه‌میشه دل تنگه

دل تنگ بوون [ج] أن يحزن: هه‌رخه‌وره‌گه دانه

پی فره دل تنگ بو

دل تنگ کردن [ج] جعله يحزن: باسه‌گه دل

تنگمان کرد.

دلته‌نگی [ن] حزن

دل چوون [ج] أن يغمى عليه: له‌رخ، دلی چگ.

دلخوهر [ئن] مغثوث، زاعل

دلخوهر بوون [ج] أن يصبح مغثوثاً، زاعلاً

دلخوهر کردن [ج] جعله مغثوثاً، زاعلاً: به‌سه!

دلخوهری کوره مه‌که.

دلخوه‌ری [ن] مغثه، زعل
 دل خوهش [ئن] مسرور، فرحان، سعيد
 دل خوهش بوون [چ] الشعور بالمسرة والفرحة
 والسعادة: خوه‌ری خیرت زنه‌فتیم دل خوهش بوم.
 دل خوهش کردن [چ] جعله مسروراً، فرحاناً، سعيداً
 دلخوهشی [ن] سرور، سعادة، فرحة
 دل خوهشی‌دان [چ] أن يُفرَّح: وه چه دل خوهشیمان
 ده‌یت!
 دلخوه‌شیدهر [ن] من یفرَّح الغیر: شاسوار
 دلخوه‌شیده‌رمانه دایمه‌و همدهم خوه‌ر خیر تیارینگ.
 دل دار [ئن] شجاع، باسل
 دل‌داری [ن] شجاعة، بسالة
 دل دانه‌وه [چ] أرضاء، تهدئة الخواطر: صادق
 دل گیربو، بچوو دلی بده‌ره‌وه.
 دل سووز [ئن] مخلص، وفی: براگهم دل سووزه
 دل‌سووزی [ن] اخلاص وفاء: دل‌سووزی له گیشت
 که‌سی نیه که‌فیگه‌وه.
 دل سووزیان [چ] الشعور بالحنان والعطف نحو
 الغیر: یه دوو ساله‌چه‌وم پی نه‌که‌فتگه، فره دلم ته‌رای
 سووزینگ
 دل سیه [ئن] ۱ - فاقد الشهية: دلی له نان سیه‌س ۲
 - فاقد الرغبة: دلی له مال سیه‌س. ۳ - من یمل

شیئا: دلی له کار سیهس
 دلّ سیه بوون [چ] ۱ - فقد الشهية ۲ - فقد الرغبة ۳
 - الملل
 دلّ سیه کردن [چ] جعله يفقد الشهية ۲ - جعله يفقد
 الرغبة ۳ - جعله يمل
 دلّسیهیی [ن] ۱ - فقدان الشهية ۲ - فقدان الرغبة
 دلّ شاد [ئن] مبتهج، منشرح الصدر
 دلّ شاده و بوون [چ] ان يفرح.
 دلّ شاده و کردن [چ] جعله يفرح
 دلّ شاد بوون [چ] أن يفرح، أن ينشرح صدره:
 فره دلّ شاد بون وه قسه گهم.
 دلّ شاد کردن [چ] جعله مسروراً، منشرح الصدر
 دلّشادی [ن] فرحة، سرور، أنشراح الصدر: يا خودا
 دلّشادیمان تا سر بوو.
 دلّ شکانن [چ] كسر الخاطر، جرح العاطفة
 دلّشکیاگ [ئن] ۱ - مكسور الفؤاد، مكسور الخاطر ۲
 - متأثر
 دلّ شکیان [چ] التأثر، الشعور بالعطف نحو. الترحم
 بالحال: دلّم پیّی شکیا.
 دلّ قرچیان [چ] الحنين، الأشتیاق: دلّم ئه پای
 قرچیا، سه ریگ دامه لی.
 دلّ کردنه وه [چ] ادخال الفرحه والبهجة الى القلب:

ته لاره‌گه، باخ و بووسانی ها له ده‌وری دل ئایهم
کینگه‌وه

دل کریانه‌وه [چ] دخول الفرحه والبهجة الى القلب:
هر چه‌وم پی که‌فت یه‌کسه‌ر دلم کریابه‌وه.
دل کیشان [چ] الأشتهاء: هیمان زوه، دلمان نان
نیه‌کیشی

دل گران [ن] مغتاض، زاعل
دل گران بوون [چ] الأغتیاض: چوو چزگی‌ی دان و
دل گران بو.
دل گران کردن [چ] الأغاضة: قسه پی کردو دل
گرانی کرد.

دل‌گرانی [ن] غیض، زعل
دل‌گرتن [چ] ۱ - الأعجاب: فره جوانه دلی گرنه‌ی
۲ - التأثر، الشعور بالضيق أو القبض: ناره‌حه‌تم،
چمان دلم گیرباگه.

دل‌گیر [ئن] متزعج
دل‌گیر بوون [چ] الأنزعاج، الزعل
دل‌گیر کردن [چ] الأزعاج
دل‌گیری [ن] أنزعاج، زعل
دل لی‌نان [چ] التضحية بـ: ئه‌را دووسه‌گه‌ی، دل له
باوگ و برا نا.
دل مرده [ئن] فاقد الأمل.

دلمرده بوون [چ] فقد الأمل: دلمرده بوه، یا هیمان
 ها وه ته مای کورهی؟
 دلمرده کردن [چ] جعله یفقد الأمل
 دلمردهیی [ن] فقدان الأمل
 دلمردهگ [تم] دلمرده
 دلنگ [ن] ۱ - افرشه ۲ - ألبسه: دهسی دلنگ
 سه نگه.

دلنیا [ئن] ۱ - متاکد ۲ - موثوق ۳ - مطمئن
 دلنیا بوون [چ] ۱ - التأكد ۲ - الثقة ۳ - الأطمئنان
 دلنیا کردن [چ] ۱ - التأكد ۲ - جعله یثق ۳ - الطمأننة
 دلنیایی [ئن] ۱ - تأكد ۲ - ثقة ۳ - أطمئنان،
 طمأنينة.

دلوهرز [ئن] مشمئز
 دلوهرز بوون [چ] الأشمئزاز
 دلیر [ئن] شجاع، باسل، مقدم، همام
 دلیری [ن] شجاعة، بسالة، أقدام
 دلیوان [ن] منصحة: ابرة خياطة كبيرة الحجم
 دم [ن] وراء، خلف: له دمی مال نیشته
 دمه [ن] دمدمه

دمه کردن [چ] الدمدمه
 دمال [ن] دمال، خراج
 دمه داتن [تم] دمه کردن

- دملان [ن] كمأه
 دملهك [ن] دمبك (آلة إيقاع)
 دنگه [ن] ۱ - عمود ۲ - مسئلة السقف
 دنگزانی [ن] بیتونه
 دنمازان [ن] ۱ - مغرب ۲ - صلاة العصرین
 دنیا [ن] ۱ - دنیا ۲ - الحيوانات الأليفة
 - دنیا لی بوه ، ووی دهرزی [در] ضاقت به الدنيا
 دوا [ن] أثنان ، أثنتان [۲]
 دوا [ن] ۱ - ذیل ۲ - الیه ۳ - خلف ، وراء
 دوا [نك] ۱ - بعد : سایه‌خان دواى گیشتی هات ۲ -
 ظرف مکان . خلف ، وراء : له دوامانه‌وه وسيا
 أ - نهو دوا بردن [چ] الأرجاع ، الأعادة : تروزی
 ماشینه‌گه‌د نهو دوا بووه .
 ب - نهو دوا چوون [چ] الرجوع ، العوده : ماشینه‌گه
 نهو دوا چگه .
 ح - نهو دوا هاتن [چ] الرجوع ، العوده : دواى ثی
 بهزمه ههر نیه‌تی
 د - وه‌دوادادان [چ] ۱ - التخلف ۲ - التکاسل .
 دوا دهمه [ن] فضلات الطعام . فتات
 دوار [ن] فساط ، فساط (بيت من الشعر
 - رهنگی بوه دواى سیه [در] أسود نونه .
 دواره [نك] ثانیة : دواره له سران برده‌وه .

دوانچه [ن] مسدس، طبنجة.
 دوانزه [ن] اثناعشر، اثناعشر [١٢]
 دوانزههم [ئن] الثاني عشر
 دوانی [ئن] ثنائي: وازی دوانی
 دوا نیمه پرو [ن] عصر: دوه که دوانیمه پرو هاته وه.
 دوا هاتن [ج] الانتهاء: ئی باسه، هه ر دوا ی نه هات؟
 دوه مه مزووک [ن] مَبْسَم: جغاره وه دوه مه مزووک
 کیشی.
 دوهت [ن] ١ - بنت ٢ - أنثى
 دوهتانه [ئن] بناتي: کراسی دوهتانه.
 دوهتهزا [ن] ولد البنت: جهلال کورنی خوهیشکه،
 جهلاز دوهتهزای باوگمه.
 دوهرد [ن] اقتران، صله: خودا دوهردمان له بهک
 بچه کئی.
 دوهشهو [ن] ليلة أمس، البارحة مساءً، مساءً أمس:
 دوهشهو مانگ گیریا.
 دوهکه [ن] أمس، بارحة: ئمروو له دوهکه گهرمتره.
 دوههخت [ئن] غير مؤكد: ئی کاره دوههخته.
 دوییل [ن] مقبض المسحاة
 دوپهر [ن] نوع من الشعر ذو صفین
 دوترینجگه [ن] جلسة القرفصاء
 دوتو [ن] طی، ثنائي

دوجله [ئك] حاشا: دوجله شازاد
 دوچار [ئن] مېتلى، متوزط
 دوچار بوون [چ] الابتلاء، التورط
 دوچار كردن [چ] التوريط
 دوچارى [ن] بلاء، ورطة
 دوچه‌وه‌كى [ن] تفرقة، تمميز: دوچه‌وه‌كى له به‌ينى
 مناله‌گانى كينگ.
 دوچه‌وه‌كى كردن [چ] التفريق، التميز: دوچه‌وه‌كى له
 به‌ينى كوره‌گانى كرد.
 دوچگ [ن] ۱ - مقبض ۲ - أغصان بعض النباتات
 (كال‌بصل) ۳ - كل مائشبه الذيل
 دوچگ دار [ئن] ۱ - ذو ذيل ۲ - ذو أغصان (بصل)
 دود [ن] ۱ - أثر، تأثير: يه دود نهو گوناكاره بو، نيمه
 بويمنه پى‌يه‌وه. ۲ - نتيجة سيئة، عقاب
 دود كردن [چ] استمرار التأثير أو الأثر السىء: نى
 كاره هر دود كينگ
 دو دل [ئن] متردد: نه‌را دودليت؟
 دو دلى [ن] تردد
 دودمان [ن] مشكلة مستعصية ۲ - نتيجة: چ
 دودمانينگ نه‌رامان وه جيه‌وما.
 دودى [ن] دخان: دودى ناگر، دودى جفاره.
 دودى دان [چ] المعاملة بالدخان: ده‌وله‌ت دودى

مه‌شکه‌گه‌مان دا.

دودی کردن [ج] احداث الدخان، بعث الدخان

دور [ن] در: حجر کریم

دور [ئن] بعید، ناء، قاص: مآلمان دوره.

دورانن [ج] ۱ - الخیاطة ۲ - حل المشكلة ۱

دور خسنه‌وه [ج] الأبعاد: خوهی له و کاره دور خسنه‌وه

دوردون [ن] ناطور

دورکه‌فتنه‌وه [ج] الابتعاد: من لی‌یان دور که‌فتنه‌وه.

دورمان [ن] خیاطة: پارچه‌که‌خاسه، به‌لام

دورمانه‌گی خاس نی‌یه.

دورو [ئن] منافق، ذو الوجهین

دوزوی [ن] نفاق

دوزیان [ن] مفترق الطرق: مایخان و جوامیر،

له‌سه‌ر، دوربانه‌گه له یه‌کتری جیاوه بون.

دوز [ئن] ۱ - متقابل: هردو مآلمان دوزی یه‌کن ۲ -

متعادل، متساو

دوزمه [ن] محنه، مشكلة: ئی دوزمه هه‌ریه‌ک لاره

نیه‌و.

دوزوان [ئن] منافق

دوزوانی [ن] نفاق

دوسیکار [تم] دوتهمزروک

دوشمه [ن] يوم الاثنين في أيام الأسبوع

دوعا [ن] دعاء، تضرع
 دوعا کردن [چ] الدعاء، التضرع
 دوقات [ن] ۱ - ضعف، مضاعف: بهشی زیوا،
 دوقات بهشی شیرین بو ۲ - طوی
 دوقات کردن [چ] ۱ - المضاعفة ۲ - الطوی
 دوقالان [ن] مفصل الورك
 دوقهد [ن] طوی، ثنی
 دوقهد کردن [چ] الطوی، الثنی
 دوقهی [تم] دو قهد
 دوقهی کردن [تم] دوقهد کردن
 دوقسیه [ن] اختلاف الكلام أو الشهادة
 دوقسیه که فتن [چ] أن يدلّی بکلام أو شهادة مخلقة:
 دادگا قه واله گهی قه ببول نه کرد چونکه دوقسیه که فت.
 دو قولی [ئن] ثنائي: ههردوگیان دوقولی هریشت کره
 سهر دشمن.
 دوکان [ن] دکان، حانوت، متجر: دوکانی بازرگانی
 دوکاندار [ن] حانوتی: دوکانداره گان له وهخته دوکان
 به سان.
 دوکانداری [ن] حرفة الحانوتی: دوکانداریش هه
 بازرگانی به.
 دوگمه [ن] زرار.
 دوگیان [ئن] حامل، حبلی: ژنی دوگیان

دوگبانی [ن] حالة الحمل أو الحمل
دو ملکهوان [ن] الشخص الذي يرافق راعي الأغنام
إثناء الرعي

دومین [ئن] الثاني
دوو [ن] لبن: نانئ وه يهك جام دورهوه خوارد.
دووبر [ن] نساء

دووبر بوون [چ] أن يضئ
دوو برین [چ] الأضواء
دووزخ [ن] ١ - جهنم، جحيم ٢ - أتون ٣ - فتحة
خروج الماء من الطاحونة المائية.
دووزق [تم] دووزخ
دووزقی [ئن] ١ - متعذب ٢ - خاص بالجهنم ٣ -
الداخل في الجهنم:

ههركه نازار مهردم كيک دووزقی يه.
دووس [ن] ١ - صديق، حبيب، رفيق، محب ٢ -
حب

دووسهوبوون [چ] التحابب (بعد خلاف) مالی
كهريم ٩ خهسرهو دووسهو بونه
دووسخواز [ن] محب: لهی زهمانه برا دووسخواز برا
نی يه

دووسخوازی [ن] محبة
دووسی دان [چ] المصالحة: دووسی مالی نام خدرو

مهلا غريب بدهن .

دووسی کردن [چ] التصالح : دَوای ئەو جەنگە،
دووسی کردن .

دووشاو [ن] ۱ - دبس ۲ - عصیر

دووشاوړون [ن] اكلة تعد من الدبس زالدھن

دووشاوگرتن [چ] استخراج العصیر

دووشاو مژه [ن] اصبع السبابة

دووشەك [ن] دوشك

دووشین [چ] الاستحلاب : مانگا دووشین

دوول ۱ [ن] دلو: دوولێ ئاو ۲ - شعب، وهاد: واد

بین جیلین

دوول ۲ [ئن] مهيهب: عريض في - وسط:
چاکه تهگم دووله .

دوولاب [ن] دولاب

دوولاو [تم] دوولاب

دوولهك [ن] دلو صغير

درولهما [ئن] نصف مسلوک (بيض): خای دوولهما

دوولمه [ن] اكلة الدولة

دووم [ن] ۱ - الذين يمتنون صناعة الكيوه ۲ - كناية

عن الشخص الوضع

دووينه [ن] اكلة تعد من اللبن الخاثر والبرغل

دی [ن] عفريت، مارد

ديار [ئن] ۱ - واضح، مکشوف ۲ - مبین من بعیا :
له بان چگاگاهوه ته ماش بکه شار دياره .

- وه دياره وپوون [چ] مراقبه و حراسة (شخص،
شيء) : فره نه خواهه، تا وه شه وه كي وه دياريه وه
بوئن .

دياردان [چ] ۱ - التبيان : خاسي و گهني ديار دا .
۲ - الظهور بعد غيبه ۳ - ان يبدو للعيان ۴ - ان
يتراى : له دورهو ديار دا .

دياردوني [ن] مراقبه، رصد
دياردوني كردن [چ] المراقبة، الرصد : دياردوني
بکهن . نهگ کژمن هريشت باري .

دياري ۱ [ن] ۱ - علامة، نشان : ديارينگ وه جي
هيشت . ۲ - تعيين، تحديد

دياري ۲ [ئن] ۱ - واضح ۲ - متميز ۳ - هدية
دياري كردن [چ] ۱ - وضع علامة ۲ - وضع نشان
الخطوبة : شرين ئهرا جه هانبه خش ديارى كريا .
۲ - التعيين، التحديد : پروژي ديارى بکه ئهرا
هاتنيان .

ديه قهت [ن] فحص، امعان
ديه قهت دان [چ] الفحص، الامعان
ديه ني [ن] ۱ - زيارة ۲ - مشاهدة : چيمنه و ديه ني
وه هار له و دووله .

ديباجه [ن] ديباجه: مقدمة (كتاب. . الخ)
 ديدار [ن] مرأى، رؤيه: ثمجا به وهو ديار به د
 به ختيه گه ی خوهم شه وه یل تا وه پروژ مه سووزم جوور
 شه م. (فولکلور).
 ديدام [تم] دی
 ديده [ن] عين: که می ئاو پيسد دهم وه ديده وه دل
 جامم چيني به، ناوم سه مه نگول (فولکلور)
 ديده نی [تم] ديه نی
 ديدگه [ن] اخت (تستعمل في الوسط النسائي)
 ديدى [ن] اخت (طفل)
 دير [ئک] متأخر: دير هات. دير که فتنه و ږی.
 ديرهم [تم] بيرهم
 ديز [ئن] ارجواني: رهنگی يانه گه ديزه.
 ديزه [ن] حمار ذو لون اکهب
 ديزه و بوون [چ] ان يصبح ارجواني اللون
 ديزه و گردن [چ] جعله ارجواني اللون
 ديزگ [تم] ديزه
 ديزی [ن] حالة كون اللون ارجوانيا
 ديسان [ئک] ايضا: ديسان چاو خريا حيدر کوشيا بو.
 ديل [ئن] ۱ - اسير، مأسور: ديلي ده سی ياره ۲ -
 عبد
 - وه ديل گرتن [چ] الاسر: چوار سه رباز له سپای

دژمن وه دیل گرتیمن .

دیلگه [ن] کُم طویل یلف علی الذراع

دیلگه دار [ئن] ذو کُم طویل

دیلی [ن] ۱ - اسر ۲ - استعباد، عبودية: وه دیلی

بردنه‌ی

دیم [أ] ارض دیم عکس الاراضي السیحية: زهوی

بنار چگاگه گیشتی دیمه .

دیمه کال [ن] الزراعة الدیمية: دیهاتی تهو بناره گشتی

دیمه کالن .

دیمه ن [ن] منظر، مشهد: دیمه نی وه هار لهی ولاته

فره دلگیره

دین [ن] خطیئة، اثم: دینی مناله گه وه ملتان .

دین [ن] دین، ایمان

دینار [ن] عملة ورقة تساوي ۱۰۰۰ فلس .

دین دار [ئن] دینی، مؤمن: پیاوینگی دین داره

دیو [ن] عفريت

دیوار [ن] ۱ - حائط ۲ - سیاح: دیوار خانگه گه مان

فره بهرز نی یه .

دیواردان [ج] ۱ - الاحاطة ۲ - التسیج: دیوار

باخه گه دا

دیوانه [ئن] ۱ - ولهان، مفتون: دیوانه‌ی بالای لهیله

۲ - عاشق الدین

دیوانه‌ی [ن] ۱ - وله ۲ - مبادئ بعض المتدينين .

دیوه‌خان [ن] مضیف، دیوان

دیوه‌خان دار [ن] مضیف: علی ده‌وله‌مه‌ن و
دیوه‌خانداره

دیوه‌ند [ن] سحر

دیین [چ] ۱ - أن يرى: له دیین تا وه‌تن فره فرقی به ۲

- ان يلتقي به: دوه‌که له‌ری دیهم

دینه‌وه [چ] العثور علی: مالی هه‌گوهر مانگاگه‌یان
دینه‌وه

- ر -

ر [ن] /رى/ الحرف العاشر من الالف باء

را [ن] ۱ - سبیل: له رای خودا کومه‌کم بکه‌ن.

۲ - نصيحة ۳ - دابوق: ماده پروتینه، دبه‌ه فی‌الغلة.

را‌به‌ر [ن] ۱ - قائد ۲ - مرشد

را‌به‌ری [ن] ۱ - قيادة ۲ - ارشاد

را‌دار [ن] ذو، منمو علی دابوق: گه‌نم مسری
را‌داره.

را‌ده [ن] ۱ - حد: له راده وه‌ده‌ره ۲ - درجة ۳ -
مرحلة

را‌پ [ن] ۱ - غیر متفاهم ۲ - عنید، صنع المراس

را‌پی [ن] ۲ - عدم التفاهم ۲ - معاندة

را‌ز [ن] نجوی: رازی دلی خزی ئه‌رامان وه‌ت

رازانه وه [چ] التزین، التجمیل: نازدار خوی
رازانگه سه وه.

رازونیا [ن] النجوى والامال

رازیانه [ن] شمّار: الحبة السوداء

راس ۱ [ن] ۱ - یمین ۲ - جهة: لهی راسه چگه

راس ۲ [ئن] ۱ - صدق، صحیح: قسه گه راسه

۲ - عدل: نه حمه د ثایم راسیگه

۳ - مستقیم: ری راس

راسه قینه [ئن] حقیقی: دوه تی راسه قینه، نه گه

میله کان

راسه و بوون [چ] ۱ - القیام: له وه ری مه ردمه گه

راسه و بو

۲ - الاستعدال، الاستقامة: له و لای قه شقه ری په گه

راسه و بوو. ۴ - الانبعاث: دودی له ماله گه یان راسه و

بو.

راسه و کردن [چ] ۱ - جعله یقوم: ده سی بگرو راسیه و

بکه

۲ - التعديل، جعله مستقيما: باره گه راسه و بکه.

۳ - جعله ينبعث: تووز له ناو راسیان راسه و کرد.

راسه و راس [ثك] مباشرة: داوه زی و راسه و راس چگه

نه را مال.

راس گوو [ئن] صادق: وه لی درووزنه، علی

راس گوه.

راس گووی [ن] صدق
 راس هاوردن [چ] ۱ - التوفیق: خودا راسی هاورد
 ۲ - المساعدة: راسمان هاوردی، خودا راست
 باریگه.
 راسی [ن] ۱ - حقیقه ۲ - صدق ۳ - عدل ۴ -
 استقامه.
 راسیل [ئن] ایمن (عکس اعسر): الذي يستعمل
 یمناه: کمال راسیله.
 راکوزار [ن] طریق، ممر.
 راگیر [ن] صمود، ثبات
 راگیرکردن [چ] الصمود، الثبات: خودد راگیر بگه تا
 تیه مه وه.
 رامووک [ئن] متمرن، متمرس: له قالی چنین،
 دهسی رامووکه.
 رامووک بوون [چ] التمرن، التمرس.
 رامووکی [ن] تمرن، تمرس
 ران [ن] فخذ
 رانان [چ] النصیح، الارشاد: کهس نی یه ته رای
 بنیگ
 رانهک [ن] سروال (ملابس کردیه)
 رانین [چ] ۱ - السياقة ۲ - السوق
 راو ۱ [ن] ۱ - صید: چگنه ئه را راو ۲ - فکر: راو له

سهری بردین ۳ - خوف: ږاو له کهس نیهوئى. ۴ -
طرد، مطاردة.

ږاو ۲ [ئن] سائل: ږونه‌گه ږاوه. شیره‌گه نه‌مایه ږاوه.
ږاوه‌ږاو [ن] ولولة الاصوات: ږاوه ږاوئى له مالئى
خولام تئى.

ږاوبردن [چ] ۱ - ان يخاف: ئى چه‌وده‌رچگه، نه‌ږا
ږاو له کهس بېگه! ۲ - التشویش: ږاو له سهرم بردن.
ږاوچى [ن] صیاد.

ږاودان [چ] ۱ - الطرد ۲ - المطاردة

ږاوکه‌ر [ن] صیاد، قناص

ږاوکردن [چ] الصيد: رووژى جومعه چیم نه‌ږا ږاو
کردن.

ږوانان [تم] ږوادان

ږاوئى [ئن] ۱ - صخاب: سالار ږاوئى و درودزنه ۲ -
خاص بالصید: سه‌گى ږاوئى.

ږاهاتن [چ] التعود، التكيف: ږاهاتگه نه‌ولى
مناله‌یلا.

ږه‌پوول [ن] صفعة بياطن الكف: ږه‌پوولئى لئى بده.
ږه‌ت [ن] العظم الخلفي للرقبة: ره‌تى مل.

ږه‌جه‌وه [ن] ۱ - هیکل ۲ - بنية.

ږه‌جه‌وه‌پرین [چ] ان يصبح نحیلا بسبب المرض او
الجوع: له ورسى ږه‌جه‌وه بریه.

په حمت [ئن] مرتاح، الشهور بالراحة بعد العتب،
المرض... الخ

په حمت بوون [چ] الارتياح، الشعور بالراحة
په حمت كردن [چ] الترويح، جعله يشعر بالراحة.
په خش [ن] جواد: زینی په خشه گه ی کرد.
په [ن] ۱ - عشرة، تعثر ۲ - مرور ۳ - اجتياز ۴ -
الطفر: کهس له لی یان رهد نه کتی.

په دافی [ئن] تباعا، مستمر، بدون انقطاع: ده چای
په افی خوارد.

په دانه [ئن] رجولي: قسه ی په دانه. کاری په دانه.
په دبردن [چ] التعثر: له ورسی په د برد.
په دبوون [چ] المرور والاجتياز: ثیری کهس وه لادا
په د بو؟

په دکردن [چ] جعله يعبر: رهدی بکه له مالی خانی و
به وهو.

په دوره وا [ن] تجاوز وعدم الالتقاء في الطريق
په دوره و اېوون [چ] التجاوز وعدم الالتقاء في
الطريق: له ری په کتری نه دینه، په دوره وا له یهک بونه.
په دوره واکه فتن [تم] په دوره و اېوون.

په دی [ن] سوء، شر: په دیم، به دیم!
په زا [ن] ۱ - راض: له یهک په زان ۲ - مقنع: ته وهی
کاره په زای.

- ره زابوون [چ] ۱ - الرضاء ۲ - الاقتناع
- ره زاکردن [چ] ۱ - الترضية ۲ - الاقتناع
- ره زامه نی [ن] ۱ - رضاء ۲ - قناعة
- ره زهن [ن] حرف الرصاص: ره زه نی به... ابو بی تفهنگ
- ره زم [ن] ۱ - موصول: گشت ره زمی گیانم ئیشی ۲ -
مشکلة [تم] به زم و ره زم
- رهس [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم الفاعل:
داد = دادرهس.
- ره سائن [چ] ۱ - ان يعدونه: لیره تاوه مال
ره سانه مان.
- ۲ - الانضاج: خوهری گهرم خورما ره سنی ۳ - ان
يلحق ب: ئه مناله بره سنه پيانا.
- ره سانه وه [چ] ۱ - الافهام: مهردمه گه بره سینه وه نه یه ن
ئه را ئیره
- ۲ - الاعلام: مهردمه وه بی ره سانه وه.
- ره سهن [ن] ۱ - اصل: وشه ی ره سهن ۲ - رصين:
دوولابی ره سهن.
- ره سن [ن] حبل محبرك من الشعر، رسن
- ره سننه [ن] اصل، سلیل، شجرة: ئیمه وه وان له
یهك ره سننه یم.
- ره سپده [ن] وارد، وارده عکس^۱ صادره
- ره سیاگ [ن] ناضج: ئه ناری ره سیاگ، خورمای

ره سیاگ

ره سین [چ] ۱ - الركض، العدو: برهسی تامال! ۲ -
النضوج، نهنجیره گه رسیه ۳ - اللحاق ب: له دوايا
ره سییه پیانا.

ره سین هوه [چ] ۱ - الفهم، الادراك: خاس لی یان
نه ره سیمه و ۲ - التفاهم: له یه کتری نیه رهنه وه. ۳ (م)
ان یضرط: وای لی ره سیه وه.

ره ش [ئن] اسود، سوداء

ره شاد [ن] رشاد: ضرب من النبات الطبيعي

ره شه [ن] رش.

ره شه کردن [ن] الرش: ره شه ی دیوه خانه گه پکه. ناو
نی یه ره شه ی ناو حه وشه گه بکه م.

ره شگگه [ن] شلیف مشبك مصنوع من شعر الماعز
عادة

ره فه [ن] ولولة: سه گه ره فه

ره فتار [ن] سلوك، تصرف: فره ره فتاری به ده

رهق [ئن] ۱ - یابس وصلب: نانی رهق ۲ - عنید:
که له رهق ۳ - جدید: پاره ی رهق، دیناری رهق.

رهقه ل [ئن] نحیف، نحیل: سلام دریزو رهقه له.

رهقه لی [ن] نحافة، نحول.

رهق بردنه وه [چ] التجمد والتصلب (بسبب البرد

الشديد) له زقومی رهقم برده وه.

رهق بوون [چ] ۱ - التيس والتصلب: نانه‌گه وشك و
رهق بوه ۲ - الاصابة بتصلب العضلات: ده‌ماری
له‌شم رهق بوه.

رهق کردن [چ] جعله يتصلب: زقۆم ره‌قمان کرد.
ره‌قن [ئن] ۱ - يابس وصلب: نانی ره‌قن ۲ - نحيل:
باريك و ره‌قن.

ره‌قی [ن] ۱ - ييس وصلابة ۲ - معاندة، عناد
ره‌م [ن] ركض، عدو

ره‌مه‌زان [ن] شهر رمضان

ره‌مه‌کی [ئن] ۱ - اعتيادي ۲ - خلصة: مانگه‌وه
ره‌مه‌کی گه‌ل گری، وه ناشکرا زای [په‌ند].

ره‌ن [ن] اتجاه «خملة» ره‌نی گه‌نمه‌که‌ها وه‌ره‌و خوار.
ره‌نج [ن] جهد، کد، کدح، سعي، محاولة

ره‌نجانن [چ] جعله بزعل: ئه‌را سپاوه‌خش ره‌نجانی؟
ره‌نج و روو [ئن] منكوب، منكود

ره‌نجبه‌ر [ن] کادح

ره‌نج دان [چ] المحاولة، السعي: فره ره‌نج دا
باريگه‌يه‌وه

ره‌نجدهر [تم] ره‌نجبه‌ر.

ره‌نجکيش [تم] ره‌نجدهر

ره‌نج کيشان [ح] الكدح، الكد: فره ره‌نج ئه‌ولی
کوره‌گانیا کيشا

ره‌نگ [ن] ۱ - لون: ره‌نگی قاليه‌گه كه‌وه ۲ - صبغ:
چ ره‌نگی ئه‌را خانگه‌گيان سه‌نگه ۳ - نوع، شكل:
سى چوار ره‌نگ چيشت ها له دكانه‌گه‌ي ۴ - عصب:
ره‌نگی مل.

- كه‌س ره‌نگی ده‌سى نيه‌گرئ [در] حيال.
ره‌نگامه [ئن] ملون: پارچه‌ي، ره‌نگامه
ره‌نگاوره‌نگ [ئن] ملون، متعدد اللوان: هزار
چيشتي ره‌نگاوره‌نگ ها له بازار.
ره‌نگه [ئك] ممكن: ره‌نگه ئمروو بچووگه‌وه.
ره‌نگ بوون [چ] ۱ - التلون ۲ - ان ينصبغ:
خوري، خاس ره‌نگ بوو
ره‌نگ دار [ئن] ملون، زاه
ره‌نگ ره‌نگ [تم] ره‌نگاوره‌نگ.
ره‌نگ دانه‌وه [چ] فقد اللون او الصبغ
ره‌نگه‌ر [ن] صباغ (اللون)
ره‌نگ كردن [چ] ۱ - التصبغ ۲ - التلوين
ره‌نگ و بوو [ن] الصبغة بصورة عامة: جه‌لال ره‌نگ و
بووي خاسه.

ره‌نگين [ئن] ۱ - جميل، ظريف ۲ - زاه
ره‌و [ن] ۱ - هجرة، رحيل ۲ - تزوح ۳ - قطيع
الاغنام والمباشية ۴ - مطاوعة: كه‌س ده‌س ره‌و
نيه‌كه‌ي لئ پوه‌ي!

پهوا [ئن] ۱ - مباح، مجاز ۲ - حلال ۳ - حقیقی ۴
- رائج

پهوان ۱ [ن] استیعاب (الدرس)

پهوان ۲ [ئن] ۱ - سریع المشی (حیوان): ماهینی
پهوان

۲ - طلیق اللسان ۳ - سهل: مصاب بالاسهال ۴ -
صاف، رقرق: ثاوی پهوان.

پهوانه [ن] ۱ - ارسال ۲ - تسفیر ۳ - تودیع
پهوانه کردن [چ] ۱ - الارسال: پهوانه یان پکه ئهرا لای
ئاغه.

۲ - التسفیر: پهوانیان کریا ئهرا ئنگلیز

۳ - التودیع: پهوانه یان بکه و بیه وه.

پهوان کردن [چ] الاستیعاب: پهوانی دهرسه گه یکه
پهوانی [ن] ۱ - سرعة المشی ۲ - طلاقة اللسان ۳ -
اسهال ۴ - حالة استیعاب (الدرس.. الخ)

پهوهن [ن] عابر، جوال

پهوهنی [ئن] عابر، جوال: نیه نیسی، پهوه نیه

پهوهق [ئن] کامل، تام، مضبوط

پهوهق پهوهق [نک] بالکامل، بالتام، بالضبط: چوار
سال پهوهق پهوهق مزوری کرد.

پهوب [ن] روب، رداء

پهوتین [ن] روتین: رتابة العمل.

پهوج [ن] ۱ - موج ۲ - هياج
 پهوج دان [چ] ۱ - التموچ ۲ - الهياج
 پهوز [ن] ۱ - ازهار ۲ - اخضرار.
 پهوزه [ن] ابتهال، تواشيح دينيه
 پهوزهخوهن [ن] قاريء التواشيح
 پهوزکردن [چ] التزهر: دارى ټنار پهوز کردگه.
 پهوشهڼ [ن] جوهر الشيء: کار رهوشېدنې گيانه
 پهوکهر [ن] ۱ - مهاجر ۲ - نازح
 پهوکهوان [ن] راعي الماشية.
 پهوکردن [چ] ۱ - الهجر ۲ - التزوح
 پهوگا [ن] مهجر.
 پهونق [ن] رونق، لمعان، زهو
 پهونق دار [نن] لهی، لامع، زاو.
 پهويشت [ن] سلوك، تصرف، طبع، سجية.
 پهويشهوه [چ] الانقشاع: ټورهگه پهويهوه
 پهها [ن] عتق: خلاص، نجاه
 پههايوون [چ] الانعتاق، الخلاص: خودايا کهى
 پههاپووم له دهس ئى زالمه!
 پههاکردن [چ] العتق، التخليص: کهى خودا رههامان
 له دهسد بکيگ.
 پهههتى [ن] قمع
 پهريحان [ن] نبات الريحان

ره‌یشته [ن] ۱ - عادة، طبع، سلوك ۲ - نظام.
 ره‌ین [تم] ره‌نگین.
 رپ [ن] ۱ - خفقان ۲ - رجفة
 رپه‌هاتن [چ] احداث الصوت: المادة السابقة
 رپ دان [چ] ۱ - الخفقان ۲ - الارتجاف
 رپ وراپ [ن] صوت وقع الاقدام المتكرر
 رپییه [ن] روبیه: عملة هندية تساوي ۷۵ فلسا عراقيا
 رچ [ئن] ۱ - کثیف، مرکز ۲ - خاثر: خواردنی رچ -
 ماسی رچ.
 رچکەر [ن] مکثف
 رچ کردن [چ] التکثیف
 رچگانن [چ] التجمید ۲ - ان بیرد بردا شدیداً ۳ -
 ایقاف العمل بشي
 رچکیاک [ن] ۱ - مجمّد، متجمّد ۲ - مشعر بالبرد
 الشدید ۳ - موقوف او معطل عن العمل.. الخ
 رچلهك [ن] اصل، منشأ
 رچی [ن] ۱ - كثافة ۲ - حالة كون الشيء خائرا
 رح [ن] معدن الفافون.
 رخ [ن] خوف، جبن، خشية
 رخ بردن [چ] التخويف: وهئارام قسه بکه، رخی
 کورہ مه‌وه.
 رخ چوون [چ] التخوف: منالی وه ته‌نیا رخی چوو.

پشمن [ن] جبان، خائف

پخول [ن] بيات رغل.

پده [ن] عثه

پده دان [ج] التعث: شموخه فه گانه دان پده دانه

پزانن [ج] الاسقاط: دهره ان له دهره ان قر پزنی

۲ - القلع والاسقاط: نه ناوی دیوار، گ. پزنی و دواره

نه ناوی پز

پزگار [ن] متحرر، طلیق

پزگار پوون [ن] التحرر، الاطلاق

پزگار کړه [ج] التحرير

پزگاری [ن] تحرر، خلاص، نجات، غت

پزق [ن] رزق: رزق ها وه نه سی خوا.

پزیاگ [ن] ساقط، زائل: وه لنګم پزیاگ

پزیاڼ [ج] ۱ - السقوط ۲ - التفات والسقوط

پزیوهت [ن] ذریه

پزگار [ن] وراثه.

پزگاری [ن] وراثي: فرهی لیوهی پزگاریه

پسک [ن] جرد کبیر

پسم [ن] متین، رصین: ناسنی مه کنیه گه پسمه.

پسوا [ن] معز، مسخر من، معقر، مخیر، شائن.

پسوا کړدن [ج] ان: یخزي، یسقر، یقلل من شان

پسواپی [ن] خزي، اختراق، سخریه

رِسوم [ن] عرف، سلوك عام: ئى كارە رِسومى
كى به؟!

رِسِين [ج] الغزل: نازدار پەسا تەشۋى رِيسى
رِشك [ن] صواب القمل: سەرى پرى رِشكە
رِشك دان [ج] تكمين الصواب، التكمين: سەرى
رِشك داگە

رِشكن [نن] ۱ - مضوب، كثير الصواب: قزى
رِشكن ۲ - (م) بخيل، شحيح
رِش وِش [ن] تبديد، تبذير
رِش وِش بوون [ج] التبدد، البذر
رِش وِش كردن [ج] التبديد، التبذير
رِشيان [ج] الانسكاب: شە به تەگە رِشيان ۲ - النثور،
- وملا رِشيان [ج] التكالب على: رِشيانە ملياوسەرو
كەپووللى شكانن.

رِفانن [ج] الاختطاف
رِفَت [ن] عاصفة. مطرية
رِق [ن] ضف، غيض، بفض، كراهية، حقد
رِقنە [ن] مجال: رِقنە لى پرى
رِقوۋەت [ن] مطاوعة: دل رِقوۋەتە پى نەدا
رەقوت دان [ج] مطاوعة
رِكاب [ن] ركاب، مهماز
رِكاو [تم] ركاب

رکیان [ج] الارتجاف: له رخا رکیا.
رگزه [ن] رگزه کما في [س]: سین سى رگزه دیری
رم [ن] ۱ - صوت السقوط على الارض بقوة ۲ - رمح
رمانن [ج] ۱ - ان يطرح ارضا ۲ - التدمير، التخریب
۲ - الاسقاط

رمه [تم] رم
رمبازی [ن] رياضة الرماح على ظهور الخيل
رمبازی کردن [ج] ممارسة رياضة بالرماح على ظهور
الخيـل

رمت [ن] نبات رمث.
رمل [ن] ۱ - رمل ۲ - عرافة
رملخهر [ن] عراف، عرافة
رملین [ن] رملی، كثير الرمل.
رممگ [ن] كفخة، صفة بباطن الكف.
رم و رام [ن] صوت سقوط الاشياء على الارض بقوة
وبصورة مستمرة ومتواصلة

م و کوت [ن] صوت الضرب المستمر
رمیاگ [ن] ۱ - منهار، مدمر ۲ - ساقط على الارض
رمیان [ج] ۱ - الانهيار، الدمار ۲ - السقوط على
الارض

رنا [ن] صرخة تألم: رنا رنایه له دهسى.
رنگه [ن] نث: صوت سقوط المطر بصورة خفيفة

رنګه رنګ [ن] نث مستمر
 رنګه هاتن [چ] ان ينث: واراڼ رنګه ی تی
 رنګ پنګ [ن] تغوش (العين).
 رنګ پنګ کردن [چ] التغوش (العين) چهوم رنګ و
 پنګ کيک.
 رنګ ۱ - كمية قليلة جدا: رنګ فز وه سهریه ونه ماګه ۲ - زغب.
 رنښ [چ] ۱ - التخديش: رورنښ ۲ - ان يحش:
 کهمی گیا ټهرا مانګه ګه برن.
 رو [ن] ۱ - وجه، سیماء ۲ - حیاء ۳ - وساطة ۴ -
 وجهة، اتجاه: رو له وا ۵ - واجهة: رو مالمان ها له
 خوهر ۶ - سطح: رو زه.
 ا - له رو: تجاوز، تجرؤ: قسه له رو مه که.
 ب - له رواهاتن [چ] التجزئ على الكلام مع من هو
 اکبر منه: چوڼ له رو یا هات قسه وه باوګی کرد!
 ج - له روچوون [چ] ۱ - التنازل عن الكلام، موقف
 د - الانسحاب من موقفه: ټهرا له رو چیت!
 وهره رو [ثک] وجها لوجه.
 و - وهرو [ثک] مقابل: ټه حمه د وهرو چوار کهسه.
 ه - وهرو کهفتن [چ] الاستحياء: وه رو کهفت و
 دهنگ نه کرد
 رواج [ئن] ۱ - رائج ۲ - مستحب (شيء)
 رواج کردن [چ] الترويج

رواجی [ن] حالة كون الشيء رائجاً
 روادگه [ن] مقام: مكان الإقامة
 رواکائن [ج] الاختطاف، الخطف.
 روال [ن] وجه: قسيه که ناوه روالیهوه
 روالهت [تم] روال
 روه [تم] رفت
 روه [ن] ۱ - بطانة (شيء.. الخ) ۲ - غطاء
 (وسادة، لحق.. الخ) ۳ - صفحة (كتابة): سى
 چوار روه ماکه گشتى بخونمهوه.
 روهو [نک] تنجاه: روهو خوار.
 روهرو [تم] وهرو
 روهرونهوه [ج] التجامع (الرجل والمرأة المتزوجات
 وللمرة الاولى)
 روهروش [ن] حجاب، خمار، نقاب
 روت [ثن] ۱ - عار ۲ - فقير، معدم.
 روته [ن] صلى (نتف ريش الشعر) بعد الاحماء في
 الماء الحار.
 روتهگردن [ج] الصلي: روتهى مامرگه کرد.
 روتل [ثن] فقير، معدم، صعلوك
 روتلى [ن] فقر، املاق، صعلكة
 روترش [ثر] عصبي المزاج
 روت کردنهوه [ج] ۱ - النهب، السلب ۲ - التعرية

رَوْتِگانشه وه [چ] ۱ - السلب، النهب ۲ - القطف
تماما: داره گه رَوْتِگانشه وه.

رَوْتِ قَوْتِ [ئن] ۱ - عار، عریان ۲ - فقیر، معدم
رَوْتِ و قَوْتِ [ن] ۱ - عری، فقر.

رَوْتِ [ن] ۱ - عری ۲ - فقر.

رَوْجه [ن] سیما، منظر الوجه.

رَوخسار [ن] ۱ - سیما، منظر عام، بشرة

رَوخسن [چ] التوسط: رَوْ ئه پای خسن و ده ری
کردن.

رَوْدار [ئن] ۱ - مقدر، محترم ۲ - وقع، بلاء: چه نی
رَوْداری!

رَوْداری [ن] ۱ - تقدیر، احترام ۲ - وقاچه

رَوْره زگی [ن] ۱ - عذاب ۲ - (م) کثرة: ئه ناره گه
جوور رَوْره زگی بهر گرتگه.

رَوْزه ردی [ن] ۱ - تحسر ۲ - خجل ۳ - فشل

رَوْزه ردی کیشان [چ] ۱ - التحسرا ۲ - الخجل ۳ -
الفشل.

رَوْسهخت [ئن] صلف، بلاه حياء

رَوْسهختی [ن] صلافة

رَوْشاله [ن] زئیر

رَوْشال خسن [چ] ۱ - ان یزئیر: ئی پارچه روشاله
خیگی.

پَوشَن [ئَن] مژئیر، (کلب) کثیر الشعر: سه‌گی پَوشَن
پَوشَنی [ن] حالة کون الشیء مژئیرا.

پَوکَانَن [ج] ۱ - التخذیش ۲ - الحک

پَوکَرَدَن [ج] الاستحیاء: ئه‌را پَوکَه‌ید؟ حه‌قی خوه‌ده
پَون [ن] دهن، زیت: پَونی دان، رونی چوو.

پَونَان [ج] ۱ - ان یصول علی: پَونَان له دژمن ۲ -
التوجه الی: پَونَان له ده‌یشته.

پَونِج [ن] موت من البرد

پَونِج کردن [ج] الموت برداً: له زقومی پَونِج کردن.
پَونی مه‌لوچگ [ن] نبات ربیعی تۆکل ثماره

پَونِین [ئَن] ۱ - دهین ۲ - دهنی، زیتی

پَوهامیانه‌کی [ن] مجارة: ئه‌یه پَوهامیانه‌کی یه خه‌نی،
ونه له نادهو بریاگه.

پَوهامیانه‌کی کردن [ج] المجارة

پَوو [ن] ۱ - وحدة وزن تساوي ۱,۲۵۰ کغم ۲ -
نهر: وه‌رازه پَوو.

پَوو ۲ [سر] للتعبير عن الندب: باوگه روو!

پَووح [ن] روح

پَووژگار [ن] ۱ - ایام ۲ - اوقات النهار

پَووژی [ن] رزق: خودا پَرق و پَووژی‌یان بدیک

پَووژ [ن] ۱ - یوم ۲ - نهار

پَووژه‌وان [ن] صائم

پروژېوونهوه [چ] انبلاج النهار
 پروژېووکردن [چ] ان یصْبَح : خوهراوا له خانه قی
 کهفتنه وړې، ساعات شەش له منډلی پروژېووکردن .
 پروژگ [ن] صوم، صیام
 پروژگ گرتن [چ] الصوم : کی پروژگ گرتگه؟
 پروژگ وهزوان [تم] پروژېوان
 پروژنا [ئن] منور، مضاء : دنیا پروژناس .
 پروژنابودنهره [چ] التنور، الضیاء : کهی دنیا پروژنا
 بوهو؟

پروژناکردنوهوه [چ] التنویر : چراخه گه پروژنای مالگه
 کردهوه .

پروژنامه [ن] جریده، صحیفه
 پروژنامه نویس [ن] صحفي
 پروژنای [ن] ضوء : پروژنای ناساره دیاره .
 پرووسای [ن] مدني : الذي يعيش في المدينة
 پرووشن [ئن] صاف، رائق، زلال : ثاوی پرووشن
 پرووشنه وېوون [چ] ان يتصفى (الماء) : بیلا ثاوه گه
 پرووشنه وېوو، ئمجا بخوه .

پرووشنفکر [ن] متنور، مثقف
 پرووشن کردنوهوه [ئن] ۱ - التصفية ۲ - التوضيح
 پرووشنی [ن] ۱ - صفاء، وضوع
 پروولنه [ن] ولد : لی پروولنهی مردگمه!

پوولگه [تم] پوولنه

پوی [ن] ۱ - ثعلب ۲ - شخص ماکر

پویل [ن] ۱ - قاعدة ۲ - عرف

پوین [تم] ثامین و پوین

پی [ن] ۱ - طریق، سبیل، ممشی، جاده ۲ -

مشی، جری ۳ - امكانية: کاری نهوپی مهکه.

أ - نهو پیه و بوون [چ] الانطلاق والتحرك

ب - نهوپی حسن [چ] ۱ - ان یمشی (الامور) ۲ -

ان یساعد علی الانطلاق: مهردمهگه بخه و پی نه مجا

نان بخوه.

ج - نهو پی دان [چ] الصد: دهس داو پی دهسی

ه - نهوپی کهفتن [چ] الانطلاق: جاری نه کهفتنه نهو پی.

پی.

و - نهوپی هاتن [چ] ۱ - ان یعترض طریقہ ۲ - اد

یصاب بشيء (خبر، شس): هه چک خیره، بایگه و

پی دان.

ز - له پی دهرچوون [چ] ۱ - الانحراف ۲ - الخروج

عن جادة الصواب.

ح - وه پیه و بردن [چ] ۱ - الابعاد: له ترس دا دوه ته ی

برده پیه و ۲ - الادارة: بیجگه له ته کهس نی یه ئی

کاره وه پیه و بوینگ.

ط - وه پیه و چوون [چ] المغادرة: که ی فرهاد وه پیه و

چگه؟

ی - وه پیه وهاتن [چ] المجيء: بیلا بانه ریهوا

ریازه [ن] رياضة

ریازهت [ن] ترويض النفس

ریازهت کردن [چ] الترويض. المادة السابقة

ریان [چ] التغوط

ریهه [ن] قطع الغنم، قطع الغزلان

ریياز [نم] ۱ - نهج ۲ - مبدأ، منطلق

زی به نان [ن] انقطاع الطريق: واران فره واریه، ری

به نانه،

ریپ [ن] تخويف

ریپ دان [چ] التخويف: ریپ گهنی دانه پیی ..

ریپگ [ن] رمص

ریپگ کردن [چ] الرمص ان يفرز العين الدمص:

گشت شه وه کیانی جهوم ریپگ کیک.

ریچ [ن] تكثير

- وه ریچه وچوون [چ] الموت بردا: وه ریچه وه چگه

له زقومی

ریچ برده وه [چ] الموت بردا: له سه رما ریچی

برده وه.

ریخ [ن] رمل

ریخووزین [نن] رملي، كثير الرمل

ری‌دار [ن] ۱ - معقول ۲ - متفق مع الاعراف
والتقالید: کاری ری‌دار.

ری‌دان [چ] السماح، فسح المجال، أفساح المجال
ری بدہ بچمہ و دہ‌یشت.

ریز [ن] ۱ - رمیة صلي ۲ - طابور ۳ - دورة.
ریزان [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسما مرکبا:
چہ پلہ = چہ پلہ ریزان.

ریزہ ریز [ن] توجع
ریزہ ریز کردن [چ] التوجع: گیانم ریزہ ریز کیگ.
ریزہ کردن [چ] التهشيم، التحطيم
ریزخسن [چ] ۱ - الرص ۲ - التنظيم ۳ - الترتيب
ریزدان [چ] الرمي صلية: ریزی تفعنگہ گدا.

ریزکہر [ن] رشاش
ریز کردن [چ] النهم: ریز گرتن له نانه گہ
ریژ [پاش] تضاف الى الاسم فتعني: ۱ - الغرز ۲ -
الطعن

ریش [ن] خدش، رصف، کدما
ریش [ن] ۱ - لحية ۲ - حافة الشليف المملوء زرعاً
وہریشہ و بوون [چ] الثورط، الاصابة ب: چیشتی
بوہریشہ و بوہریشہ و (فولکلور): ٹہ گہر بوہریشہ و، مہیشہ و
(پہند)

ریش بوون [چ] الخدش، . الرصف، الکدم

ريشته ما [ن] سلاله
 ريش دريژى [ن] تشيخ
 ريش دريژى كردن [چ] التشيخ
 ريشقه مى [ن] هزو، سخرية
 ريشقه نى كردن [چ] الاستهزاء، السخرية
 ريش كردن [چ] انماء اللحية
 ريشگ [ن] ۱ - جذر ۲ - اصل، اساس ۳ -
 شراشيب
 ريشگ دار [ئن] ۱ - ذو جذور ۲ - ذو شراشيب
 ريشگ كردن [چ] التجذر ۲ - حبك الشراشيب
 ريش نان [چ] ۱ - التلحي ۲ - صنع حافة من الزرع
 المحصول للشليف الذي يملأ زرعاً
 ريق [ن] ضعف، نحافة، نحول
 ريقه لى [ئن] ضعيف، نحيف
 ريقه لى [ن] حالة كون الفرد ضعيفاً، نحيفاً
 ريق بردنه وه [چ] الاصابة بالضعف والنحول
 ريقن [ئن] ضعيف، نحيل، منهوك
 ريك [ئن] ۱ - منظم، منتظم، مرتب ۲ - قياسي ۳ -
 مستقيم، عدل
 رى كاوه [ن] المجرة: درب التبانة
 رى كهفتن [چ] المرور في منطقة ما عن طريق
 الصدفة: يهك رووژ ريم كهفت له ماليان.

ریکخەر [ن] منظم

ریك حسن [چ] الترتیب، التنظيم

ریك كهفتن [چ] الاتفاق: هیمان له سەر خانگه گه
ریك نه كهفتنه.

ری کردن [چ] ۱ - المشي ۲ - الجري

ریك کردنه وه [چ] التعديل

ریك هاتن [چ] الاتفاق: له سەر مامله ته گه ریکیان
نه هات.

ریگر [ن] ۱ - مانع ۲ - قاطع الطريق

ری گرتن [چ] ۱ - المنع ۲ - قطع الطريق

ری له وه رخسن [چ] ۱ - التكليف بمهمة ۲ - الادلاء،
الارشاد، التوجيه

رینهك [ن] مأنص

رینما [ن] نصيحة، ارشاد

رینما گەر [ن] ناصح، مرشد

رینما کردن [چ] النصح، الارشاد

رینمایى [چ] نصيحة، ارشاد

ریوار [ن] ۱ - عابر السبيل، مستطرق ۲ - نصيب:

ئهو ریوارد بئی.

ری ویان [ن] مسالك

ری وه سان [ن] انقطاع الطريق

ریویرهنگه [ن] ۱ - عجائب ۲ - عمل المخالف

للامور المعتادة

- ز -

ز [ن] / زِي / الحرف الحادي عشر من الالف باء
زا [ن] ولادات: زای ئمسال كهَم بَو.
زات [ن] ۱ - ذات ۲ - شجاعة: كى زاتى تهوه دىرى
قسه له روى بكا.

زاخ [ن] شب

زاخ كردن [چ] التحميص باضافة الشب

زاخوور [ن] حفر عميق

زاخىسيه [ن] شب اسود

زاد [ن] زاد، طعام، مأكولات.

زار ۱ [ن] ۱ - الم، حزن ۲ - زهرة اللعيب

زار ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان:
گون + زار = گولزار.

زارهتيرهك [ئن] مرعوب (طفل)

زارهتيرهك بوون [چ] الاصابة بالرعب: له رخ
زارهتيرهك بَو.

زاروو [ن] طفل، صبي، يافع

زارى [ن] نواح، بكاء، عويل: لهيهك بريآگه پاى
ريواريمان × وهيهك نيهپهسى گريه و زاريمان (فولكلور)

زاف [ن] ضعف

زاف چوون [چ] الضعف والنهك

زاق [ئن] حلق: چهوى زاق ۲ - صارخ: رهنگى زاق

زاقه و بوون [چ] التحديق: چهوى زاقه و بو.
زاقه و كردن [چ] التحديق: چهوه ليمان زاقه و كرد.
زاقى [ن] ۱ - حالة كون اللون صارخا ۲ - حالة كون
العين محدقة

زاك [ن] سلامية، يرحمه.

زاكان [ن] مبارزة: زاكان جهنگ

زال [ئن] مسيطر: زالن و سهر دژمن دا

زال بوون [چ] ان يكون مسيطرا: زال بونه سهرمانا.

زال كردن [چ] جعله مسيطر: زاليان مهكه وه سهرمانا

زالم [ئن] ظالم، جائر

زالمى [ن] ظلم، جور

زالو [ن] دودة العلق

زالى [ن] سيطرة

زام [ن] ۱ - جرح، كلم ۲ - قرحة: زامى گيه

زامار [ئن] ۱ - جريح، مجروح، مكلوم ۲ - متقرح

زامار بوون [چ] ۱ - التجرح ۲ - التقرح

زامار كردن [چ] ۱ - التجريح ۲ - التقريح

زامارى [ن] حالة كون الفرد او الشيء: ۱ - جريحا

۲ - متقرحا

زام دار [تم] زامار

زام دار بوون [تم] زامار بوون

زام دار كردن [تم] زامار كردن

زامدارى [تم] زامارى
 زان [ن] معرفة، علم، دراية، تبصر
 زانا [ئن] عالم، عارف، متبصر
 زانسن [چ] العلم، المعرفة، الادراك
 زانسى [ن] معرفة، علم، ادراك
 زانسگا [ن] جامعة: زانسگای ههولیر
 زانیار [ن] عالم
 زانیاری [ن] علم: زانیاری ئهرواوی.
 زانین [چ] النعلم، التعرف، الاستدراك: کى زانى
 مهکێهگه ئه لڤهه؟ کى عه ربى خاس زانى؟ کهس
 نیه زانى سوو چه بوو ،
 زاوا [ن] صهر
 زاوهر [ئن] نفاس: ژنى زاوهر
 زاوهران [تم] زاوهر
 زاوهرى [ن] حالة كون المرأة في النفاس.
 زاوژى [ن] تکاثر بالانجاب.
 زاوژى کردن [چ] التكاثر بالانجاب: گیانهوهر زاوژى
 ئهکا.
 زایانهوه [چ] التوليد: شوانیگه نه زانى پهس
 بزاینیگهوه، ئهوه شوان نیه.
 زایه [ن] ۱ - تلف، اتلاف، تبديد، ضیاع، اضعاء
 ۲ - ابن، حفيد: حه لال زایه ئى کاره نیه کیگ.

.. وهزايه چوون [چ] التلف، التبدد، الضياع: گشت
کاره گهمان وهزايه چّک.

زايه بوون [چ] التلف: خواردمه تیه گه زايه بوّه.

زايه کردن [چ] الاتلاف: زايه ی پارچه گه مه که.

زایر [ن] خشلة البطن: مابین السرة والعانة

- وهری زایر = زایر.

زاین [چ] الولادة، ان يضع الوليد: دۆه که سی میه.

چوار بزنم زای. ژنه ی میژا زای و کوزی هاورد.

زاینسی [ئن] میلادی: سالی هه زار و ههفت سه و

چلی زاینی ۱۷۴۰ز

زه بوون [ئن] ۱ - ذلیل: زه بوونی ده سی زالم و

نه دارایه.

۲ - (م) اعمی: شمال فه قیرو زه بوونه و بی که س

زه بوون کردن [چ] الاذلال: چه بکه م، خودا زه بوونم

کردگه وه دهس ناکه سه وه.

زه بوونی [ن] ذلة: وردن له زه بوونی هه زار قات

خاستره.

زه حمهت [ن] أذية، عذاب، مشقة: هه رچگ بکه م.

هه ر زه حمه تکه ی پییم مینی

زه حمهت دار [ئن] صعب: کاری زه حمهت دار

مه که.

زه حمهت کیشان [چ] تحمل الصعاب، تحمل

لمشقة: هر کهس زه‌حمه‌ت کیشا، چیشته وه
ده‌ستی تی

زه‌خم [تم] زام

زه‌خم دار [تم] زامار

زه‌خم داربوون [تم] زاماربوون.

زه‌خم دارکردن [تم] زامار کردن

زه‌خمداری [تم] زاماری

زه‌ده ۱ [ن] ۱ - ثقب: به‌تیه‌گه، چوار زه‌ده ها له تی

زه‌ده ۲ [ئن] مخلخل: کاری زه‌ده

زه‌ده‌دار [ئن] مثقوب، کثیر الثقوب

زه‌ده‌داری [ن] حالة کون الشيء مثقوبا

زه‌ده‌کار [ئن] ذو عمل مخلخل

زه‌ده‌کاری [ن] عمل مخلخل.

زه‌ر [ن] ۱ - ذهب ۲ - مجوهرات

زه‌راو [ن] طلاء

زه‌راودان [ج] الطلي: کلواککه‌گی زه‌راوی دریاگه.

زه‌ره‌بین [ن] مجهر: چیشی بوچگه وه‌زه‌ره‌بین دوتیه‌یگ

زه‌ره‌د [ن] ضرر، خسارة

زه‌ره‌ددان [ج] جعله يخسر: هزار دینار زه‌ره‌دم دان.

زه‌ره‌دکردن [ج] الخسارة، ان يخسر: هزار دینار

زه‌ره‌د کردم

زه‌ره‌زه‌ر [ن] دلمدة، تممة

زهره زهر کردن [ج] الدمدمة، التمتمة: روژ نی به

له سهر چیشتی زهره زهر نه کهین!

زهرپ [ن] قوة، شدة: وه زهرپی دهس

زهرد [ئن] ۱ - اصفر، صفراء: رهنگی گوله زهرده زهرده

۲ - شاحب: ۱ - ئهرا رهنگی زهرده؟ - بیماره.

زهرداو [ن] المادة الصفراء

زهرده خه نه [ن] ابتسامة

زهرده دپرگ [ن] نبات شوکي اصفر اللون

زهرده ژوه [ن] کرکم

زهرده سیلی [ن] نبات اصفر اللون يؤكل طريا

زهرده لو [ن] مشمش، شجرة المشمش

زهرده واله [ن] زنبور

زهرده ی [ن] مرض ابو صفار، یرقان.

زهرده ی دار [ئن] المصاب بمرض ابو صفار، یرقان

زهرده و بوون [ج] الاصفرار: ناو چهوی زهرده و بوه.

زهرده و کردن [ج] جعله يصفر: بیماری زردیه و کردگه

زهردکار [ئن] ضارب الى الصفرة: رهنگی پرتقالی

زهردکاره.

زهردی [ن] صفرة، صفار

زهردینه [ن] صفار البيض

- زهردینه برده و قنگ [در] يعاند ويصر على رأيه

زهردینه و سیمینه [ن] قوس قزح: واران کرده و ه و ئاسمان

زهردينه و سيهنه دا
 زهرگهر [ن] صائغ
 زهرگهري [ن] صياغة
 زهرهنگهر [تم] زهرگهر
 زهرهنگهري [تم] زهرگهري
 زهرين ۱ [ن] ماغر اشقر: دو بزني هول و يهك بزني
 زهرين سهنگه.
 زهرين [ئن] ذهبي
 زهر [ن] ضد، خصم: شكر بوه وه زهرم، ههر قسه
 بكم نه لپچيگهم.
 زهرايه تي [ن] خصومة
 زهعفران [ن] زعفران
 زهفت [ن] ۱ - مصادرة ۲ - اغتصاب
 زهفت كردن [چ] ۱ - المصادرة ۲ - الاغتصاب
 زهقائن [چ] النيب: بزنگه زهقني
 زهقه [ن] نيب.
 زهقه زهق [ن] نيب متواصل
 زهقه ل [ئن] نشط، متيقظ: فهرهاد كاردارهو زهقه له
 زهقه لي [ن] نشاط، يقظة
 زهقرقه [ن] قوضي، هياج: زهقرقه نيسته تيان.
 زهقنه بووت [ن] ۱ - شجرة الاهليلج، ثمارها ۲ -
 كناية عن كل شيء مر

زهکات [ن] زهکاة، فريضة الزكاة
 زهل [ن] ١ - نبات الحلفاء ٢ - عشب يابس
 زهلاته [ن] سلاطة
 زهلالته [ن] مشقة: له دنيا بيجگه له زهلالته، هيچ
 وه خوهى نهديه.
 زهلان [تم] زقوم و زهلان
 زهل و زول [ن] اعشاب يابسة
 زهليل [ثن] ذليل
 زهليل بوون [ج] التذلل: وه دهس زالمهوه زهليل بوه.
 زهليل كردن [ج] الاذلال: هه ژارى زهليلي كردگه.
 زهليلي [ن] ذل، ذلة
 زهمان [ن] ١ - عصر، عهد: له زهمانى باوگه و
 باپيرمان، خوهنهوارى كه بوى ٢ - ايام ماضية: هه ر له
 زهمانى زوى دژمنن.
 زهماوهن [ن] زفاف، حفلة الزفاف
 زهمهك [ن] زرع ذو سنابل ذابلة: خهلهگه بوه وه
 زهمهك
 زهمبيل [ن] زنبيل
 زهمزهمى [ن] زمزمية ماء.
 زههق [ن] ١ - حَنَك، فك ٢ - كناية عن الشجاعة
 زههق بردن [ج] الارعاب: بهسه قيژه، زههقيان
 بردى.

زهنه ق چوون [چ] الاصابة بالرعب
زهنه ق دار [ئن] شجاع: نه لاتهی تاو، زهنه قی
زهنه ق دار برد.

زهنجه فیل [ن] زنجیل
زهنجیر [ن] سلاسل، زهتجیل
زهنجیره [ن] سلسله، تسلسل، مسلسل.
زهنجیردار [ئن] مزنجر: ثوتورمبیلی زهنجیردار.
زهنجیردان [چ] الضرب بالزنجیل علی النفس حزنا
علی الحسین (ع)
زهنجیره ر [ن] الذي يضرب علی نفسه بالزنجیل حزنا
علی الحسین (ع)
زهنجیرکردن [چ] التقييد بالسلاسل: زهنجیری کوره
لیوه گه یان کردنه.

زهندیق [ئن] زندیق، کافر
زهندیقی [ن] زندقه، کفر
زهننگ ۱ [ن] ۱ - ناقوس: زهننگی ملی میه ۲ -
جرس: زهننگی سه عهت ۳ - فطر، شق، تصدع:
زهننگی دیوار.

زهننگ ۲ [ئن] دامس، حالك السواد: شهواری زهننگ
- زهننگی زریا [در] ۱ - ساءت سمعته ۲ - انتشار خبره
زهننگ بردن [چ] التفطر، التشقق، التصدع: دیواری
نیشتمانه گه مان زهننگ بردگه

زهنگ دان [چ] جعله: يتفطر، يتشقق، يتصدع:

بزار مه‌کوته ته‌خته‌چووه‌گه‌یا، زهنگی ده‌ید

زه‌نگول [ن] ۱ - جُلجُل: جرس صغیر ۲ - عقد

لحمية: ملی زنگول ده‌رکردگه.

زه‌نگوله [ن] دوسر: عشب ينبت في الزرع

زه‌نگیانه [ن] نمم: خرز صغیره

زه‌هدی [ن] تمر زهدی

زه‌هر [ن] سم: زه‌هری مار

زه‌هراو [ن] ۱ - محلول سم ۲ - کنایه عن البول:

چگ زه‌هراو برشنی.

زهو [ن] جزاء الخاسر في اللعب بقول «زهو» بنفس

واحد ولمسافة معينة ركضا

زهو [ن] ۱ - ارض ۲ - تربة: زهوی بووسانه‌گهی من

له هنه‌گهی ته‌خاستره ۳ - ارض مخصصة لغرض

معین: زهوی خانگ ۴ - ارضية (القماش. . الخ)

زهوی په‌رده‌گه‌مان چه‌رمگه ۵ - الكرة الارضية: زه‌وه

ده‌وری خوهره‌و خرخوی.

أ - نهو زه‌ونان [چ] ۱ - الوضع على الارض: کوره‌نا

نهو زه‌وو دوه‌ته نه‌لگرت.

۲ - جعله يقعد: هه‌گوه‌گه‌نا نهو زه‌و شه‌که‌تی

بخویگه‌و

ب - نه‌وزه‌وینشتن [چ] القعود: بنیشه‌و زه‌وو ته‌ماش‌ا

بکه.

ج - ئەو زەو هاتن [چ]

السكوت والهدوء: پهی هاتهو زەو.

د - ئەوزەو هاوردن [چ]

الجلوس: رپت باره و زەو!

ه - له نەودان [چ] ۱ - الوقوع: وه دهمه و دا له زەو ۲

- الطرح ارضاً: وه دهمه و دایه ی له زەو

زەو له رزه [ن] هزة ارضية، زلازل. هه رسال زەو له رزه
دیک له هند.

زەو وزار [ن] تضاريس: زەو و زاری ئەو ناوه چۆنه؟
جه و لهینه.

زەیتوون [ن] زيتون، شجرة زيتون.

زبل [ن] ۱ - نفاية ۲ - سقط المتاع

زبلدان [ن] مزيلة

زبوون [ن] صاية، زبون

زت ۱ [ن] نتوء

زت ۲ [ن] ناتىء: تىولى زته.

زته و بوون [چ] ۱ - التواء: تىولى زته و بوه ۲ -

الحضور، الظهور فجأة: هه ر دووان قسه بکهن، ئەو
له لایان زته و بوو.

زته و كردن [چ] ۱ - جعله يبتأ ۲ - الاحضار، الاظهار
فجأة

زنگه [ن] نط: وه زنگه هات.
 زنگه دان [ج] النط: کورکور زنگه دینگ
 زنگه کردن [تم] زنگه دان
 زتی [ن] حالة کون الشيء ناتثا: زتی مل.
 زخال [ن] ۱ - فحم ۲ - کنایة عن الحرق والسواد
 زخالین [ئن] فحمی، کثیر الفحم
 زخومته [ن] مشقة، عناء: کاره گه مان زخومه ته.
 وهیهک زخومه تی دیمه یه، هدر نه پوه.
 زر [ئن] ۱ - کاذب: زربرا ۲ - سلیط اللسان: چهنی
 دمت زره! ۳ - مصفی: گهنم زر
 زرات [ن] ذرة، نبات الذرة
 زراتین [ئن] ۱ - محشی بالذرة ۲ - مصنوع او معد
 من الذرة: نانی زراتین.
 زراتن [ن] ۱ - القرع ۲ - الرن. زهنگ زراتن
 زربه [ن] وقع (الاقدام سقوا الشيء على الارض.
 الخ): زربه ی پا، زربه ی له یودان.
 زربه کردن [ج] احداث وقع: له زه و داو زربه کرد
 زربه هاتن [تم] زربه کردن
 زرپ وزاپ [ن] وقع متواصل.
 زرتة [ن] صوت الضراط
 زرتة زرت [ن] صوت الضراط المتواصل
 زرپزرافه [ن] اکتلاء.

زېزاقه [ن] سهد
 زېزاقه دان [ج] التسهد: چهوی زېزاقه دا.
 زرفت [ن] معدن الرصاص
 زرکه [ن] لمعان (عين)
 زرکه زرك [ن] لمعان متواصل
 زرگه هاتن [ج] اللمعان: زرکه‌ی چهوی هات
 زرمه [ن] وقع شديد. زرمه‌ی پا
 زرمه هاتن [ج] احداث وقع شديد: زرمه‌ی پايان هات
 زرم و زام [ن] وقع شديد متواصل
 زرم وړكوت [ن] وقع ودق متواصل
 زرم وهوب [ن] وقع وضجيج
 زېناو [ن] اسم كاذب او زائف: محمد ناويه، احمد
 زېناويه.
 زرنګه [نن] نشط، كامل: له‌ړی كړدن، زرنګه ۲ -
 زهوان (حيوان): قاتره‌ګه زرنګه وهلی جيهل كيك.
 زرنګانن [ج] ۱ - القرع ۲ - الافشاء (سر: خبر: الخ)
 زهنگمان مه‌زړن.
 زرنګه [ن] رنين: زرنګه‌ی ناسن
 زرنګه كړدن [ج] الرنين: وه قيتګه يده له مس ژرنګه
 كيكه
 زرنګه هاتن [ج] احداث الرنين زرنګه‌ی چيشتی تڼی
 زرنګی [ن] ۱ - نشاط ۲ - حالة كون الحيوان بهوانا

زرنیشان [ن] حيلة، خدعة : وه زرنیشانهو، سهد دینار له
باوگه م سهن

زرنی [ن] درع

زری [ن] حالة كون الشيء (حبوب) مصفى : زری گه نم

زریه [ن] ضریح

زریووش [ن] مدرع، مدرعة

زریشك [ن] نوع من النباتات

زریكانن [چ] الصراخ : هه رديه مان زریكان وواى .

زریكه [ن] صرخة : زریكه ی رهسیه ئاسمان

زرنه وپرنه [ن] خفایا واسرار : گشت زرنه وپرنه مان
زائن .

زفت [ن] اسفلت

زق [ئن] رطب : زهوى زق . واران واریه وناوچه وشه گه
زقه

زقوم [ن] برد، زمهریر .

زقوم و زهلان [ن] طقس بارد وممطر .

زقى [ن] حاله كون (أرض) رطباً .

زگ [ن] ۱ - بطن : هنجهرى کرده زگیا له پشتيه وده زچگ

۲ - ولاده : خاور سى زگ هاوردگه . ۳ - میلان

(حائط) : زگى دیواره گه خاسه وټکه ن . ۴ - کرش .

- ا - زگی نان گهنم نیه لگرنی [در] بطر، لایشکر النعمة
- ب - له زگ = دین: چهن دینار ها له زگت؟
- ج - له زگ نان [چ] الاضافة، الخلط: خوربه گه
که مه که می په تگ بنه له زگی.
- د - له زگ یهك نان [چ] ۱ - اثاره الخلاف: گووش
له قسه ی شیرزا مه گرن، نه وه ره وهول دیک مه رد له
زگی یهك بنیگ
- ۲ - الدمج، التکویر: هره دوگیان له زگی یهك بنه ی
نه نجاه بهس بکه ن.
- ه - له زگ یهك نیشتن [چ] الاختلاف والافتال:
کوربه یله ی شاکر له سهر بووسانه گیان له زگ یهك
نیشتنه.
- زگه و که نین [چ] التکرش: میه ی گشتی زگه و که نیه
زگهر [ن] مسهل
- زگ پر [ن] حامل: ژنه ی خورشید زگی پره.
- زگ پر بوون [چ] الحبل: شازنان زگی پر بوه
- زکپری [ن] حالة کون المرأة حبلى، حامل
- زگ چوون [چ] ان تسهب (البطن)
- زگ دان [چ] المیلان، الشیوع: دیواری لاژنانه گه مان
زگ داگ.
- زگ دریاک [م] جائع: سی چوار منالی زگ دریاک
دیری.

زگن [ئن] بطین: مه لا غریب زگنه
 زل [ئن] ۱ - کبیر الحجم ناساره ی زل ۲ - جاحظ:
 چهوی زل
 زلال [ئن] زلال: ثاوی زلال
 زله [ن] صفعة: وه زله دهري کرده و دهیشت.
 زله [ن] هرج: قاو کهفته و فهوتول زله له باخان
 (فولکلور).

زلهت [ن] بهذلة
 زلهت بوون [ج] التبهذل
 زلهت کردن [ج] البهذلة
 زلههاتن [ج] الهرج
 زلق [ن] سلق، نبات السلق
 - زلق له زه و دان [در] عمل المستحيل: له کووئه پرات
 بارم، نی یه، زلق له زه و بدهم!
 زلگه [ن] اكلة تعد من الرز والماش
 زلیمهت [ن] شقاء، عناء: وه شهو کارکردن زلیمهته.
 زمخت [ئن] غیر مؤدب ووقع: کوره دان چه نی
 زمخته!

زمختی [ن] عدم الادب، وقاحة.
 زمرووت [ن] ۱ - زمرد ۲ - زمبط: زهرة البصل.
 زمروود [تم] زمرووت
 زمگه [ن] ۱ - مشتی الرحل ۲ - الاطلال

زمسان [ن] شتاء: زمسان سهردهو تاوسان گهرم
 زمسانی [ئن] شتائی، شتوی: دلنگی زمسانی
 زمههړ [ن] طحن کمية من الغلة وخنزها لفصل الشتاء
 زمههړکردن [چ] ان يطحن کمية كبيرة من الغلة
 وخنزها لفصل الشتاء
 زن [پاش] تضاف الى الاسم لتكون صفة: دروو =
 درووزن.

زنا [ن] زنا

زناکردن [چ] التزني، ان يزني
 زنهى [ن] عيش، عيشة: خودا ټه زنهيه بورينگ
 زنهىکردن [چ] العيش، كسب العيش: نهيه كهى
 زنهى كودنه له لای ته!

زنج [ن] ذقن

زندان [ن] سجن: بيس سال له زندان بو.
 زندان کردن [چ] الايداع في السجن: زندانى
 براگهى کردن تا خوهى گرتن.

زندانى [ن] سجين

حي: خدر زنده: خضر الحي.

زندهوهچال [ن] واد.

زندهوهچال کردن [چ] الواد: وهر له تسلام ذوهت
 زندهوه چال كريا.

زندگى [تم] زنهى

زنگانی [تم] زندگی

زنگانی کردن [چ] کسب العیش

زنهار [ئن] مضجر: زنهاری دهس ئی منالہ یلہم

زنهاربوون [چ] الضجر: زنهار بومه له گیان

زنهارکردن [چ] جعله یضجر: دی کهم ئەلپەر و داپەر

بکهن، زنهارمان کردین له گیان

زنهاری [ن] ضجر

زَوَ [ئک] مبکر: بنیشن، جاری زَوَ.

زوال [ن] ضد: هەر مهلی زوالی مهلیگه [په‌ند]

زوان [ن] ۱ - لسان: زوانی بووری، هەر فسیه کیک

۲ - لغة: زوانی کوردی سەر وه زوانی هندو

ئهورپی یه.

۳ - وعی: فەلامەرز فرە بيماره، زوانه پى نى یه.

أ - زوانی تەرە [م] حي، حي یرزق، على قيد الحياة

ب - زوان له دەمی نى یه [در] قليل الكلام هانىء

الطبع

ج - زوان ناچیتە و دەمی [در] ثرثار: له شه‌وه‌کی تا

ئیواره زوان ناچیتە و دەمیان

د - زوانی وشکه [م] میت

ه - ئەو زوان هاتن [چ] التكلم، النطق: تابینگە و

زوان قسەى گەنى کیک

و - ئەو زوان هاوردن [چ] الاستنطاق: دەرزی یەك

لِي دَان وَاْهَاتُوْدِيْنَهَوَ زَوَان .

لِي دَان وَاْهَاتُوْدِيْنَهَوَ زَوَان .

لَه زَوَانِ نَان [چ]

ز - لَه زَوَانِ زَوَانِ نَان [تم] لَه زَوَانِ نَان .

زَوَانَه [ن] شِيء كَاللِّسَان (لِسَان الْحِذَاء، الْاَبْرِيْم .

الخ)

زَوَانِ بَاَز [ئن] مَرَاوْغ، مَنَاور فِي الْكَلَام .

زَوَانِبَاَزِي [ن] مَرَاوْغَة، مَنَاورَة فِي الْكَلَام

زَوَانِ خَوْش [ئن] حَلُو الْمَنْطِق

زَوَانِ دَار [ئن] ١ - ثَرثار، لَغْوِي ٢ - مَتَمَكِّن مِّن الرَّد

زَوَانِ دَرِيْز [ئن] ذَلَقِ اللِّسَان، وَقَح

زَوَانِ شِيْرِيْن [ئن] ١ - حَلُو الْمَنْطِق ٢ - طَيِّب الْمَزَاح

زَوَانَه كَهْت [ن] اَنْعَقَاد اللِّسَان .

زَوَانِ كَهْت گَرْتَن [چ] اَنْعَقَاد اللِّسَان: ثَهْوَه ثَهْرًا قَسَه

نِيَه كَهِي . زَوَانِ كَهْت گَرْتِيْدَه!

زَوَانِ كَهْتِي [ن] حَالَة اَنْعَقَاد اللِّسَان .

زَوَانِ كَوَل [ئن] اِثْم اللِّسَان .

زَوَه [ن] رِيْح الشُّوْكَة: خَرَاَج يَحْدُثْ غَالِبَا فِي اِبْهَام

الْيَد وَيُؤْلَم كَأَنَّهُ شُوْكَة تَغْرُز .

زَوَخ [ن] صَدِيْد، مُهْل .

زَوَخَاو [ن] اَفْرَاز صَدِيْدِي، اَفْرَاز مُهْلِي .

زَوَزِي [ئك] بِسْرَعَة: زَوَزِي نَانِي خَوْهِيَانِ خَوَارْدَن

زۆکردن [ج] الاسراع: زۆكه، بچووا!

زۆل [ن] عشب يابس: زهل و زۆل

زۆلم [ن] ظلم، جور

زۆلم كردن [ج] ان يظلم

زونگه [نن] ۱ - قديم، عتيق ۲ - سابق، سالف

زوور [ن] ۱ قوه، شدة: وه زوورى دەس ۲ - ظلم،

جور: ئەترسم بمرم له ليم بچوو زوور x زېرى خاك و

بيل زينم بكنى كوور (فولكلور) ۳ - اذية: دەس زوور

دىيه ۴ - زعل، تاثر: زوورلن هات ۵ - اعتداء: ئەيه

هەق نىيه، ئەيه زووره ۶ - محاولة: فره زوور كرد

بى ئەولمانا.

زووران [ن] ۱ - مصارعة ۲ - مطارحة: وه زووران

كەس دەرڤەنى نيهنى

زوورانبازى [ن] مصارعة.

زووران گرتن [ج] ۱ - التصارع، التطارح: كى

زووران گرتى؟

زووره [ن] عزة، شدة: زوورەى زمان.

زووركردن [ج] ۱ - ان يحاول: فره زوور كرد بى

ئەولمانا

۲ - الاعتداء: ئەرا وه ئەهق زوور له عالم كەيد!

۳ - الظلم: فره زوور له ژتەگەت كەيد!

زوورگرتن [ج] ۱ - التقوي، السيطرة: هەر كەس زانا

بوو، زوور نَری ۲ - الاشتداد: بیماری به گهی زوور
گرتنگ

زوورگیر [ئن] مجبور، مکره
زوورگیربوون [چ] ان ینجبر. ان یکره علی:
زوورگیر بوم هاتم
زوورگیرکردن [چ] الاجبار، الاکراه علی: مهگهز
زوورگیری بکهین، ونه نیه تی.
زوورگیری [ن] اجبار، اکراه: نی کاره زوورگیری به.
زوورم [ن] اکثر، اکثریة: زوورمی مهردمهگه دلیان
نی به. زوورمیان منالن.

زوورملی [ن] جبر، اکراه: کارهگه زوورملی به.
زوول [ئن] ولد الزنا

زوولی [ن] حالة کون الفرد ولد الزنا.
زووم [ن] ۱ - معاندة، عناد ۲ - غيرة: له زوومی
شهوه گهی دری.

زووم دار [ئن] ۱ - معاند، عنید ۲ - ذو غیره

زوومگه [تم] زووم

زوومگه دار [تم] زووم دار

زیاتی [ن] زیادة

زیارمت [ن] زیارة

زیارمتچی [ن] زائر

زیارمتکمر [تم] زیارمتچی

زیارهت کردن [ج] القيام بالزيارة: زیارهتی باوه
مهحموود کردن.

زیانی [ن] ۱ - ایذاء ۲ - خسارة

زیانی کردن [ج] ۱ - الايذاء ۲ - ان يخسر

زیایی [ن] زائد، فائض عن الحاجة

زیای بوون [ج] التزايد، التكاثر

زیای کردن [ج] التزید، التکثیر

زیایی [ن] زیادة، كثرة

زیهك [ن] البه: شیرى زیهك

زیهکی [ن] حالة كون الحليب البه

زیتل [ن] ۱ - نشط ۲ - ماهر ۳ - ذكي

زیتلی [ن] ۱ - نشاط، مهارة ۳ - ذكاء

زیچگk [ن] ۱ - قطعة من کرش الحيوان ملفوفة

بالمصارين ۲ - قطعة من الخيوط ملفوفة طولياً.

زیچگk کردن [ج] ۱ - لف قطعة من کرش الحيوان

بالمصارين ۲ - لف قطعة خيوط طولياً.

زید [ن] ۱ - سکن، مسکن، مستقر، استقرار،

اقامة، استيطان ۲ - مسقط الرأس

زیدهوگرتن [ن] السکن، الاستقرار، الاقامة: خودا

زانی شاواز له کوو زیدهوگرتگه.

زیرانن [ج] الصراخ: له ژیر دهسیان زیران

زیره [ن] نبات حبة کمون.

زیره [ن] ۱ - صراخ ۲ - شدة، عز: زیره‌ی نیمه‌روو
 زیرزیرهك [ن] حشرة الوریج
 زیرگ [ن] مرض البكاء (خاص بالاطفال)
 زیرگ کردن [چ] الاصابة بمرض البكاء
 زیرگاو [ن] وحل دبق، مستنقع.
 زیف [ن] غلبة
 زیف لی بردن [چ] التغلب علی: دژمن زیفه لیان
 برد.
 زیف لی چوون [چ] ان یغلب: بره‌سن له دادی،
 وهخته زیفه لی بچوو.
 زیکانن [چ] الزعیق: چ مه‌لی زیکنی؟
 زیکه [ن] زعیق
 زیکه‌زیک [ن] زعیق متواصل
 زیکه‌کردن [تم] زیکانن
 زیك وراك [تم] زیکه‌زیک
 زیکن [ئن] ذو صوت رفیع: ده‌نگی زیکنه.
 زیلهك [ئن] ۱ - ذکی ۲ - ماهر ۳ - شاطر
 زیله‌کی [ن] ۱ - ذكاء ۲ - مهارة ۳ - شطارة
 زین [ن] ۱ - بصيرة، عقل داخلی ۲ - ذكاء، مهارة
 ۳ - ذهن ۴ - بصر.
 زین [ن] سرج
 زین کردن [چ] التسریج: زینی ته‌سپه‌گه بکه.

زینگ [ئن] ۱ - حي: باوگت زینگه؟ ۲ - قابل
 للنمو: جوگه زینگ نی یه، ونه تهره سونز نیمه و! ۳
 غیر مطحون: نیمه ی ناردده که گهنمی زینگه.

[ژ]

ژ [ن] /ژی/ الحرف القاني عشر من الالف باء
 ژار [ئن] ۱ - حزين، تعيس ۲ - فقير الحال
 ژاری [ن] ۱ - حزن، تعاسة ۲ - فقر الحال
 ژال [ن] سلسلة جباية عالية
 ژاله [ن] شجرة الدفلي
 ژان [ن] ۱ - الم، وجع، ژانی زگ ۲ - صداع:
 ژانی سهر ۳ - مخاض ۴ - مغص: الم شديد في
 المعدة والامعاء، شوصة.
 ژان کردن [چ] ۱ - التألم، التوجه: پشتم ژان کیک
 ۲ - الاصابة بالصداع: پیره که سهرم ژان کرد ۳ -
 الشوص: على خان ژان کردو مرد.
 ژان گرتن [چ] المخاض: ژنه ی سالم ژانی گری.
 ژان وژوو [ن] الام العضلات والمفاصل
 ژهم [ن] وبة طعام: رووژی سی ژهم نان خوهن
 ژهن [پاش] لاحقة تضاف الى الاسم لتكون اسم
 الفاعل: بلوور + ژهن = بلوورژهن.

ژهنه ژهن [ن] تحوي، تمعج: موجات من التقلص
الارادي في الامعاء.

ژهنه ژهن كردن [ج] التحوي، التمعج: ثوه ژهنه ژهن
كردیده، نارامد نيه گرنی!

ژهنګ [ن] ۱ - صدأ ۲ - مرض صدأ الزرع
ژهنګانن [ج] الالحاح على (اقناعه.. الخ) ههړچګ
ژهنګانيمه ی بی سود بو.

ژهنګ دان [ج] ۱ - التصدؤ: دهوريه ګه ژهنګ داګه ۲
- الاصابة بمرض الصدأ: ګهنمه ګه ژهنګ داګه.

ژهنګ گرتن [تم] ژهنګ دان

ژهنګن [نن] صدیء: وهجامی ژهنګنيګه وټاو خواردين.
ژهنګيان [ج] المحاولة على (اقناعه.. الخ) فره ټوليا
ژهنګيا، قه بول نه کړد ۲ - التصارع مع: ټولي مه رګا
ژهنګی

ژهنين [ج] ۱ - الخض: ګورجی په سا مه شکه ژهنی
۲ - العزف: اسماعيل خاس بلوور ژنی ۳ - القرع:
کی دهول ژنی؟ ۴ - الاغماس: دس مه ژهنه
ټاوه ګه يا.

ژهر [تم] زهر

ژهيتوون [ن] بطاقة، تذكرة (مطعم، دخول
السينما.. الخ)

ژريژ [ن] معدن البرونز

ژوو [ن] قنفذ

ژن [ن] ۱ - مرأة: سى ژن و چوار پياگ له ماليان بو.
۲ - زوجة: قرينة: بکرو ژنهى هان له مالمان ۳ -
نساء بصورة عامة: پياگ له ژن زووردارتړه.
ژنانه [ئن] نسائي، نسوي: دلنگى ژنانه.
ژن خوازين [چ] التزوج: ئەسفەنديار جارى ژن
نەخوازيه.

ژن دار [ئن] متزوج: چوار کورې ژن دازو يه کى نازو
ديړي

ژن وه ژن [ن] مشاغرة، شغار.

ژن وه ژن کردن [چ] المشاغرة، الشغار
ژوه [تم] زوه

ژوهر [نو] ۱ - علو، فوق ۲ - شمال: خوارو ژوهرى
خوهى نيه ناسى ۳ - جهة الرأس في المنام: بهتیه گهى
نا له ژور سهرى وخفت.

ژوهرگ [ئن] ۱ - اعلى: ناواى ژوهرگ ۲ - شمالي
ژيان [چ] ۱ - حياة: ۶۰ سالى ژياو مرد ۲ -
العيش: کهس ليړه نيه ژى

ژيانن [ن] ۱ - ان يحى ۲ - ان يعيش

ژيه [ن] وتر

ژير [نك] تحت، اسفل

أ - نهوژيرچوون [چ] ۱ - الغطس، الغوص:

که‌یشتیه‌گه چگه‌و ژیر ۲ - الاعتراف: قاپیه‌گه شکان و
 نه‌چگه‌و ژیری. ۳ - تحمل المسؤولية: که‌س
 نیه‌چو‌وگه‌و ژیری ئی کاره.
 ب - له‌ژیردان [چ] الانکار: قه‌له‌مه‌گه‌م بردو له‌ژیری
 دا.

ژیره [ن] ۱ - صحن الشاي ۲ - قاعدة الكلاش
 ژیرپا [ن] تناسي

ژیرپاکردن [چ] التناسي: سه‌د دینار ژیرپا کرد.
 ژیرپاله [تم] ژیره ۱

ژیرچه‌نه [ن] الفك الاسفل

ژیرچه‌وه [ن] مرض قصر النظر

ژیرخان [ن] ۱ - معتكف ۲ - ملجأ ۳ - سرداب
 ژیردالان [تم] دالان

ژیرده‌سه [ئن] ۱ - عبد، مُستعبد ۲ - تابع، ذلیل ۳ -
 ضعيف

ژیردوو‌زه‌قانه [ن] مجرى الماء في الطاحونة المائية
 ژیرزهنه‌ق [ن] مخنكة: خيٲ يشد به اللجام او
 المفقود من تحت حنك الحيوان.

ژیرزگ [ن] خيٲ يشد به بردعة الحيوان من تحت
 بطنه

ژیرسا [ن] كنف: که‌س له ژیرسای نیه‌نی‌شی
 ژیرکه‌ت [ن] مغار. كهف

ژیرگه [ئن] سفلی، تحتانی
 ژیروان [ن] فراش
 ژیره ژیر [ص] سر، مکتوم: کاری ژیره ژیر.
 ژیروبان [ن] قلب، خلط
 ژیره بان کردن [ج] التقلب، الخلط
 ژیره و ژور [ن] تحطیم، تحطم تام، تدمیر، دمار تام.
 ژیره و ژور بسون [ج] التحطم التام: خانگه گه یان
 ژیره و ژور بو
 ژیره و ژور کردن [ج] التحطیم التام
 ژیرکاسه و بان کاسه [ن] الاسرار والظواهر: ژیرکاسه و
 بان کاسه ی به کتری زانن.

- س -

س [ن] / سین / الحرف الثالث عشر من الالف باء
 سا [ن] ۱ - ظل، فیء ۲ - وقت: لهو ساوهو بیزاره
 له گیان

ا - لهی سای بیخاره [در] بدون سبب، بدون داع
 ب - سای مدل لی داگه [در] حامل، واهن: چمه
 ره دایه چمان سای مدل لیت داگه!

سائهقل [ئن] ابله

سائهقلی [ن] بلاهه

سابات [ن] کوخ بینی من سيقان النباتات: «سییاط»

سابال [ن] کيس کبير يستعمل في نقل الحبوب
 والاغراض الاخرى
 سابوون [ن] صابون
 سات [ن] ساعة زمنية
 سات وپر [ثن] اثول
 سات وپری [ن] ثول
 ساج [ن] ۱ - خشب الصاج، شجرة الصاج ۲ -
 صاج
 ساچگه [ثن] ۱ - شاب، يافع ۲ - طري
 ساچکله [ن] شاب صغير
 ساچمه [ن] خردق: كرات صغيرة من الحديد توضع
 داخل المدحرجات وفي الرصاص.
 ساخته [ن] ۱ - زيف ۲ - كذب ۳ - حيلة
 ساخته چي [ثن] ۱ - كذاب ۲ - حيال
 ساخته کردن [ج] التحايل
 ساختمان [ن] عمارة
 ساده [ثن] ۱ - ساذج، بسيط ۲ - مجرد ۳ - غير
 ملون او مخطط: پارچه‌ی ساده
 سارا [ثن] كبير عمرا، وتأتي عادة قبل الاسم:
 ساراژن
 سارد [ثن] ۱ - بارد، فاقد الميل او الرغبة (الحالة
 المعنوية فقط): دلم سارده لی کاره

۲ - غیر مثیر: وازیه‌گه سارده.

سارده‌وپوون [چ] فقد المیل او الرغبة، المادة السابقة.

سارده‌وکردن [چ] فقد المیل او الرغبة: دلی مه‌ردمه‌گه سارده‌و مه‌که.

ساردی [ن] برودة، فقدان المیل او الرغبة
سارووکى [ن] منطقة مظلمة: بچن له سارووکى
بنیشن.

ساریژ [ن] التأم، اندمال
ساریژیوون [چ] الالتئام، الاندمال: زه‌خمه‌گه‌ی
ساریژ بوه
ساریژکردن [چ] جعله يلتئم، یندمل: ده‌رمانه‌گه
زه‌خمه‌گه‌ی ساریژ کرد.

ساز ۱ [ن] مزمارة

ساز ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم
الفاعل: کار: کارساز

سازان [چ] ۱ - التهيئة ۲ - التوفيق

سازج [ئن] سازج، بسیط

سازژن [ن] عازف المزمارة

سازکردن [چ] الاقامة الاحياء: ئاهه‌نگ سازکردن.

سازگار [ئن] صحي: ئاوى سازگار

سازگاری [ن] كون الشيء صحيحا

سازنه کچی [تم] سازژهن
 ساسا [ئن] ۱ - متعود ۲ - متکیف .
 ساسابوون [ج] ۱ - التعود ۲ - التکیف .
 ۲ - ئیوه ساسای سهردی پونه .
 ساسای [ن] ۱ - تعود ۲ - تکیف
 ساف ۱ [ن] سعف النخیل
 ساف ۲ [ئن] ۱ - واضح ، جلی : قسه‌ی بماف ۲ -
 املس ، ناعم : پارچه‌ی ساف ۳ - منبسط ، مسطح :
 زهوی ساف .
 سافابوون [ج] الانبساط ، التساوي : ته‌په‌گه‌ی پشت
 مآلمان سافا بوه .
 سافاکهر [ج] آلة لتسوية الارض او غیرها
 سافاکردن [ج] البسط ، التسوية : سافی خانگه‌گه‌یان
 کردن .
 ساق ۱ [ن] ۱ - ساق ، ۲ - عظم الرقبة : ساقی مل .
 ساق ۲ [ئن] ۱ - صاح : رحیم ساقه‌و سه‌لامه‌ته ۲ -
 مضبوط : کاری ساق ۳ - شریف : ژنی ساق
 ساقوو [ن] معطف نسائي
 ساقی [ن] ۱ - صحة ۲ - ضبط ۳ - شرف
 ساکار [ئن] سازج ، بسیط : داود ساکاره ، وه گشت
 چیشتی باوهر کیك .
 ساکاری [ن] سذاجة ، بساطة

- ساگردن [چ] الصحو: هیمانی واران واری تا سا کرد؟
 سال [ن] ۱ - سنة، عام، حول ۲ - ذکری سنویة:
 سالی ره حمه تبو شویف که ن.
 ا - سالی ده قیاندووز [م] في غابر الزمان
 ب - سالی دوانزه مانگ [م] باستمرار: سالی دوانزه
 مانگ ده سمان گیریاگه.
 ج - سالی یووسف [م] قحط: ثمال هیچ نی یه،
 سالی یووسفه.
 سالار [ن] قائد، رئیس. سپا سالار.
 سالانه [ن] ۱ - ذکری سنویة ۲ - اجرة سنویة:
 سالانه د چه نیگه؟
 سالحان [ئن] ۱ - صالح ۲ - راض او قانع:
 سالحانه، هدر چگ بدهیده پی قه بول کیگ.
 سالگهر [تم] سالانه ۱
 سالنامه [ن] تقویم سنوی.
 سام [ن] ۱ - سموم: ریح حارة تهب في الصيف ۲ -
 خوف ۳ - هیبة، عظمة.
 سامان [ن] ثروة: سهروهت و سامان
 سام دار [ئن] ۱ - مخیف ۲ - هیاب، عظیم
 سامسون [ن] ضرب من التبغ سمي بهذا الاسم نسبة
 الى مدينة صمصون في تركيا.
 سامناک [ئن] مخیف، مرعب: شهواری زمان سامناکه

سان ۱ [ن] حجر کبير
سان ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان
= کورد + سان = کوردسان

ساو [ن] حد
ساوا ۱ [ن] ۱ - صغار الاغنام ۲ - رضيع
ساوا ۲ [ئن] طري : خه ياری ساوا.

سائهو [ن] يرغل
ساوپردن [ئن] التسويف : نهوقه ره سايهی ساوی برد.
ساوچوون [چ] السوفان : ساوی ههفتيره گه چگه .
ساودان [چ] الشحذ بالحك : ساوی خنجه ره گه دا .
ساورين [ن] تيس .

ساوکه [ن] هدوء ، استقرار
ساوکه گرتن [چ] الهدوء ، الاستقرار : سهري ساوکه
نيه گرتی

ساهل [ن] ۱ - ملك : ساهل وهخير ۲ - چن ، جنیه
- ساهل وهخير [ن] ملك مسالم .
سايه [ن] ۱ - ظل ۲ - فضل ، عناية : له سايهی
خردا!

سایرباير [ن] ۱ - هراء ، عبث : قسهی سايرباير مه که
۲ - عجائب

سايقه [ن] جو صاح وبارد شتاء (وخاصة في الليل)
ساین ۱ الجلي ، الفرق : کی له همام پشتت سای؟

سەپان [ن] حاصود، عامل الحصاد،
 سەپانی [ن] مهنة الحاصود
 سەپلەنگ [ن] وفرة، غزارة
 سەپلەنگ کوتان [چ] التوفر: خورما له بازار سەپلەنگ
 کوتی

سەت [ن] مائة (۱۰۰)
 سەتم [نن] المائة، المئوي
 سەخت [نن] ۱ - وعر: جهوهل سەخت ۲ - صلب:
 زهوی سەخت ۳ - قاس: دلی سەخت ۴ - بخیل:
 فره گیانی سەخته.

سەخته و بوون [چ] التصلب: زهوهگه، کهم کهم
 سەخته و بوو

سەخته و کردن [چ] جعله يتصلب
 سەختی [ن] ۱ - وعورة ۲ - صلابة ۳ - قساوة ۴ -
 حالة كون الفرد بخيلا
 سەخری [ن] ردف الدابة

سەخوپ [ن] روث او براز الحيوان داخل الجسم
 سەخوردان [ن] تجويف البراز في جسم الحيوان
 سەد [تم] سەت

سەدهق [ن] صدف، محارة
 سەدهقه [ن] صدقة
 سەدهقه دان [چ] التصديق

سدهده کړدن [چ] ان ینذر صدقة

سهدم [تم] سهدم

سدهدها [ن] مثات: وه سدهدها ميهوانيان تبي

سهدری [ن] نوع من الرز

سهر [ن] ۱ - رأس: سهری و دهسی پهنه میانه

۲ - بداية: له سهره باسی ته پامان بکه ۳ - طرف: له

ثی سهری خانگه گه تا تهو سهری ۴ - قمة: سهری

جهوهل ۵ - اضافة: ثالیشت تهولیا کم وه مهرجی سهر

پیم بړیگ ۶ - تابع: سهره که رکوک

أ - تهو سهر بړدن [چ] الاکمال، الانمام ۲ - ان

يقضي الوقت: رووژي لیره بردنه و سهر.

ب - تهو سهر چوون [چ] ۱ - الاکتمال، التمام: که ی

ثی کاره چوو تهو سهر؟ ۲ - انقضاء الوقت: ثمروو

هر نه چووگه و سهر! ۳ - الانضمام الی: کی چووگه و

سهر خولام؟ ۴ - الاستدلال، التذکر: ئیسه چگمه و

سهری.

ج - تهو سهر خسن [چ] ۱ - ان یزید عن: پوله گه

بهش کردو سی چوار دینار خسه و سهر ۲ - الريح.

د - تهو سهر خوهاتن [چ] استعادة الوعي: هیمان

نه هاتکه سهو سهری خوهی.

ه - تهو سهر خوهاوردن [چ] جعله يستعيد الوعي.

و - تهو سهر که فتن [چ] الطفو: گوونیسه گه سوک بو،

کهفتهو سهر ئاو.

ز - ئهوسهر هاوردن [چ] ۱ - الاکمال، الاتمام،
الايصال الى النهاية: ئى ریزه بارهه سهره واز بار ۲ -
الاستقطاب: کى هاتهو سهرت؟ بيس کهس هاوردمه
سهر ۳ - الايفاء بالوعد: ههر کهس قهول دا، بایهته
باریگهیهو سهر.

ج - لهسهرچوون [چ] ۱ - الارتباك: له رخ دا، له
سهرچگه و ده می هاته یه کا ۲ - الفوران والانسكاب:
شیره گه کولیاو له سهر چگه.

ط - له سهرخو: على مهل: لهسهر خوه پرى بکه.
ی - لهسهر پرى ئهلسانن [چ] التضليل: لهسهر پرى
ئهلسانهی.

ک - لهسهر پرى ئهلسیان [چ] الضلال: ئهوه نامهیده له
سهر پرى ئهلسیایده!

ل - لهسهر پرى ده رکردن [تم] لهسهر پرى ده
کردن.

م - لهسهر نان [چ] المطاردة: ئا له سهرى تا پردی
کرده پىشتى باوگیهوه.

ن - وهسهرادان [چ] وضع نیشان الخطوبة: دان وه
سهرى گولچینا ئهرا ئامووزاگهی.

س - وهسهراکردن [تم] وهسهرادان

ع - وهسهرخو [تم] لهسهرخو

ف - وهسه رکردن [چ] التفقد: ههرووژئی جاری
ولاخه گان کرده سهر.

ص - وهسه رهات [ن] قصة حياة: باسی وهسه رهاتی
ئه پامان کرد

سهرانه [ن] مرحلة: سهرانه ی پیری

سهرانسه [ن] انحاء، ارجاء: سهرانسه ری بازار

گه ردیم، هیچ بی دا نه کردم

سهرانسیه [ن] داء الشقيقة

سهرانن [چ] النهیق: خهر سه پئی، مانگا قورنئی.

سهر او [ن] منبع الماء

سهر اوه تون [ن] ۱ - اختفاء ۲ - ضیاع

سهر اوه تون بوون [چ] ۱ - الاختفاء ۲ - الضیاع

سهر اوه تون کردن [چ] التضييع: جعله یختفي او

تمحی ائاره: سهر اوه تونی جانتاگه م کرد.

سهر او پهرده [ن] نوع من زریب

سهرئه لگرتن [چ] الهجرة: سهر ئه لگرت ئه را به غدا

سهر ئه و بی دان [چ] التفقد

سهره [ن] نوبة، دور: سهره ی کی به؟

سهره [ن] نهیق: سهره ی خهر

سهره پهر [ن] ۱ - قلع، انقلاع ۲ - كناية عن الموت

سهره پهر بوون [چ] ۱ - الانقلاع: تیشگه گه سهره پهر

بو ۲ - الموت: سهره پهری مانگی سهره ربون [کن].

سهره پەرکردن [چ] ۱ - القلع ۲ - الامانة

سهره تا [ن] مقدمة

سهره تانگی [ن] اختلاس، النظر

سهره تانگی کردن [چ] ان يختلس النظر: يه كى له بان
ديواره گوه سهره تانگی كینگ.

سهره خرى [ن] التفات يمنة ويسرة

سهره خرى کردن [چ] الالتفات يمنة ويسرة: ثهوه چه ده
هر سهره خرى كه يد!

سهره خوهر [نن] هزلي، منكت ۲ - [م] يتيم الاب.

سهره خوهرى [ن] ۱ - هزل، تنكيت ۲ - يتم الاب
سهره سهر [نن] نهيق متواصل.

سهره گردى [تم] سهره خرى

سهره گردى کرن [تم] سهره خرى کردن

سهرن [ن] غربال ذو ثقوب واسعة

سهرن کردن [چ] الغربلة

سهره وهره [ن] عناية: كى ها له سهره وهره مى مناله گان؟

سهره ورېژ [ن] طفح، فيض

سهره ورېژ کردن [چ] الطفح، الفيض: جووه گه پر بوو
سهره ورېژ کرد

سهره وکردن [چ] الازدياد: مهردمه گه سهره وکرد

سهره ويه نان [چ] الانطياق: قورگم سهره ويه
ناگه.

سهرباز [ن] جندی، عسکری
سهربازخانه [ن] معسکر
سهربازی [ن] جندی، عسکریه
سهربان [ن] سطح (البنایه): وه تاوسان له سهربان
خه فم.

سهربرز [ئن] عزیز الشأن
سهربرزی [ن] عزة الشأن: ژيانی سهربرزی.
سهربه سنان [چ] الخدع: سهری به سان و هه چگه
دایشت لی سهنه ی.

سهرپر [ن] قصاب
سهرپرین [ج] الذبح، القصب: سهری بزنگه بری
سهرپوون [ج] الدراية، ان يعرف كنه الشيء: کی
سهری له تهله فزیوون بوو؟

سهرپاساری [ن] محجر، ستارة
سهرپه تی [ئن] ۱ - حاسر الرأس ۲ - کریم، سخی (م)
سهرپهرشتی [ن] رعاية: کی ها له سهرپرشتی
کاره گه؟

سهرپهرشتی کردن [ج] الرعاية، ان یرعى: کی سهرپرشتی
سوره گه کرد؟

سهرپووش [ن] ۱ - غطاء الرأس ۲ - ما يغطي سطح
الارض من اعشاب.

سهرتاپا [ئک] ۱ - [تم] سهرانسهر ۲ - تمام: سهرتاپا له

خَوَنَ خه لُتَنان بو.

سهرتاش [ن] حلاقه

سهرتاش خانه [ن] صالون الحلاقة

سهرتی کردن [چ] الشروع بـ(العمل، الاكل حتى

النهاية): سهر کردنه نه ناره گه.

سهرتیل [ن] جبل يشد به بيت الشعر. من طرفیه العرضای

سهرجهنگ [ن] نطح

سهرجهنگ کردن [چ] التناطح: وهرنه گهی ئیمه و

وهرنه گهی مالی باپیر سهرجهنگ کردن.

سهرچه وه [ن] ۱ - منبع ۲ - افضل، احسن: جه وه هر

سهرچه وه یانه

سهرچگ [ن] لفق (خیاطة)

سهرچگ کردن [چ] اللفق: سهرچگی قالیه گه بکه.

سهرخه و [ن] غفوة، سنة من النوم

سهرخه و شکانن [چ] الغفو، اخذ سنة من النوم: دَوای

نان خواردن سهرخه وی شکان.

سهرخواردن [چ] ان يؤدي به الى الموت: سهری

براده ره گهی خوارد

سهرخه وش [نن] سکران، ثمل

سهرخه وش بوون [چ] السكر، الثمل

سهرخه وش کردن [چ] جعله يسکر، یثمل

سهرخه وش [ن] سکر، ثمل

سهرد [ئن] بارد رويخاصة الاشياء الملموسة: دنيا
سهرده. ثاوه‌گه سهرده. لهشم سهرده
سهردار [ن] ۱ - رئيس ۲ - كناية عن الزوج بالنسبة
للزوجة.

سهردارى [ن] رئاسة
سهردان [چ] الزيارة: جارجار سهر ليमान بده.
سهرداو [ن] سرداب
سهردهرچوون [تم] سهربوون.
سهردهركردن [چ] ايجاد حل: كهس سهر لى دوزه‌مه
دهر نيه‌كيك.

سهردهس [ن] حجة
سهردهسه [ن] رئيس مجموعة: على سهردهسه‌ى
دهسه‌گه‌مان بو.
سهردهس گرتن [چ] التحجيج: ئى قسه سهردهس
گرتنه.

سهردهم [ن] عصر، عهد: له سهردهمى كه‌يخوسره‌و
سهردهمه‌نى [ن] مثلجات
سهردهمى [ئن] ۱ - وقتي. موقت: كارى سهردهمى ۲
- ارتجال: قسه‌ى سهردهمى.

سهرده‌وا [ن] خريف، فصل الخريف
سهرده‌وبوون [چ] التبرد، ان يبرد: دنيا سهرده‌و بو،
سهرده‌وكهر [ن] مبرد، مبردة.

سهرده و گردن [چ] التبريد: سهرد چايگهت بکهره،

ثمجا بخورهی

سهردوگهرم [ئن] فاتر: ثاوی سهردوگهرم.

سهردوگهرم کردن [چ] جعله فاترا: سهردوگهرمی

ثاوهگه بکه.

سهردی [ن] برد، يزودة

سهرپراس [ئن] صادق، امين: دلنيا بوو، دهس پاك و

سهرپراسه.

سهرپراسی [ن] صدق، امانة

سهرژان [ن] صراع

سهرسام [ئن] متعجب، مندهش

سهرسام بوون [چ] التعجب، الاندهاش: له چه

سهرسام بوت؟

سهرسام کردن [چ] جعله يتعجب، يندهش: ئی کاره

سهرساممان کردگه

سهرسهری [ئن] قليل الادب والحياء،

سهرسهری بازی [ن] قلة الادب والحياء،

سهرسم [ن] تقثر، عثرة

سهرسم يردن [چ] التقثر: سهرسم يردوو پرميا.

سهرسم دان [تم] سهرسم يردن

سهرسيورمان [چ] التعجب، الاندهاش

سهرشيور [ئن] ذليل، مهان، منكوس الرأس.

سه‌رشووری [ن] ذلة، اهانة
 سه‌رغهر [ن] الغره، الغراء (طیر)
 سه‌رفتر [ن] زكاة الفطر
 سه‌رفراز [ئن] حر: هه‌رچه‌ن فه‌قیره، به‌س نی‌یه
 سه‌فرازه.
 سه‌رفرازبوون [چ] التحرر، التخلص من: که‌ی
 سه‌رفراز بووم لی سه‌رده‌ردیه! . که‌ی سه‌رفراز بووم له
 لیتان!
 سه‌رفرازکردن [چ] التحریر، الخلاص: خودا
 سه‌رفرازم بکیگه لیتان.
 سه‌فرازی [ن] حرية، خلاص، تخلص.
 سه‌رقه‌وری [ن] طعام الدفن: طعام یؤکل بعد
 الانتهاء من الدفن وعند القبر.
 سه‌رقوچگانی [ن] شقبة
 سه‌رقوچگانی‌کردن [چ] التشقلب: سه‌رقوچگانی
 مه‌که، ملت شکئی.
 سه‌رکار [ن] ۱ - مراقب عمل ۲ - ملاحظ
 سه‌رکاری [ن] ۱ - مراقبة عمل ۲ - ملاحظة ۳ -
 حیثیات (قضیه، عمل).
 سه‌رکال [ن] ناطق زراعي، سرکال
 سه‌رکله [ن] عذار: من قطع المقود.
 سه‌رکرده [ن] قائد، زعيم، رئيس

سهرکردهی [ن] قيادة، زعامه، رئاسة
سهرکردن [چ] ۱ - ان یخطيء الهدف وذلك بالمرور
فوقه: گولله‌گه سهرکرد ۲ - الاعدام: نه‌مردا
سهریان بکه‌ن.

سهرکردنه‌وه [چ] فتح (الباب، المجال) او ان يكون
اشارة بدء: به‌هار سهری مناله‌یل کرده‌وه.
سهرکولان [ن] مزيلة: محل لرمي الاوساخ
والازبال.

سهرکیشگا [ن] عيادة الطبيب
سهرکیشی [ن] عيادة المريض
سهرکیشیکهر [ن] عائد، الذي يعود المريض:
محمود بيماره‌و، سهرکیشیکهر پری مالیانه.
سهرکیشی‌کردن [چ] ان يعود المريض.
سهرگ ۱ [ن] ۱ - قالب (صابون) ۲ - رأس
(بصل. الخ)

سهرگ ۱ [ئن] اعلى: گه‌چینه‌ی سهرگ
سهرگه‌ته‌شی [ن] ۱ - نبات خس السبع ۲ - نفالة
المغزل.

سهرگهردان [ئن] تائه، محتار: سهرگهردانم نه‌ولی ئی
مناله‌یلا.

سهرگهردان بوون [چ] التيه، الاحتيار.
سهرگهردان کردن [چ] جعله تائها، محتارا: خودا

سەرگەردانمان کردگە وە دەسی ئی کوری بی مختەوہ .
سەرگەردانی [ن] تہ، حیرہ .

سەرگەرم [ئن] عصبي المزاج: مەچووە داریا،
سەرگەرمە، قسە پیت کیگ .

سەرگەرمی [ن] کون الفرد عصبي المزاج
سەرگرتن [چ] ۱ - التحقيق: کارەگەمان سەرگرت ۲ -
الوصول الى النتيجة: لە سەر بەش کردن سەر
نەگرتن .

سەرگوزەشتە [ن] سيرة حياة: باسی سەرگوزەشتە
خوہی کرد .

سەرگول [ن] جوهر، خلاصة الشيء: سەرگولی
چای .

سەرلەسەرنان [چ] ۱ - الممازحة ۲ - المعاندة: ئەگەر
سەر لەسەری چیشتی بنیک تا نەکیگە واز نەتیارى .
سەرلی شیوانن [چ] ۱ - التشویش: ئەوقەرە قسە کەین
سەرە لیم شیونین ۲ - الارباك: سەر لی مەشیونین
سەرەن [ن] غربال ذو ثقب واسعة

سەرەن کردن [چ] الغربنه . سەرەنی گەنمەگە بکە .

سەرلی شیویان [چ] ۱ - التشوش ۲ - الارباك

سەرما [ن] برد: سەرماى ئىسمال بی ئەنازەپە .

سەرماپە [ن] رأسمال: سەرماپەى دوکانەگەى پینج
هەزار دینارە

سهرمایه‌دار [ئن] رأسمالی
 سهرمایه‌داری [ن] رأسمالیه
 سهرنانه‌وه [چ] ۱ - النوم، الرقاد: شه‌که‌تم، بیلا
 که‌می سهر بنه‌مه‌وه ۲ - [م] الموت.
 سهرنوس [ن] احصاء
 سهرنوس کردن [چ] الاحصاء: له عراق ده سال
 جاری سهرنوس کرییگه.
 سهروار [ن] ما یوضع علی الحمل.
 سهروان [ن] مشیمة.
 سهروه‌خو [ئن] مستقل: هه‌رکه‌س سهروه‌خوه‌ی بو،
 گشت کاری له ده‌س دا تی.
 سهروه‌خویی [ن] استقلال
 سهروه‌ر [ن] ولی الامر
 سهروه‌یه‌کا‌بردن [چ] ۱ - التشابك: داری نه‌نار سهر
 وه‌یه‌کا بره‌گه ۲ - الاحتماء بعضهم البعض: خوه‌ی و
 براگانی سهر وه‌یه‌کا بردنه.
 سهروین [ن] عصابة الرأس (نساء)
 سهره‌مه‌بنی [ئن] ارتجالي، غیر متقن: گشت کاری
 سهره‌مه‌بنی‌یه.
 سهری سهری [ن] استقطاب في اللعب
 سهری سهری کردن [چ] الاستقطاب في اللعب
 سهریشته [ن] حذاقة، مهارة، درایة بالعمل: گه‌وه‌ر

سه‌ریشته دیرنی له کار.
 سه‌ریشته‌دار [ثن] حذق، ماهر، ذودرایه، بالعمل:
 ژنی، سه‌ریشته‌دار
 سه‌ریین [ن] وسافه، مخلقه
 سه‌رییجه [تم] سه‌ریشته
 سه‌رییجه‌دار [تم] سه‌ریشته‌دار
 سه‌رییسی [ن] خاص به: خو، هه‌ر وه سه‌رییسی ته
 نی‌یه، مه‌ردم گشتی که‌سی سوری.
 سه‌عهت [ن] ۱ - ساعه ۲ - ساعه، زمانه
 - جوور سه‌عهت: کنايه، عن الضبط واللاقه
 سه‌عهتی [ن] مصلح الساعات
 سه‌عهتی [ثن] فوری: کاری سه‌عهتی خاسه
 سه‌فد [ن] ۱ - صفد ۲ - رتل، طابور
 سه‌فد [ن] ۱ - شهر صفر ۲ - سفر، سفره
 سه‌فه‌رکردن [ج] السفر، الذهاب في سفره
 سه‌فت [ج] احتساب، عدد، جرد
 سه‌فته [ثن] تنظیم، ترتیب، رص
 سه‌فته‌ک‌کردن [ج] التصفیت، الترتیب، التنظيم،
 الرص: سه‌فته‌ی شه‌ونخه‌فهان بکه.
 سه‌فت‌کیش [ن] محاسب، عداد، جرد
 سه‌فت‌کیشان [ج] الاحتساب، العدد، الجرد:
 سه‌ته‌ی هه‌رچ‌گه‌ دایشتن کیشان.

سه‌فرا [ن] ۱ - المادة الصفراء ۲ - غضب: سه‌فرا
بخه‌فنن

سه‌قام [ن] موسم: سه‌قامی جفت کردن.
سه‌قهت [ئن] ۱ - معوق ۲ - معطوب ۳ - مکسور
سه‌قهت بوون [چ] التعوق ۲ - العطب ۳ - التکسر
سه‌قهت کردن [چ] ۱ - التعویق ۲ - الاعطاب ۳ -
الکسر.

سه‌قه‌تی [ن] ۱ - عوق ۲ - عطب ۳ - تکسر، تکسر
سه‌ک [ن] ابطال، طرد من العمل
سه‌کسه‌که [ن] مرض البکم
سه‌کسه‌که‌کردن [چ] الاصابة بمرض البکم: نه‌را‌قسه
نه‌کرد؟ سه‌کسه‌که‌کردگه.

سه‌ک‌کردن [چ] الابطال، الطرد من العمل.. الخ:
شامار سه‌کی کریا له کار.
سه‌کوو [ن] دکه: مصطبة مبنية من الطین
سه‌گ [ن] کلب

سه‌گه‌ناز [ن] داء الكلب
سه‌گ دگان [ن] نبات سن الكلب
سه‌گ وسار [ن] ۱ - قوم خرافیون وجوهم كالکلاب
۲ - کنایة عن الغوغاء

سه‌گ وسوته [ن] رعا، ابناء الشارع
سه‌لام [ن] ۱ - سلام ۲ - تحية السلام

سهلام دان [ج] | الاسم | اداء التحية : وه دهم
سهلامان دا.

سهلام کردن [ج] ابلاغ التحية : سهلامم له ياور بکه
سهلف [ن] ربا، فايز: هزار دينار وه سهلف له پيکه
سهن.

سهلف خوهر [ن] مرايي

سهلهوات [ن] صلوات

سهلهوات دان [ج] الصلاة على : وهيك دم
سهلهوات دان.

سهلهوات کيشان [تم] سهلهوات دان

سهلت [نن] وحيد، لوحده: سهلتيد تا کهسي ها
تهولدا.

سهلتي [ن] کون الفرد وحيدا

سهليقه [ن] حذاقة

سهليقه دار [نن] حذق: ژني سهليقه دار

سهما [ن] رقص

سهماکهر [ن] راقص

سهماکردن [ج] الرقص

سهماوهر [ن] سماور

سهمهرقه ن [ن] اساس: ريشگی له سهمهرقه نا کهني

سهمتور [ن] سنطور: آلة موسيقية

سهمووره [ن] سمور: حيوان من القواضم ثمين

الفرو.

سهنتهري [ن] حرس الباب: سهنتهري قابلي.

سهنتيم [ن] نوع من الخيوط «سانتيم»

سهنتين [تم] سهنتيم

سهندهلووس [ن] سندلوس: حجر كريم

سهندهلي [ن] كرسي، مقعد

سهندووق [ن] صندوق

سهنگ [ن] ۱ - حجر كبير ۲ - ثقل ۳ - وزن:

سهنگي چوارچارهك.

سهنگهتا [ئن] راجح، مائل: باري سهنگهتاءترازوي

سهنگهتا

سهنگهتابوون [ج] الرجوح، الميلان: له يهك تاي فره

مهكه، سهنگ

سهنگهتاكرن [ج] جعله يرجح، يميل: نهوقهره نئي

كرد سهنگهتاي كرد.

سهنگهر [ن] موضع قتالي. ههر بوه تهقه بچنه

سهنگهردهوه.

سهنگهسهنگ [ن] تشاقل: وه سهنگهسهنگ هات.

سهنگهسهنگ كردن [ج] التشاقل: نهرا ئي قهره

سهنگهسهنگ كهين؟

سهنگين [ئن] ۱ - ثقل: ئي باره لهو باره سهنگين

توره.

۲ - رزین: فره عاقل و سه‌نگینه ۳ - شدید: ته‌وه‌گهی
سه‌نگینه.

سه‌ننه‌وه [ج] ۱ - الاسترجاع، الاسترداد: قهرته‌گهی
سه‌نه‌وه ۲ - الانقاذ: هاتنی علی سه‌نه‌مه‌وه. ۳ -
التردید: له دمم بسیننه‌وه.

سه‌نن [ج] ۱ - الشراء: ده‌سی دلنگ سه‌نم ۲ -
الاخذ: جامه‌گه له ده‌سی بسین ۳ - الاحراز: چه‌نی
له کیمیا سه‌نن؟ ۴ - التقاضي: چه‌نی مه‌عاش سینن؟
۵ - الالتقاط: رادیوه‌گه لندن سینن.

سه‌وه‌ته [ن] سلة

سه‌وجه‌ری [ن] نوع من المسدسات القديمة

سه‌ودا [ن] الشغل الشاغل: دوری ته سه‌ودای
سه‌رمه.

سه‌ور [ن] ۱ - عطسة واحدة يؤجل الفرد السفر او
القيام بالعمل على اثرها ۲ - صبر.

سه‌ورهاتن [ج] حدوث العطسة الواحدة

سه‌وره‌اوردن [ج] ان يعطس عطسة واحدة

سه‌وقات [ج] هدية

سه‌وقاتی [ئن] خاص بالهدية: چیشتی سه‌وقاتی

سه‌ونجک [ن] ۱ - شجيرة ۲ - شجيرة برية

سه‌ونده [ن] صوندة

سه‌ونز [ئن] ۱ - اخضر، خضر: فج، غیر ناضج:

تهامته‌ی سه‌ونز ۳ - طازج، طري: گياي سه‌ونز ۴ -
يانع.

سه‌ونزايي [ن] ارض معشوشبه

سه‌ونزه [ن] اسمر، سمراء: کوري سه‌ونزه ۲ - دوه‌تي
سه‌ونزه.

سه‌ونزکار [ئن] ضارب الي الخضرة: ره‌نگي
سه‌ونزکار.

سه‌ونزلائي [تم] سه‌ونزايي

سه‌ونزپوون [چ] الاخضرار، النمو: خه‌ليه سه‌ونز
بوّه.

سه‌ونزبوونه‌وه [چ] الاخضرار (لون): ره‌نگي سه‌ونز
بوّه‌سه‌وه. ۲ - النمو ثانية: داره وشکه‌گه سه‌ونز
بوّه‌سه‌وه.

سه‌ونزکردن [چ] ۱ - الانبات: ثاو سه‌ونزي دره‌خت
کيک

۲ - ان يثبت: ئي زه‌وه هيچ سه‌ونزي نيه‌کيک
سه‌ونزکردنه‌وه [چ] جعله اللون اکثر خضارا: که‌مي
سه‌ونزي بکره‌وه ۲ - جعله يفتتش: هاتني سه‌ونزمان
کرده‌وه.

سه‌ونزي [ن] ۱ - خضرة، کون اللون اخضرا ۲ -
خضروات

سه‌ير [ن] نظر، رؤية، مشاهدة

سهيران [ن] ۱ - نزهة ۲ - سفرة سياحة قصيرة: بچين
 ئهرا سهيران.
 سهيرانگا [ن] منتره
 سهيرکردن [چ] النظر، الرؤية، المشاهدة: بيارو
 سديرکه.
 سهيسه ما [ن] رقصة فولکلورية
 سهيين [تم] سهنگين.
 سهيینی [ن] ۱ - ثقل ۲ - رزانه ۳ - وعكة صحية:
 سهيینی گرنگه.
 سپا [ن] جيش
 سپاخانه [ن] معسكر
 سپادان [چ] التحشد: يهك ئووردی مهردم سپا داگه
 سپارده [ن] امانة، ودیعة
 سپاردن [چ] الائتمان، الايداع: وه خودا سپاردم
 سپاسالار [ن] القائد العام للجیوش
 سپیه [ن] قمل، قملة
 سپیه دان [چ] التكمل: سهري سپیه داگه.
 سپیر [ن] ۱ - متراس، حاجز ۲ - مانع قتالي
 سپیناغ [ن] سپیناغ، نبات سپیناغ
 ستاره [ن] نجم، طالع
 ستارخانئ [ن] ضرب من الستر القديمة.
 ستم ۱ [ن] ۱ - ظلم: ههی زوور ههی ستم — کهس

دیار نی یه (فولکلور) ۲ - عسر: میه گه وه سته م زای .
 سته م [ئن] صعب: سته مه یو نیم نیه وه .
 سته مانه [ئن] خاص بالظلم: کاری سته مانه
 سته مکار [ن] ۱ - ظالم ۲ - عديم الشفقة والرحمة
 سته مکاری [ن] ظلم، تعسف
 سته مکه ر [تم] سته مکار
 سته م کردن [چ] ان، یظلم: سته م له خوهی کرد!
 ستر [ن] ستر: ستری خودا خاسه
 ستره [ن] ستره
 سترکه ر [ن] ساتر
 سترکردن [چ] الستر: خودا ستر لیدان بکیگ .
 ستون [ن] ۱ - عمد، میند، مرتکز: ستونی مال ۲ -
 قوه: دی ستون له دلم نه ما
 ستیسه نم [ن] وباء: ستیسنه م لی بدا ئه پرا ئی کوره و
 هه س!
 سخت ۱ [ن] سخام، رماد .
 سخت ۲ [ئن] زعلان، عصبي
 سخت بوون [چ] الزعل، ان یصبح عصبیا: سخت
 بوه لیمان .
 سخت کردن [چ] جعله یزعل، جعله عصبیا
 سختی [ن] ۱ - زعل، عصبية ۲ - اكلة «الگیة»
 سر [ئن] ۱ - املس، ملساء: پارچه ی سر ۲ - خدر:

لهشی سپره ۳ - زلق: زهوی سپر
 سرام [ن] صرام: جني التمر
 سرام کردن [ج] الصرام: له مانگی تشرین سهرام
 که ن.
 سبران [ن] ۱ - ترحلق ۲ - تزلیج

سپرانس [ج] ۱ - ان یدس فی: چیشتی سپرانه
 گیرفانیه وه ۲ - الادخال بسرعة: سپرانه ی ماله وه.
 سرای [ن] مرکز الشرطة

سپربردن [ج] ۱ - الانزلاق: پای سپر بردو دا له زهو
 ۲ - الانسلال: سپر بردهو ناو مهردمه گه

سپربوون [ج] ۱ - الخدر، فقدان الحس: دهسم سپر
 بو ۲ - ان یصبح املس، ملساء ۳ - ان یصبح زلقا:
 واران واریه و زه وه گه سپر بو.

سپرکردن [ج] ۱ - التخدير ۲ - جعله املس، ملساء
 ۳ - جعله زلقا: واران زه وه گه سپر کردگه.

سرگن [ئن] منبوذ
 سرگن کردن [ج] التبد: له سهر بینامووسی سرگنی
 کردن

سرگی [ن] مزلاج (الباب)، رتاج
 سرگی دان [ج] غلق الباب بالمزلاج، بالرتاج
 سرگی کردن [تم] سرگی دان
 سرم [ن] سرم: طرف المعني المستقیم والدبر

سرمن [ن] سرم

سروه [ن] ۱ - حفيف. ۲ - صوت: سروه لی یانه وه نه هات.

سروپوو [ن] اخفاء

سروپوو کردن [چ] الاخفاء: هرچگ بکن سروپووی که ن.

سروت [ن] بقایا سيقان الزرع المحصود

سروکوپر [ن] التشاور خفية

سروود [ن] نشيد

سری [ن] ۱ - خدر ۲ - ملس ۳ - کون الشیء وبخاصة الارض زلقاً

سریان [چ] التسلل، الانسلال: سريا ماله وه.

سريم [ن] خيوط من الجلد المدبوغ تستعمل في ترقيع الجلود.

سرین [چ] المسح: وه پهرووی پانی میزه که سری.

سرینه وه [چ] المسح. المحي: سه بوره که بسره وه. غه لله ته که سریه وه.

سزا [ن] ۱ - عقوبة، جزاء: سزای نیکی به دی یه (په ند) ۲ - غرامة.

سزاخسن [چ] التفریم: سی دینار سزای حسن.

سزادان [چ] المعاقبة: لهو دنیا خودا سزای گونابار نه دا.

سزائن [چ] الاحراق: ناگرده سی سزائگه. دوه شهو
ناحه ز خه رمانه گه مان سزان.

سزگ [ن] الماء المرشح من اللبن.

سس [چ] ۱ - متراخ: پژنه گه سسه ۲ - بطيء
النشاط: کاره گه مان سسه ۳ - قليل النشاط: ثمر و له
کار کردن سسی.

سسه و بوون [چ] ۱ - التراخي: تهنگی تهسپه گه
سسه و بوه.

۲ - التباطؤ، البطء: هرپشته گه سسه و بو.

۳ - الخمول، ان يقل نشاطه: له کار کردن سسه و
بون.

سسه و کردن [چ] ۱ - جعله متراخ: پژنه گه ی، سسه و
کرد ۲ - التخفيض (سرعة) سسه و بکه ن تا قادر
بره سیگه پیماننا ۳ - تشييط الهمم: ئه را له کاره گه
سسه و که ید!

سفت [ئن] مشدوداً شداً محکماً

سفتاح [ن] ۱ - استفتاح (في العمل) ۲ - بداية:
سفتاح سوو

سفتاح کردن [چ] الاستفتاح: جاری سفتاح نه کرده.
سفتی [ن] حالة كون الشيء مشدوداً شداً محکماً
سفره [ن] مائدة الطعام

سفلّه [ئن] سافل، ناگر الجمیل: سفلّه، وه خاسی

کهس نیه زانی

سفته [ن] استغراق فی التفكير، سبح فی عالم اخر.
سفته دان [ج] الاستغراق فی التفكير، السبح فی عالم
اخر

سفیّاو [ن] سبّزاج: مسحوق ابیض یحول الی
مشروب ویعطی للطفل المریض

سفیّفه [ن] لفیاف طبی

سقان [ن] عظم: گوشتی بی سقان.

سقولمه [ن] لکزه، برجمه

سکه [ن] ۱ - سکه حدید ۲ - سکه نقود ۳ - ادب:

بی سکه و بی نامووس

سکه دار [ثن] مؤدب، محترم

سکه دان [ج] صک النقود

سکه دررس [ثن] اصیل: کهس سکه دررس، قه بولی
ئی کاره نیه کیّک.

سکه دررسی [ن] اصالة

سکر [ن] سد (علی النهر، الترعة. الخ)

سکر دان [ج] السد: سکرى جوره بدهن

سکر کوتان [تم] سکر دان

سکوت [ن] خفقان

سکوت دار [ج] الخفقان: دلی سکوت دیک

سکول [ن] مرض السل

سَل [ن] صلح

سَلَا [ن] ۱ - اذن: سَلَا لَهُ باوگي سَهَن و چگ ۲ -

استشارة: هَر كَارِيكَ بَكِيكَ سَلَاي كَهَس نِه كِيكَ.

سَلَادَان [چ] البَلْع: مَار سَلِي مَه لَا دِيكَ

سَلَاكَرْدَن [چ] ۱ - اَلَسْتَدَان ۲ - اَلَسْتَشَارَة: تَهَوَل

جَار سَلَاي بَرَاكَانَت بَكَهو تَمَجَا بَجَوو.

سَب [ن] ثفل، عَصَارَة

سَل دَان [چ] اَن يَصَالِح، اَصْلَاح دَات الْبِيْن

سَل كَرْدَن [چ] التَّصَالِح: دَوای ۳۰ سَال جَهَنگ سَل

كَرْدَن

سَلَنگ [ن] رَافِعَة

سَلَوَه جَا [ن] التَّهَام، بَلْع الطَّعَام بِدَوْن الْمَضْغ

سَلَوَه جَاكَرْدَن [چ] اَلْاِتْهَام: دَغَان نَه يِرَم، هَر سَلَوَه جَا

كَهَم.

سَلُوَك [ن] سَلَة: وَه خَتِي خَوْرَمَا چَنِه وَه، سَلُوَكِي چگ

وَه چَه وَيَا

سَم [ن] حَافِر الْخَيْل، سَبْك الْخَيْل

سَمَات [ن] سَمَاد

سَمَات كَرْدَن [چ] التَّسْمِيْد: سَمَاتِي زَه وَه گَهِي كِيكَ،

هَر سَال كَالِيگَهِي.

سَمَاتِيْن [ن] كَثِيْر السَّمَاد، خَاص بِالْأَسْمَاد

سَمَاق [ن] سَمَاق

سمانن [چ] الخرق: گولله دیواری خهره‌گین سمنی

سمه [ن] ۱ - حرن ۲ - (م) عناد

سمه‌دان [چ] ۱ - الحرن ۲ - (م) المعاندة: چ

کورینگه، خوه‌زهو سمه نه‌دا

سمه‌کری [ن] تلقیف: ینش الارض بالحافر

سمه‌کری کردن [چ] التلقیف

سمپاره [ن] ورق مطلي بنشارة الزجاج

سمت [ن] ردف

سم دار [ن] ذو حافر: ولأخی سم دار

سمل [ن] نبات يستعمل في الطب الشعبي

سمووم [تم] سام - ۱

ستاره [ن] برج

سناری [ن] ۱ - وحدة نقد قديمة ۲ - كناية عن القلة

سنان [ن] مرض يصيب الفواكه والحيوانات

سناو [ن] استحمام

سناودان [چ] الاحمام

سناوکردن [چ] الاستحمام: دو رووژ جاری سناو

که‌م.

سنهت [ن] ۱ - سند، شرط ۲ - تعهد ۳ - حجة

الاستملاك ۴ - السنة النبوية.

سنهت دان [چ] ۱ - التعهد ۲ - الرهان: سنهت ده‌م

ئمروو خه‌لاس نه‌که‌ن.

سَنَجَاخ [ن] دَبُوسِ الْاَمَانِ .

سَنَگ [ن] ۱ - خَل وَجَمْعُهُ خَلَال ۲ - حِجَّة : وَه
سَنَگِی هِهَوَالْ پَرَسِیْنِهَوَه ، چَگْگِ تَهَرَا مَالِیَان ۳ - اَشْتِیَاء :
دایه‌ی کریم وه سَنَگِ هِهَوُشِیَارِهَوَه . ۳ - بِسَبَب : تَهَر وَه
سَنَگِ وَشَکْهَو سَزِی .

سَوَاد [ن] تَعْلِیم : مَعْرِفَةُ الْقَرَاءِ وَالْکِتَابِ .
سَوَادِدَار [ثَن] مَتَعَلِم ، یَعْرِفُ الْقَرَاءَةَ وَالْکِتَابَةَ
سَوَار ۱ [ن] ۱ - فَارَس ، جَتَا ۲ - رَاکِب .
سَوَار ۲ [ثَن] مَسِیْطَر : بَه‌خَتِی سَوَارَة .
سَوَارَة [ن] خِیَالَة .

سَوَارَهَت [ن] سَبَب : مَن ، وَه سَوَارَهَتِی تَهَوَانِهَوَه ، زَهَرَد
کَرْدَم .

سَوَارِبُوون [چ] ۱ - الرُّکُوب : سَوَارِی قَاتَرِی بُو . ۲ -
الصُّعُود : سَوَارِی چَه‌مَه‌نَدَه‌فَهَر بُو .

سَوَارِکِرْدَن [چ] ۱ - جَعَلَهُ یَرْکَب ۲ - جَعَلَهُ یَصْعَدُ

سَوَارِی [ن] ۱ - رُکُوب ۲ - صُعُود

سَوَاق [ن] ۱ - سَبْخَه ۲ - لَبْخ

سَوَاقِین [ثَن] سَبْخِی ، کَثِیر السَّیْخَة : زَهَوِی سَوَاقِین .

سَوَاو [ن] ثَوَاب

سَوَاوِکَر [ن] مَثُوب

سَوَاوِکَرْدَن [چ] الْاِثَابَة : سَوَاوِ بَکَه لَه جِییم نَان بَدَه وَه

پِیَان

سوايه [ن] وحيد، لوحده: سوايه تا كه سي ها
ته وليا؟

سوّه [ن] رثه

سوّه پره [ن] ذات الرثه (مرض)

سوهر [ئن] ۱ - ساخن: تاوه گه سوهره ۲ - حار جدا:
تاسنه گه ۳ - احمر

سوهره شملگ [ن] عداء: طير من جنس الزقزاق،
مشهور بسرعة عدوه.

سوهره فنگك [ن] ضرب من النباتات البريه

سوهره مووز [ن] دبور: زنبور احمر

سوهره و بوون [چ] ۱- الحماوة، السخونة: له شم سوهره و
بو.

سوهره و كردن [چ] الاحماء، التسخين: كه مي نانه گه،
سوهره و ته رام بكه.

سوهره بوون [چ] الحماوة، التسخين: سوهرى نانئ
بكه و بنه ريه و بانئ په امه گه.

سوهره كردن [چ] التسخين.

سوهرمگك [ن] كحل

سوهرى [ن] ۱ - حالة كون الشيء ساخنا ۲ - حالة

كون الشيء حارا جدا

سوهره ريزه [ن] حصبة.

سووجه [ن] ۱ - سجدة (في الصلاة) ۲ - ثناء

سُوجده بزدن [ج] ۱ - التسجد ۲ - الشاء : بیجگه له

خودا. سُوجده ئهزا کهس نه برد

سُوج [ن] ذنب، خطا

سُوجهر [ن] حیوان الدعلج

سُوج دار [ن] مخطيء، مذنب

سُور [ن] عرس، زفاف

سُورانه [ن] هدیه تقدم الى العرّيسين في زفافهما.

سُورانن [ج] النهيق: جوور خهر سورنی.

سُوره [ن] نهيق

سُورته [ن] وجنة، بشره

سُورکردن [ج] الزفاف: ئی ههفته ده زورانی کیک و،

ههفته ی تر سور کیک.

سُورمه [تم] سوهرمگ

سورمه ی [ئن] ازرق (لون)

سُوری [ئن] زیجی، زواجی، خلاص بالزواج

والزفاف

سُوزنهك [ن] مرض السفلس، مرض الزهرة

سوزده [تم] سوجده

سوزده بردن [تم] سوجده بردن

سوس [ن] نخالة الطحين.

سوك [ئن] ۱ - خفيف الوزن: خوری له ئاسن سوك

تره ۲ - سهل، بسيط: پرسیاری سوك ۳ - لعوب،

ژنی سوک.

سوک [ن] زاویه: گشت حجره یهك چوار سوک دیری
سوکانن [چ] التحمم.

سوکه [ن] حممة

سوکه و بوون [چ] ان یخف وزنه: همر چیشتی وشك
بوو، سوکه و بوو.

سوکه و کردن [چ] التخفيف: باره گه قورسه، که می
سوکیه و بکه.

سوکی [ن] ۱ - خفة الوزن ۲ - سهولة ۳ - قلة
الاعتبار

سول [ن] ۱ - انسلال ۲ - سعي

سول بردن [چ] ۱ - الانسلال ۲ - السعي: ماری
سول برده و مالمان.

سول دان [چ] جعله ينسل: سول چو و گه دا.

سولقومه [ن] لكزة: سولقومه یهك كيشا ناوژگیا

سونه [ن] ۱ - الدودة الوحيدة ۲ - حشرة تصيب
الحنطة

سوو [ن] ۱ - ثقب الابرّة ۲ - نبات ربيعي ۳ - غدا

أ - دنيا لی بوه سووی دهرزنی [در] ضاقت به الدنيا

ب - نهو سوو هاتن [چ] ان يعاود المرض، الحالة..
الخ: زهخمه گه ی هاتهو سوو.

ج - نهو سوو هاوردن [چ] جعله يعاود او يحدث

ثانية: خوهنين، سه‌رژانه‌گهی هاوردهو سوو.

سووت [ن] شرح

سووتگ [ئن] لواط.

سوود [ن] قائده، استفادة.

سوور [ئن] مالح، مملح: ئاوی سوور. خوارده‌مه‌نی

سوور.

سووره‌کسات [ن] ۱ - نبات ملحية ۲ - المملحة:

المكان الذي تكثر فيه النباتات الملحية.

سووره‌وبوون [چ] ان تزداد ملوحته: ئاوی دجله له

خواری به‌غذا سووره‌وبوو.

سووره‌وکردن [چ] ان یزید ملوحته: زهوی سواقین ئاو

سووره‌و کیگ.

سووربوون [چ] التملح

سوورکردن [چ] التملیح: ئی قهره‌خواتی کرد تا

سووری کرد.

سووری [ن] ملوحة

سووز [ن] ۱ - شوق لهفة ۲ - ترنیمه دینیة كالذي

يؤديها الدراویش ۳ - برد لاذع

سووزانن [چ] الاحراق: دژمن خه‌له‌گه‌یان سووزان

سووزانی [ئن] مومس، زانیة، قحبة

سووزمان [ن] حروق: شوونی سووزمان له له‌شی

دیاره.

سوسه [ن] ١ - همسة سوسه لي ياندوه ندهات ٢ -

تلميح ، اشارة

سوسه ن [ن] وردة السوسن

سوسگ [ن] طير الحجل

سوفى [ن] صوفي

سوهيل [ن] نجمة سهيل

سى [ن] ثلاثة ، ثلاث (٣)

سى [ن] ثلاثون ، ثلاثين (٣٠)

سيار [ن] ١ - الذي يلبس الحداد حزنا ٢ - الذي

يساعد الاخرين بدون مقابل (عمل شعبي)

سيارى [ن] ١ - حداد ، لبس السواد ٢ - فزاعة :

مساعدة الاخرين بدون مقابل

سيالو [ن] كمش : اظلام البصر من غير عله

سيالواهاتن [چ] الكمش : هه ر لهى ساي بى خاره

سيالويا هات

سيانه [ن] حمأة (الوحل الاسود)

سياونه [ن] ماعز : گوشتى ميه له گوشتى سياونه

خاستره

سيه [ئن] اسود ، سوداء

سيه پاچگك [ن] شجيرة برية

سيه پروستهك [ن] طير السنونو

سيه تا [ن] ملاريا

سیه نهن [ئن] ذوید شوْمة، ذوید قاتلة: جبار سیه
 دهسه، له ههچگک بدی کوشیگهی.
 سیه دهسی [ن] حالة کون الفرد ذا ید مشوْمة.
 سیه زاخ [ن] شب اسود
 سیه قه [ن] ۱ - صدقة ۲ - فداء، قربان
 سیه کاره [ن] ضارب الی السواد
 سیه کهرگ [ن] طیر الزرزور.
 سیه کردن [چ] ۱ - التسوید: نهاره سیهی دهسم کرد
 ۲ - الحداد: نهرا براگهی سیه کردگه.
 سیه مه تهلّ [ئن] هزلی، منکت
 سیه مه تهلی [ن] هزل، تنکیت
 سیهو [ن] ۱ - هیبة، جلال ۲ - خوف
 سیه وهو بوون [چ] ان یسود: هه رکه له وهر خوهر
 بمینی، سیه وهو بوو.
 سیه وهو وکردن [چ] ۱ - ان یبدو من بعید: چیشتی له
 دۆره وه سیه وهو کرد ۲ - ان یزیده سواداً: خوهر سیه ییهو
 کردگه
 سیه ودار [ئن] ۱ - مهاب، مهجلل ۲ - مرهوب الجانب
 سیه یی [ن] سواد.
 سیه ندی [ئن] حیال
 سیها [ن] ۱ - حامل ثلاثی القوائم ۲ - رقصة
 فولکلوریه

سپپال [ن] خرق.
 سى پەره [ن] نبات النفل
 سىته [ن] طرد. نبذ
 سىته خولئى [ن] حركة مضطربة
 سىته كردن [چ] الطرد، النبذ: ههركهس بهد ره ويسته
 سىتهى بکهن
 سىتگ [ن] فوران شديد
 سىگه سه ران [ن] شحاذ العين
 سىتگ دان [چ] الفوران بشدة: ئاوه گه سىتگ دا.
 سىت و قىت [ن] بطريق الصدف، صدفة: وه سىت و
 قىت سهر ليمان دىك
 سىتير [ن] نوع من البنادق
 سىخ [ن] سفد، درباشه
 سىخه [ن] متعة، زواج المتعة
 سىخه كردن [چ] الزواج بالمتعة
 سىخ دان [چ] ضرب النفس بالسفد كما يفعل
 الدراويش
 سىخور [تم] سه خور
 سىخوردان [تم] سه خوردان
 سىداره [ن] مشنقة
 - له سىداره دان [چ] الشنق: گوناكار له سىداره
 دريه يگك.

سير [ن] ثوم
 سيرمووكة [ن] ثوم بري
 سىروو [ن] الحمى الثلاثية، حمى تستمر لمدة ثلاثة
 ايام او ٧٢ ساعة
 سيس [ن] ١ - ذابل: داره نهارهگه سيسه ٢ - واهن،
 ضعيف: شاناز سيسه
 سيسه رگ [ن] صرصر
 سيس بوون [ج] ١ - الذبول: له بى ناوى درهخت
 سيس بوه ٢ - الوهن، الضعيف
 سيس كردن [ج] ١ - جعله ذابلا: بى وارانى سيسى
 گيا كردگه ٢ - جعله واهنا، ضعيفا.
 سيسى [ن] ١ - ذبول ٢ - وهن، ضعف
 سى شهش [ن] ثلاثة اسداس: فترة ١٨ يوم ستة ايام
 من الشهر الاخير للشتاء و١٢ يوما من الشهر الاول
 للربيع.
 سى شهه [ن] يوم الثلاثاء من ايام الاسبوع
 سيف [ن] تفاح، شجرة التفاح
 سيفهر [ن] نبات كولان
 سيك [ن] دفع في الجماع، حركة
 سيك دان [ج] الحركة، الدفع في عملية الجماع
 سىگا [ن] نوع من المقام الكردي
 سيم [ن] ١ - سلك ٢ خيط فضي

سيمرخ [ن] طير العنقاء
 سيمين [ئن] سلكي، ذو اسلاك
 سينهيهلَو [ن] داء ذات الجنب
 سينهخهفه [ن] ربو، مرض الربو
 سينزده [ن] ثلاثة عشر، ثلاث عشرة (١٣)
 سينزدهودهو [ن] عيد ربيعي يقع في (٢ نيسان)
 ويسمى في مصر (عيد شم النسيم) ويستمر لمدة ١٣
 يوما

سينزدههم [ئن] ثالث عشر
 سيوه [ن] ظل: داو سيوهى ديوارهغه.
 سيوهو [ن] مكان مظلل
 سينهم [ئن] ثالث
 سينهمين [ئن] الثالث
 سينم [تم] سينهم
 سينم [ئن] الثلاثين

- ش -

ش [ن] /شين/ الحرف الرابع عشر من الالف باء.
 شا [ن] ١ - ملك ٢ - كبير، شاي ماران.
 شاباز [ن] المدح والثناء اثناء رقصة الدبكة.
 شابازانه [ن] مبلغ يعطي للطبال او الزمار عند الرقص
 تعبيرا عن المدح والثناء
 شابانوو [ن] ١ - ملكة ٢ - زوجة الملك.

شاپ [ن] ضرب
 شاپه سەن [ن] وردە الملک
 شاپ دان [ج] ۱ - الضرب ۲ - الطرد
 شاتەرە [ن] نبات بقلة الملک: شاهترج
 شاتری دان [ج] السير بين العدو والمشي: ماهینه‌گه
 شاتردی دا.

شاخ [ن] ۱ - قرن ۲ - جبل
 شاخی حەجامەت [ن] قرن يستعمل في سحب الدم
 من منطقة الداء لمعالجتها

شاخه [ن] ۱ - هياح ۲ - تموج شديد
 شاخه کردن [ج] ۱ - الهياج ۲ - التموج بشدة
 شاخ دار [ئن] قرن، ذو قرن: بزنی شاخ دار
 شاخن [ئن] ۱ - ذو قرن ۲ - قواد (م): دهوت و
 شاخن

شاخ وداخ [ن] جبال
 شاد [ئن] فرحان، مسرور، سعيد: وه هانتت
 گیشتمان شادیم.

شاده و بوون [ج] ان یفرح، ان یسعد: شاده و بو وە
 کوپەری
 شاده و کردن [ج] ان یفرح، ان یسعد: خودا شادیانه وە
 بکیگ

شادروان [ن] فتحة خروج الماء من المطحنة

المائة.

شادمان [ئن] فرحان، سرور، سعيد

شادماني [ن] فرح، سرور، سعادة

شادی [ن] فرحة، سرور، سعادة

شار [ن] ۱ - مدينة ۲ - مستوطنة: شاری موری.

أ- شاری خامورشان [ك] مقبرة

ب - شاری مووری [ن] وكر النمل، مستوطنة النمل

شارهزا [ئن] حسن الاطلاع على: کی شارهزای مالی

رووسه مه؟

شارهزابوون [ج] ان يصبح حسن الاطلاع على: ٥٠،

ده دوانزه رووز، شارهزای نهو ناوه بووم

شارهزاکردن [ج] جعله حسن الاطلاع على

شارهزای [ن] حسن الاطلاع على

شارهنگ [ن] الوعاء الدموي الكبير

شارهوانی [ن] بلدية

شاردنهوه [ج] ۱ - الاخفاء ۲ - الغمر: جووهگه قوله

ثایم شاریگهوه

شارسان [ن] ۱ - حضر ۲ - اهل المدن

شارسانی [ئن] حضري

شاروهدهر [ئن] منبوذ، مطرود

شاروهدهرکردن [ج] النبذ، الطرد: گه نه کاو شاروهدهر

کریا.

شاروهدری [ئن] نبذ، طرد
 شاروو [ن] نهب (وخاصة بستان المخضرات عند
 الجفاف)
 شارووکه ر [ن] ناهب
 شارووکردن [ج] النهب: شارووی دکانه گه یان کریا
 شارپی [ن] طریق عام
 شاری [ئن] ۱ - مدني ۲ - خاص بالمدينة
 شاسوار [ن] فارس.
 شاش [ئن] متباعد: دگانی شاش.
 شاشی [ن] تباعد
 شافه [ن] اشاعة، دعاية.
 شافه خسن [ج] نشر ورترویج الاشاعة، الدعاية: کی
 شافه خس صحبت مردگه؟
 شاقانن [ج] ان يقوق (دجاج): مامر تیربخوهی شاقنی
 شاقزی [ن] مباهاة، فخر
 شاقزی کردن [ج] التباهي، الافتخار: شاقزی کهن
 ده وله مهنن
 شاقورواق [ن] طير الشاقراق
 شاك [تم] سيك
 شکامی [ن] تشفي
 شکامی بردنه وه [ج] التشفي: دژمن شکامی لیمان
 برده وه.

شاك دان [تم] سيك دان.

شاگردان [ن] انتخاب الملك او الحاكم عن طريق
اطلاق طير على المرشحين ويفوز من يحط عليه
الطير.

شاگرد [ن] صانع، عامل.

شاگردانه [ن] اجرة الصانع اليومي.

شاگردى [ن] مهنة الصانع

شاگردى كردن [ج] الاشتغال كالصانع: شاگردى كرد
له ثوتيل

شاگول [ن] الزهرة الرئيسية

شال [ن] ۱ - حزام من القماش ۲ - وشاح ۳ - بردعة
(للابقار والفرس)

شالويز [ن] نوع من القماش

شام [ن] ۱ - طعام العشاء ۲ - فترة العشاء ۳ - طعام
يعطي للمسكين كحسنة ۴ - بلاد الشام: سورية.

شام دان [ثن] تقديم العشاء: شامى ميهوانه گان بده.

شام كردن [ثن] تناول طعام العشاء: شام كه م و ثمجا
نمازى عشاء كه م

شامى [ن] رقى، نبات الرقى

شامى كه نيزان [ك] عشاء متأخر

شان ۱ [ن] ۱ - كتف ۲ - كثافة ۳ - محاذاة: وه

شانى قوراگه ما رنى كرد ۴ - فترة: نهوه يهك شانه

خهفته .

شان ۲ [ثك] جنب: بنیش له شانم

شانازی [ن] فخر، افتخار، اعتزاز

شانازی کردن [چ] الافتخار، الاعتزاز: شانازی وه

خاسیه وه بکه، نهك وه خراوی.

شانه [ن] ۱ - مشاط، تخاریب العسل

شانه‌جهنگی [ن] تدافع

شانه‌جهنگی کردن [چ] التدافع: تا شانه‌جهنگی

نه‌که‌ید، نیه‌چیتته و ناو.

شانزه [ن] ستة عشر، ست عشرة (۱۶)

شانزه‌هم [ئن] سادس عشر.

شانزه‌همین [ئن] السادس عشر

شانگ [ن] ۱ - مشط

- شانگ له سه‌ر شکانن [در] القاء التبعه علی: من

هه‌قم نی‌یه، شانگه‌گه‌ی له سه‌ری من نه‌شکنن.

شانگ کردن [چ] التمشیط: شانگی سه‌ری کرد.

شانگی [ن] نوع من النبات البري.

شان لی‌دان [چ] ۱ - ان يحمل ۲ - ان يتحمل

خسارة: هه‌ر رووژئی، شان له ده دوانزه دینار دیگه.

شان وه‌شان [ن] جنباً الى جنب

شانووکه [ن] كتف الحيوان وبخاصة الابقار.

شانووکه‌دار [ئن] ذو كتف

شاوه [ن] ازیز: شاوهی گولله .

شاوه کردن [ئن] احداث ازیز

شاهد [سر] قد، لعل، عسی: شاهد قه‌بوول
نه‌که‌ن؟

شای [ن] عملة تساوي نصف قران .

- دوشایی زیاتره [در] ان یمن: وه بانی ټه‌یه‌وه،
ټه‌ویش دو شایی زیاتره .

شایان [ئن] جدیر، مستحق: شایانی خاصیه
شایه‌د [تم] شاهد

شایر [ن] شاعر، منظم الشعر، ناظم: میران، شاعر
نی‌یه، شایره

شاین [ن] عاتق المیزان

شاینه [نم] ممثل الحكومة في الضرائب والمعكف
بجباية الضرائب

شایی [تم] شادي

شهبه [ن] الارض الزراعية المقسمة

شهبانن [ج] الغمس، الغمر: شهبانه‌ی له ټاو

شهبه‌شهب [ن] تقطر الماء من (القماش... الخ)

شهبه‌هاتن [ج] التقطر: شهبه‌ی تی له ټاو.

شہت [ن] شط

شہ‌تلابوون [ج] التراخي والتمدد: له‌بانن زه‌وگه‌یا
شہ‌لا بوہ .

شه تلاكردن [ج] التمدد، جعله راضيا: له بانی
قهروئله‌گه، خوہی شه لا کردگه.

شه تلاهاتن [تم] شه تلابوون

شه داد [ن] حبل يشد به بيت الشعر

شه ر [ن] ۱ - شر ۲ - منازعات، حروب

شه رانچی [ئن] محب العراك

شه راو [ن] شراب، نبيذ

شه رت [ئن] هائج جنسيا (حيوان)

شه رت کردن [ج] التهيج جنسيا

شه رتی [ن] كون الحيوان هائجا جنسيا

شه رقه [ن] ابرة دواء

شه رکی [ن] دثار: قطعة من اللباد توضع تحت
السرر.

شه ربهت [ن] شربات (وبخاصة عصير الفواكه)

شه رت [ن] ۱ - شرط، تعهد، عهد، التزام ۲ - نذر.

شه رت کردن [ج] ۱ - التعهد، الالتزام ۲ - ان ينذر:

شه رت کردمہ نه‌گهر کو‌ره‌م خاسه‌و بو ده کاو‌ر سهر
بوو‌رم.

شه رخر [ئن] محب العراك

شه رفرووش [ئن] محب العراك

شه رفرووشی [ن] حب العراك

شه رم [ن] حياء

شهرمه زار [ئن] ۱ - خَجَل، خجلان ۲ - مفضوح
 شهرمه زار بوون [چ] ۱ - الخجل ۲ - الافتضاح.
 شهرمه زار کردن [چ] ۱ - جعله یخجل ۲ - الفضح:
 خودا شهرمه زاری درووزن بکیگ!
 شهرمه زاری [ن] ۱ - خجل ۲ - فضيحة
 شهرمه و [ئن] کثیر الحياء والخجل: کرم فره
 شهرمه وه.
 شهرم کردن [چ] الاستحياء: شهرم کرد نه ولمانا
 نه نایسته بکیگ.
 شهرمگه [ن] منطقة العورة
 شهرمن [تم] شهرمه وه.
 شهرمنه [ن] خجل.
 شهرمنه کردن [چ] ان یخجله: خودا شهرمنه د بکیگ.
 شهروال [ن] سروال
 شهریک [ن] شريك
 شهریک بوونه وه [چ] الاشتراك: شهریک له کاره گه
 بوونه وه.
 شهریک کردنه وه [ن] الاشتراك: پاره پیت دهم نه گهر
 شهریکم بکیده وه.
 شهریکی [ن] شراكة
 شمس ۱ [ن] ستین (۶۰)
 شمس ۲ [ئن] غزیر: وارانئ شمس

شهستیر [ن] بندقیة رشاشة
 شهسم [ئن] ستین
 شهسمین [ئن] الستین
 شهش [ن] ستة، ست (٦)
 شهشپر [ن] ضرب من الشعر ذات سنبله تحوي ستة صفوف من الشعر.
 شهشگوو شه [ن] شكل سداسي
 شهشلاى [ئن] سداسي
 شهشم [ئن] سادس
 شهشمین [ئن] السادس
 شهعری [ن] ضرب من القماش
 شهعیله [ن] یربوع
 شهفت [ن] وجبة عمل
 شهفتالو [ن] شجرة العنجا ص، فاكهة العنجا ص.
 شهق [ن] ١ - شق ٢ - رقة الاجنحة ٣ - صفن:
 ضرب بالقدم
 شهقار [ن] فطر، صدع
 شهقاره [تم] شهقار
 شهقاردان [ج] التفطر، التصدع: پهرجینی باخه گهم
 شهقاره داگه. له زقومی دهسم شهقاره داگه.
 شهقاره [ن] کماشة
 شهق بردن [ج] التشقق، التفتط، التصدع

شەق کردن [ج] الشق، القطع، القص: وه تیشگی
شەقی سەری کرد.

شەق دان [ج] جعله يتشقق

شەقل [ن] ۱ - رۆشم: لوح منقوش تختم به البیادر ۲
- اثر الروشم علی البیدر.

شەقلدار ۱ [ن] ختام. المادة السابقة

شەقل دار ۲ [نن] مخطط، ذو خطوط

شەقل خسن [ج] الرشم: ختم البیدر بالروشم.
خەرمانەگە ئەلدان و، ئمجا شەقلی خسن

شەقوان [ن] جرایه

شەقوون [تم] شەقوان

شەك [ن] شاة بعمر ستین

شەكائن [ج] الهز، التحريك: دۆته له هەلۆلكەگە
خەفتگە ئەگەر گیرس بەشەکنی.

شەكەت [نن] متعب

شەكەت بوون [ج] ان يتعب: ئەوقرە خەرە خواردم تا
شەكەت بۆم.

شەكەت کردن [ج] ان يُتعب: بار کردن شەكەتمان
شەكەتی [ن] تعب، اعباء: کرد.

شەكەر [ن] سكر

شەكەرنەى [ن] قصب السكر

شەكزوك [ن] نبات ذو طعم حلو «خرشوف».

شه‌که‌ری [ئن] سکری، اصفر شاحب (لون)
 شه‌ک وه‌ره‌ن [ن] خروف بعمر سستین
 شه‌کیان [ج] الاهتزاز، ان یرفرف
 شه‌کیانه‌وه [ج] الرفرفة: داره‌گه شه‌کیگه‌وه، چمان وا
 تی.

شه‌ل [ئن] اعرج، عرجاء
 شه‌له‌شه‌ل [ج] تضلع: وه شه‌له‌شه‌ل هات.
 شه‌له‌کیته [ن] اكلة تعد من العجين والدبس والدهن. «صهیره».
 شه‌له‌م [ن] شلغم
 شه‌ل بوون [ج] ان یصبح اعرجا، عرجاء: ژان وژوو
 گرت و شه‌ل بو.
 شه‌له‌غم [تم] شه‌له‌م
 شه‌ل کردن [ج] ان یصیره اعرجا: ژان وژوو شه‌لی
 کردگه.

شه‌لگگه [ن] عُقال: مرض عرقوب الخيل والدواب
 شه‌لی [ن] عرج
 شه‌لین [ج] ان یعرج: عه‌بدول له قولی چه‌پ شه‌لی
 شه‌مال [ن] ۱ - ناحية الشمال ۲ - ریح شمالیه
 شه‌ماسه [ن] شمام
 شه‌سه [ن] السبت: اليوم الاول من ايام الاسبوع
 شه‌مه‌سه‌کی‌وره‌ک [ن] خفاش، وطرواط
 شه‌ن [ن] نذرة

شه نه [ن] ۱ - زرع محصود ۲ - السداة: ما مُدَّ من
خيوط الحياكة.

شه ن كِردَن [ج] الذرى: عباس ها له سهر خهرمان،
شه ن كِئَك.

شه نك [ن] رصاص، طلقه «فیشك»

أ - شه نك له ميل [ئن] - سو (بندقية): وازی وه
تفه نگی شه نك له ميل نه كه ين!

ب - شه نك له ميل بردن [ن] الحشو: شه نك برده
میلى تفه نكه گهى و زامنى نا.

شهو [ن] لیل: له زمسان شه وى له پیران ته وى [په ند]
شهو [ن] دشداشه، نفوف ۲ - قميص

شه واره [ن] فقدان الاحساس بالاتجاهات الاربعة.
شه واره كِردَن [ن] فقدان الاحساس بالاتجاهات
الاربعة كأن يصور الشمال جنوبا: آغه شه واره كِردِبو،
خوارو ژوهرى خوهى نه ناسى.

شه وازوو [ن] عشو: رعى الحيوان ليلا
شه وازودانه وه [ج] العشو: شه وازوو په سه گان
دانه وه

شه وانه [ئن] ليلي: كارى شه وانه.
شه واهاتن [ج] ان يخيم الليل: وه ر له يه گ شه واهات،
كه فتنه و رى.

شه وه خون [ن] سهر، يقظة لاداء عمل ما.

شهوه خون دان [ج] السهر، اليقظ لأداء عمل ما :
ههركهس شهوه خون بديگ ره سينگه نه نجام .

شهوه زهنگ [ئن] حالك الظلام

شهوه ساره [ئن] بائد (طعام) : خواردنی شهوه ساره بوو
وه نه خواهشی .

شهوه كه [ن] شليف : عدل كبير يستعمل لنقل حصاد
الغلة الى البيدر ولاغراض اخرى .

شهوه كي [ن] صباح : له شهوه كي تا ثواره كار نه كا .
شهوه مهن [تم] شهوه ساره

شهوه ندر [ن] شوندر

شهوه بوو [ن] نبات زكي الرائحة في الليل : شب الليل
شهوه جراخ [ن] ١ - فسفور ٢ - قبار، عشوه

شهوه خف [ن] افرشة واغطية النوم

شهوه شه مه [ن] خيرة تؤخذ في ليالي السبت وقوامها ان
يقوم فرد بالانصات لاحد البيوت واذا كان حديثهم
يدور حول موضوع جيد يعتقد بأن امره سيتحقق ،
والعكس صحيح .

شهوه شيم [ن] ذبيحة تذبح بعد دفن الميت والعودة
الى البيت .

شهوق [ن] ١ - شوق ٢ - شعلة

شهوق دار [ئن] مشع : ناسارهی شهوق دار .

شەوق دان [ج] ان يشع : جوور مانگە شەوق دا .
شەوك [ن] ۱ - شوك ۲ - زەرور
شەوكەت [ن] هبة ، قامة : وه شان و شەوكەت هەر
باوگيە .

شەوكلاو [ن] طاقة سحرية
شەوكوت [ن] قطاع الطريق في الليل .
شەوكوور [ئن] اعشى الليل : هەركەس شەوكوورە وه
شەو له مال دەر نيهچوو .

شەوكووربوون [ج] ان يصبح اعشى
شەوكووركردن [ج] جعله اعشى
شەوكوورى [ن] عشو ليلي
شەوكين [ئن] كثير الاشواك : زەوى شەوكين .
شەوگە [ن] كابوس .

شەوى [ئن] ليلي
شەهات [ن] ۱ - شاهد ۲ - شاهد السبحة
شەهاتى [ن] شهادة ، افادة
شەهاتىدات [ج] الاستشهاد ، الادلاء بالافادة
شەيتان [ن] ۱ - شيطان ۲ - عنكبوت : مالى شەيتان :
بيت العنكبوت .

شەيتانى [ئن] مستحلم
شەيتانى بوون [ج] الاحتلام
شەيلەمان [ن] قضيب حديدي (شيلمان)

شیرز [ثن] مبھذل
 شیرزبوون [ج] التبهذل: له بیٰ خه رجی، شیرزبوَن.
 شیرزکردن [ج] جعله مبھذلا: واران شیرزمان کرد.
 شیرزی [ن] بهذلة
 شتر [ن] بعیر، جمل، ناقة
 شتره‌لوان [ن] راعي البعیر
 شتره‌نج [ن] شطرنج، لعبة الشطرنج
 شخارته [ن] شخاط
 شخل [ن] مشخلات
 شر [ثن] ۱ - رث، بال، مهلهل ۲ - ممزق
 شرابی [ثن] وردي (لون): رهنگی شرابی خاصه، تا
 وهنه‌وشه‌یی!
 شراکته [ن] حد، حافة: چووه‌و شه‌راکته مردن
 شرپار [ثن] ۱ - رث الثياب ۲ - فقیر الحال
 شرپاری [ن] ۱ - رثة الثياب ۲ - فقر
 شرپوون [ج] ۱ - ان یصبح رثا، بالیا، مهلهلا ۲ -
 التمزق
 شرپه [ن] صوت الضرب
 شرپن [ثن] ۱ - قليل ۲ - ضراط (م)
 شرته [ن] شرطة
 شرت برین [ج] تعدی حدود الاصول والاعراف:
 ده‌می شرت برپه.

شرتی [ن] رجل الشرطة، شرطی
شرکردن [چ] ۱ - جعله رثا، مهلهلا ۲ - التمزيق
شری [ن] ۱ - كون الشيء رثا، مهلهلا ۲ - كون
الشيء ممزقا

شریه [ن] جذر: شریه‌ی ده‌رچگه!
شریقانن [چ] ۱ - الدوي ۲ - الصراخ
شریقه [ن] ۱ - دوي ۲ - صرخة
شریقه‌کردن [چ] الدوي: گولله‌گه، یه‌ك شریقه‌ی كرد!
شفته [ن] غير محفوظ في محفظة، كيس نقود: پاره،
وه شفته هه‌لمه‌گر. فره كه‌س پۆل وه شفته نه‌لگري.

شفت شوور [نم] حیض، طمث
شفت شوورکردن [چ] الحيض، الطمث: بی‌جگه‌ له
روی هه‌لال گوشت شفت شوور نیه‌کیک.

شفلی [ن] نبات الشفاح
شفلیه [تم] شفلی

شك [ن] ۱ - شك ۲ - امتلاك: فلس شك نابهم.
۳ - علم، خبر: خودا بزانی شكم لی نیه‌ره‌سی.
شکات [ن] ۱ - شکایه، شکوي ۲ - تشكي

شکات کردن [چ] ۱ - تقديم الشكوى ۲ - التشكي
شکار [ن] غزال

شکاره‌وان [ن] صياد

شکارته [تم] چهرده

شکائن [ج] ۱ - الکسر، التحطيم، القصم ۲ -
الذحر، ان يهزم ۴ - التقليل من قيمة الفرد ۵ - كسر
سوق (البضاعة.. الخ).

د - الازالة: دهرمانه گه ژاننى شکان.

شکانه وه [ج] ۱ - التقليل من قيمة الفرد: پيشه
گه نه، هه ميشه براده رى خوهى شکنيه گه وه ۲ -
التكسير: ياره ما شکانه وه.

شکس [ن] ۱ - انكسار ۲ هزيمة، اندحار

شکس خواردن [ج] ۱ - الانكسار ۲ - الانهزام الاندحار
شک بردن [ج] ۱ - الامتلاك ۲ - الشك او توقع شيء
ما: چيشتنى پنهو شک نه بهى!

شک ره سين [ج] ان يعلم، ان يعرف: خودا بزاني
شکمه لى تيره سى

شک کردن [ج] ۱ - الشك ۲ - الظن: شک نيه که م
صالح دزى بکيه گ

شکل [ن] ۱ - شکل، صورة، هيئة، رسم ۲ - مثل
۳ - كيفية

شکياگ [نن] ۱ - مکسور، محطم ۲ - مهزوم مدحور

شکيان [ج] ۱ - الانكسار، التحطيم ۲ - الانهزام الاندحار ۳

الدخول، الولوج: سهعت شکيا له چوار ۴ - ان يقل

(سعر، قيمة) شيء: گهنم وه يه کجار شکيا گه ۵ -

الزوال: ژانى سهرم شکيا

شل [ئن] ۱ - مسترخ: گیانم شله ۲ - لین، رنجو ۳ -
متردد: نهحمده لهو کاره شله ۴ - مائع: چاجگی
شل.

شل [ن] ۱ - کراز ۲ - شطیة: شلی چوو. شلی
قومبهله.

شلاق [تم] شق - ۳

شله [ن] ۱ - مقدار ما تحمله شفرة المسحاة ۲ -
طعام يعد من الرز واللبن الخاثر.

شلهو بوون [ج] ۱ - الاسترخاء: گیانم شلهو بو. بو.

۲ - ان يصبح لینا: خورماگه شلهو بو. ۳ - التردد:
له کاره گه، شلهو بو. ۴ - ان يصبح مائعاً.

شلپه [ن] ۱ - صوت السقوط ۲ - صوت حركة الماء

شلپه شلپ [ن] ۱ - صوت السقوط المتكرر ۲ -
صوت حركة الماء المتكرر.

شل کردن [ج] ۱ - الارخاء ۲ - الاصغاء: گوش شل
نه پای کرد.

شل کردنه وه [ج] ۱ - الارخاء: دهرزیسه گه، گیانی
شلهو کرد. ۲ - ان یلین ۳ - جعله مائعاً

شلقانن [ج] الرج، الخض: نهوه لجار، مهشکه گه
بشلقن و ثمجا دوو داکه.

شلقه [ن] صوت رج او خض السوائل

شلقه شلق [ن] صوت رج او خض السوائل المتكرر

شلووق [ئن] مضطرب، تسوده الفوضى
شلووقانن [چ] اشارة الاضطراب والهيّاج: وه
هاوارکردن دنيا شلووقانه سهرمان.

شلووق کردن [تم] شلووقانن
شلووقياگ [ئن] مضطرب: دنياى شلووقياگ.
شلى [ن] ۱ - استرخاء ۲ - ليونة ۳ - تردد ۴ - ميوعة
۵ - رخو.

شلير [ن] زنيق (وردة)
شلى مىلى [ن] عيد ليلة بداية الشتاء
شلى مىلى کردن [چ] الاحتفال بأول ليلة بداية الشتاء
شماره [ن] ۱ - حساب، احتساب ۲ - عدد، رقم

شماردن [تم] شماره کردن: ثنى پوله نهرام بشمار.
شمر [ن] ۱ - شمر بن ذى الجوشن والذي ذبح
الحسين (ع)

۲ - كل شخص ظالم
شمرکه [ن] ۱ - شتلة ۲ - غصن
شمشال [ن] مزمار
شمشير [ن] السيف الضالع
شمشيره [ن] خشبة تشد حامل شفرة المحراث
بالفدان

شمليه [ن] نبات الشيلم

شن - گک [ن] نبات السلسفیل
شناس [ن] معارف: له ههرشوونی شناسی دایشتبؤ،
ههه خاسه

شناسنامه [ن] هوپه الاحوال الشخصله
شنه [ن] هفیف الریج
شنهفتن [چ] السماع: غهریبی شاران وه کووش
شنهفتم خودا کارئی کرد خوهم تیّ دا کهفتم
(فولکلور).

شو [ن] زوج، بعل
- وه شوّدان [چ] [ج] التزویج: جاری دوّهتیی نه داگه
وه شوّ.

شوان [ن] راعی الغنم
شوانانه [ن] اجرة الراعی
شوان خهلهتته [ن] الحمامة المغویة
شوانی [ن] مهنة الراعی
شوانی کردن [چ] امتهان مهنة الراعی: پینج سالّ له
سهریهك شواهی کردم.

شوّهله [ن] شعله، ضیاء: شوّهلهی فانووژهگه کهمه.
شوبات [ن] شهر شباط: الشهر الثاني من السنة
المیلادیه.

شوّت [ن] شوّط: صوت جهاز التنبیه
شوکردن [چ] التزوج (امراه): گوّلّه، پاره که شو کرد.

شولانن [ج] الاسهال، ان یسهل

شوله [ن] اسهال شدید

شوم [ئن] شوم: شهواری شوم له نیواره دیاره (په‌ند).

شوو [ن] ۱ - حد ۲ - نشاء الاقمشة

شووبردن [ج] الاستهلاک: نه‌وقهره قالیه‌گه خسنه‌و
ژیر، تا شوی بردن.

شووخ [ئن] ۱ - رشیف ۲ - جمیل

شووقی [ج] ۱ - رشاقه ۲ - جمال ۳ - مزاح،
ممازحة.

شووقی‌کردن [ج] المزاح: نه‌وراسی که‌ید، تا
شووقی که‌ید!

شوور ۱ [ن] نبات ربیعی.

شوور ۲ [ئن] ۱ - طویل ۲ - عظیم: شووره سوار ۳

- فوق طاقة او امکانیة الفرد: ئی کاره فره پیان شووره.

شوورابوون [ج] التذلي: مشکیه‌گه‌ی وه پيشتیا شوورابوه.

شووراکردن [ج] جعله يتدلي شووریا کرده‌و ناو
چالآوه‌گه‌یا

شووره سوار [ن] فارس عظیم.

شووریهی [ن] عار: عهیب و شووریهی

شووریا [ن] شوربه

شووربوونه‌وه [ج] التطول، التمدد

شوورکردنه‌وه [ج] التطول، التمدد

شوورپی [ن] کون الشيء طويلا ممدودا
شووفار [ن] نَمَام: قسه له لای خلیل مه که،
شووفاره.

شووفاری [ن] نیمیه

شووفاری کردن [ج] النمیمه: ئهرا ئی قهده دروو
دهیدو شووفاری کهید!
شوول [ن] شوال: کیس ذو عدلین کبیرین.

شوون ۱ [ن] ۱ - محل، مکان ۲ - اثر: شوونی دیار
نی یه ۳ - بدیل: کی ها له شوونی؟ ۴ - حبار: اثر
الضرب في الجسم: شوونی قه مچیگه له پیشتی
دیاره.

شوون ۲ [ئك] ۱ - (زمان) وراء: کی له شوونی
هات؟ ۲ - (مکان) بعد: چ مانگی له شوونی
شوویات تیپی

أ - ئهوشوون کهفتن (چ) ۱ - ان یتبعه ۲ - ان یكون
خلفه

ب - ئهوشوون نیشتن (چ) الاستخلاف: کی نیشتهو
شوونی دیار؟

ج - له شوون چوون (چ) الذهاب في طلب
شخص: ژنه ی تووریآگه، کهس نی یه له شوونی
بچوو.

د - له شوون هاتن (چ) القدوم او المجيء في طلب

الشخص: دوه که کی هاتبو له شوونم؟
 هـ - له شوون يهك: واحدا بعد الاخر: تتابع
 (الاحداث، الامور): يهك له شوونی يهك مردن. تيهك
 له شوونی يهك نقوم بون.
 شوون تهلگرتن [چ] قطف الاثر، تتبع الاثر: شوونی
 پای تهلگرتن تا دهري مالیان.
 شوورا [ن] اخ الزوج بالنسبة للزوجة
 شوورازا [ن] اوزلاد اخ الزوج بالنسبة للزوجة
 شی [ئن] ۱ - مندوف ۲ - محلول ۳ - متراخ: گیان
 شییه
 شیآ [ئن] ۱ - مجنون ۲ - متیم، سارح الفكر
 شیآبوون [چ] ۱ - ان یجن ۲ - ان یتیم
 شیآکردن [چ] ۱ - الاصابة بالجنون ۲ - جعله متیما
 شیان [چ] ان یلائم، ان یوافق: ئی کاره وه من نیه
 شی
 شیایی [ن] ۱ - جنون ۲ - تعیم
 شییهچگه [ئن] کریم الید، برمکی: حسن فره
 شییهچگه، دهره نی پاره نییه.
 شییهچگی [ن] کرم، سخاء
 شیخ [ن] شیخ
 شیهرهکی [تم] شهرهکی
 شیوهو بوون [چ] ۱ - الندف خورییهگه، خاس شیهر

بوو ۲ - التحلل: پارچه‌گه، شیهو بوو ۳ - التراخی:
گیانم شیهو بووه ریژه‌ریز کیځ.

شیهو کرهن [چ] ۱ - ان یند ف ۲ - ان یحلل
شیپانن [چ] الصهیل بصوت عال طلباً للعلف او
للجنس.

شیهه [ن] صهیل عال
شیت [ن] ابله، مُخبل، معنوه، أحمق: له وهر
خوه‌یه‌وه قسه کیځ، چمان شیته.

شیتال [ن] مفتت، ممزق
شیتالگ [ن] شیء مفتت، ممزق
[ن] خاص بالبلاده، الخبل. الخ: قسه‌ی شیتانه
شیت بوون [چ] ان یصبح أبلها، مجنوناً
شیتخانه [ن] مستشفی المجانین
شیت کردن [چ] ان یصبح معنوهاً او احمقاً:
قسه‌گه‌ت شیت پیاو کیځ.

شیتی [ن] بلاهه، خبل، اختلال عقلي، حماقة
شیخ [ن] شیخ

شیخانه [ن] حصه الشيخ مما یصیب القوم
شیخایه‌تی [ن] مشیخه: مهنة الشيخ
شیخماشی [ن] أكلة «شیخ محشي»
شیر [ن] أسد، سبع، لیث، ضرغام

شیر [ن] حلیب: مناله، هیمان بوو شیر له ده‌می

تی.

ا - بوو شیر له دهمی تی (در) طفل رضیع
ب - منال وه شیر (ئن) مرضعه: ژنی منال وه شیر.
ج - وه شیرو خوری وه بیک نیه رهن (در) لا بالعیرو
ولا بالنفیر: جمال و جه لال وه شیرو خوری وه یه ک
نیهره سن.

د - له شیرهو چوون (چ) ان یجف حلب ټدیه او
ظرنه: مانگه گهمان له شیرهو چگه.

ه - هاتنه وه شیر (چ) ان یدر الحلب ثانیة: بزنه گه
وشک کردو هم هاتنه شیر.

شیر [ن] عفت

شیرا [ئن] حلب: مانگهی شیرا، میهی شیرا.

شیرازه [ن] ۱ - رابط الکتب ۲ - نجاش: سیر نعل

الکلاش والجزء المماس لمشط القدم منه

شیرازهدان [ن] ۱ - شد الکتاب برابط ۲ - التزويد

بالنجاش. المادة السابقة

شیرانه [ئن] بطولي: کاری شیرانه

شیره [ن] عصارة، شیرة: شیرهی گهنم

شیره [ن] عفتة

شیره خوهر [ئن] رضیع: منالی شیره خوهر.

شیره شیر [ن] عفت متکرر

شیره که [ئن] مستاسد

شیره که بوون [ج] ان یستأسد: خهمانی شیر که بوه وه
سهر خانی.

شیره که کردن [ج] ان یؤسد: نه گهر ئی جووره بکهید،
شیره که ی کهیده سهری خوه د.

شیره که یی [ن] تأسد

شیر بر [ن] فطم، فطام

شیر بر کردن [ج] الفطم، الفطام: که ی شیر بری
کوره ی کرد؟

شیر برنج [ن] اكلة تعد من الحليب والرز

شیر پاک [ئن] نفی السريرة، وفي، مخلص

شیر پاکی [ن] نفاء السريرة، وفاء، اخلاص

شیر تهن [ئن] فاتر

شیرزا [ن] شبل: ابن الاسد

شیر کیش [ئن] ۱ - عافط، عفت ۲ - غیر مبال ۳ -
عديم الاعتبار والقيمة.

شیرمای [م] فربیون، يتوع: نبات ذو لبن دار.

شیرور [تم] شیر بر

شیرور کردن [تم] شیر بر کردن

شیرین [ئن] ۱ - حلو، عذب ۲ - جمیل، ظریف،

ودود، محبوب ۳ - رخیم، رقیق: دهنگی شیرینه.

شیرینه و بوون [ج] ۱ - ان يتخلى: ان يصبح حلوا ۲

زېږزېږقه دان [چ] الاکتلاء: چهوی زېږزاقه دا.
 زرفت [ن] معدن الرصاص
 زرکه [ن] لمعان (عين)
 زرکه زړک [ن] لمعان متواصل
 زرگه هاتن [چ] اللمعان: زرکه ی چهوی هات
 زرمه [ن] وقع شديد. زرمه ی پا
 زرمه هاتن [چ] احداث وقع شديد: زرمه ی پایان
 هات
 زرم و زام [ن] وقع شديد متواصل
 زرم کوت [ن] وقع ودق متواصل
 زرم وهوب [ن] وقع وضجيج
 زړناو [ن] اسم کاذب او زائف: محمد ناویه، احمد
 زړناویه.
 زړنگه [ن] نشط، کامل: له رڼی کردن، زړنگه ۲ -
 رهوا (حيوان): قاتره گه زړنگه وهلی جیهل کیځي.
 زړنگانن [چ] ۱ - القرع ۲ - الافشاء (سر،
 خبر. الخ) زړنگمان مه زړن.
 زړنگه [ن] رنين: زړنگه ی ثاسن
 زړنگه کردن [چ] الرنين: وه فیتنگه بده له مس زړنگه
 کیځي

زړنگه هاتن [چ] احداث الرنين زړنگه ی چیشن تی
 زړنگی [ن] ۱ - نشاط ۲ - حالة كون الحيوان رهوانا

زرنیشان [ن] حيلة، خدعة: وه زرنیشانهو، سهد دینار
له باوگم سهن

زرنی [ن] درع

زرنی [ن] حالة كون الشيء (حبوب) مصفى:
زرنی گهنم

زرنیه [ن] ضريح

زرنیووش [ن] مدرع، مدرعة

زرنیشك [ن] نوع من النباتات

زرنیکانن [ج] الصراخ: هه رديهمان زرنیکان و وای.

زرنیکه [ن] صرخة: زرنیکه روهسیه ئاسمان

زرنیکه دان [تم] زرنیکانن

زرنیه و پرنیه [ن] خفایا واسرار: گشت زرنیه و
پرنیه مان زانن.

زفت [ن] اسفلت

زق [ن] رطب: زهوی زق، واران واریه و ناو
حه و شه گه زقه

زقوم [ن] برد، زمهریر.

زقوم و زهلان [ن] طقس بارد و ممطر

زقی [ن] حالة كون (ارض) رطباً

زگ [ن] ۱ - بطن: خنجه رنی کرده زگیا له پشتیه و
دهرچگ

۲- ولادة: خاوه ر سنی زگ هاوردگه ۳ - میلان
(حائط): زگی دیواره گه خاسه و بکه ن. ۴ - کرش.

- ان یصبح جمیلاً: ههولیر شیرینهو بوه.
 شیرین جق [ئن] مائل الی الحلاء: ترشاشی
 شیرین جق
 شیرین شاهوو [ن] بلشون (طیر)
 شیرین کردن [ج] ان یصیره حلوا: فره شیرینی
 چایه‌گهی من مه‌که.
 شیرین کردنهوه [ج] جعله اکثر حلاوة، جمالاً
 شیرینی [ن] ۱ - حلاوة، حلاء ۲ - حلویات ۳ -
 عذوبة ۴ - جمال ۵ - رقة
 شیش [ن] سفد
 شیشه [ن] ۱ - زجاج ۲ - جامه ۳ - قنینه
 شیشه‌وبلکان [ن] دمیة، لعبة
 شیف [ن] ۱ - قص (البرتقال)، فلفة ۲ - حشرة
 شیفه‌ره [ن] ورق النبات
 شینک [ن] ۱ - منافس ۲ - ند، نظیر، صنو: له
 زووران کهس شیکی نی‌یه
 شیم [ن] ۱ - طعام العشاء ۲ - شؤم
 شین [ن] ۱ - عزاء ۲ - نواح ولطم علی المیت
 شینکه‌ر [ن] نائحة
 شین کردن [ن] النواح واللطم علی المیت: نه‌گهر
 مردم شینم مه‌که‌ن تا هه‌قم نه‌سینین.
 شیو [ن] ارض جبلية وعرة خالية من السلاسل

شیوالگ [ن] ثریا: الطبقة الدهنية الرقيقة التي تنغطي
الكرش والامعاء

شیوان [ج] ۱ - الارباك ۲ - الاخلال ب- ۳ - البعثة
۴ - المزج بالتحريك: چایه گه بشیون ۵ - جعله
یصاب بحالة عصبية او نفسية: خودا شیوانه ی.

شیواوشیو [ن] بعثرة، عدم الانتظام

شیوه [ن] ۱ - شكل، هيئة، صورة ۲ - اسلوب

شیوهن [ن] عزاء، تعزية، رثاء

شیویاگ [ئن] ۱ - مبعثر ۲ - ممزوج او مخلوط
بالتحريك ۳ - مصاب بحالة نفسية او عصبية ۴ -
مربك

شیویان [ج] ۱ - التبعثر ۲ - الارتباك ۳ - الاصابة
بحالة نفسية او عصبية ۴ - الاختلاف في امر ما: له
یهك شیویان ۵ - الانصراف: مهردم بشیون.

- ع -

ع [ن] /عین/ الحرف الخامس عشر من الالف باء
عار [ن] ۱ - عار، خزي ۲ - فضيحة ۳ - خجل
عاردار [ئن] معیر الاهمية للامور: نه گهر عارداره، دی
ئی کاره نیه کیك.

عارداری [ن] اعارة الاهمية للامور.

عارکردن [ج] الخجل: وازبار، له خوهد عار بکه!

عارکردنه‌وه [چ] اخذ العبرة من : دی عاره و بکهره‌وه .
 عارهاتن [چ] الشهور بالخجل ، الاستحياء : عارم تی
 لی بهرسم .
 عاشق [ئن] عاشق
 عاشق بوون [چ] التعشق : نه‌وقه‌ره جوانه برای خوهی
 عاشقی بوو .
 عاشقی [ئن] عشق ، تعشق
 عاقل [ئن] عاقل : نعمت فره سهین و عاقله .
 عاقلی [ن] تعقل
 عاقلی‌کردن [چ] التعقل ، التصرف بعقلانية : عاقلی
 کرد ده‌نگه لی نه‌کرد .
 عانه [ن] عملة نقدية تساوي اربعة فلوس عراقية
 عهبا [ن] عباءة
 عهبدال [ئن] متیم
 عهبدالی [ن] تیم
 عهرش [ن] عرش
 عه‌سعووس [ئن] عنید ، معاند
 عه‌سعووسی [ن] عناد ، معاندة
 عه‌عه [ن] خروج ، براز «الطفل»
 عه‌مر [ن] عمر ، سن : عه‌مری چه‌نه؟ چل سآله .
 عه‌مردار [ئن] معمر ، مسن .
 عه‌نهر [ن] سعدان (قرد)

عہیب [ن] ۱- عیب ۲ - نقص ۳ - فضیحة ۴ -
خجل

عہیب دار [نن] معیوب: قالیه گہ عہیب دارہ.

عہیب کردن [ج] ان یعیب عہیبی مہردم کہ یدو
خوہدیش کارہ گہ کہ ید!

عہیب ہاتن [ج] الخجل، الاستحياء: عہیبی ہات
قہرتہ لی . کیگ

عہیبی [ن] کون الشيء عیبا

عہین [ن] نفس: عہینی چیشتہ.

عہینک [ن] نظارة العیون

عزرائیل [ن] ملک عزرائیل

عو [ن] قیء

عوکردد [ج] التقيؤ

عوہدہ [سر] خطر «طفل»

عووہدہ [ن] ۱ - عوذ ۲ - توبہ

عیار [نن] حیال: زنی عیار

عیاری [ن] کون المرأة حیال

- غ -

غ [ن] / غین / الحرف السادس عشر من الالف باء

غار [ن] رکض، عدو: سواری ٹہسپہ گہی بوہو، وہ
غار چگ.

غاردان [ج] جعله یرکض، یعدو: غاری مہاہینہ گہی دا.

غارکردن [چ] الركض، العدو: هەر لێره تا مأل غار کرد.

غارنان [چ] ۱ - الركض، العدو ۲ - جعله یرکض، یعدو

غاز [ن] ۱ - غاز: غازى ئوكسجین ۲ - غاز سائل. غازکردن [چ] تحریر غاز: پرمیزه‌گه غاز کرد.

غازى [ئن] غازي

غازین [ئن] ممزوج بالغاز

غه‌داره [ن] مدیة

غه‌در [ن] غدر

غه‌دربوون [چ] ان ینغدر: فره کهس وه ناههق غه‌در بو.

غه‌درکردن [چ] ان یغدر: کهس جوور من خودا غه‌دره لى نه‌کیک!

غه‌پ [ئن] اغر: مه‌لى غه‌پ. میه‌ی غه‌پ.

غه‌راز [ن] غراض، اثاث

غه‌رغه‌ره [ن] غرغرة

غه‌رغه‌ره‌کردن [چ] الغرغرة: وه ده‌رمانه‌گه غه‌رغه‌په بکه.

غه‌پى [ن] كون الحيوان اغر

غه‌ریب [ن] ۱ - غریب ۲ - اجنبی

غه‌ریبى [ن] غربة

غهزهو [ن] ۱ - غضب ۲ - دهاء
 غهزینه [ن] ۱ - خزینة ۲ - مخزن
 غهش [ن] غش: خودا بزانی، غهش لهی کاره نی یه.
 غهش باز [ئن] غشاش
 غهش کردن [ج] الغش: غهش کردن جهرامه.
 غهشیم [ئن] غشیم: نهوقه ره غهشیمه، منالی
 خهله تنیگهی!
 غهشیمی [ن] کون الفرد غشیماً
 غهلهت [ن] ۱ - غلط، سهو ۲ - جسارة
 غهلهت کردن [ج] ۱ - ان يغلط ۲ - التجاسر:
 غهلهت له روی مهکه
 غهم [ن] غم، وکد، حزن، حسرة
 غهمبار [ئن] مهموم، حزين
 غهمباری [ن] کون الفرد مهموما، حزینا
 غهم خواردن [ج] الحزن، التحسر: غهمی ئی مهردم
 بهدبهخته خوهم
 غهمگین [تم] غهمبار
 غهمین [تم] غهمگین
 غهور [ن] دمار
 غهوربوون [ج] التدمر: خانگه گهیان غهور بو.
 غهورکهر [ن] مدمر، مدمرة
 غهورکردن [ج] التدمير: زهوله رزه غهوری

ناوايه گه مان کرد.
 غهوز [ن] الشيخ عبدالقادر الگيلاني «رض»: غوث،
 غوث الثقلين.
 غهوش [ن] ۱ - شائبة ۲ - عيب
 غهوش دار [نن] ۱ - مشوب ۲ - معيوب
 غهيهت [ن] ذميمة
 غهيهت کردن [ج] الذم
 غز [ن] ۱ - قطع ۲ - صوت القطع
 ۳ - ملء: غز خونهنگی برده و
 غزه [تم] خزه
 غزه غز [تم] خزه خز
 غز کردن [ج] القضع، التقطيع: چه قوه گه تيز و، غزی
 ده سی کرد.
 غنگه [ن] طنين: غنگه ی مه گه س.
 غنگه غنگه [ن] طنين متكرر
 غوبار [ن] غبار
 غولام [ن] ۱ - خادم ۲ - عبد
 غولامی [ن] ۱ - خدم ۲ - عبودية
 غوول [ن] غول: حيوان كبير
 غيرهت [ن] غيرة
 غيرهت دار [نن] غيور
 غيرهتداری [ن] كون الفرد غيورا

غيرهت کردن [ج] بذل الغيرة: غيرههت بکهن ثاوهگه
بوهسن.

غيز [ن] غيض

غيزکردن [ج] الاغتياظ

غيو [ن] غيب

غيوبوون [ج] الاختفاء عن الانظار، التوارى

غيوى [ن] غيبي

- ف -

ف [ن] /فى/ الحرف السابع عشر من الالف باء

فاتگه زوولّه [در] فتان: فاتگه زوولّه خاس زهينهيه!

فاسووليه [ن] حبة فاصوليا، نبات فاصوليا

فاش [ن] ۱ - حقنة ۲ - بوح

فاش کردن [ج] البوح: سري فاش مهکه.

فاش نان [ج] الحقن ب: فاشى بنه تا بچووهگو

دهشت

فافوون [ن] معدن الالمنيوم

فاق [ن] فح، شرك، مصيدة

فاقهونان [ج] وضع الفخ، الشرك

فال [ن] فال، استخارة

فالخهر [ن] فتاح فال، عراف

فالگر [تم] فالخهر

فال گرتهوه [ج] قراءة الطالع، قراءة الحظ.

فام [ن] فهم، وعي، احساس، ادراك
 فامانن [چ] الافهام: ماموسای کیمیا خاس فامنی.
 فام دار [ئن] فاهم، واع
 فامداری [ن] کون الفرد فاهما، واعیا
 فامسن [چ] الفهم، الوعي: فامسی چه وهت؟
 فام کردن [چ] ان ینسی: فام کردن خهوه‌ری بکه‌ن.
 فامین [تم] فامسن.
 فانووز [ن] ۱ - فانوس ۲ - مصباح، سراج
 فانووس [تم] فانووز.
 فایز [ن] فایز، ربا
 فهت [ن] ۱ - عمل مهم، بلیه، مکسورة
 فهتارهت [ن] ۱ - تلف، تبذیر ۲ - تبذیر
 أ - وهفهتارهت چوون [چ] الذهاب سدی، التلف:
 خه‌له‌گه، وه فهتارهت چگ
 ب - وهفهتارهت دان [ح] الاتلاف، التبذیر: گشت
 پارچه‌گه، دا وه فهتاره‌تا
 فهت کردن [چ] القيام بعمل مهم: ئه‌را دوه‌بش
 بده‌مه بیت، فهت کردیده!
 فهتوا [ن] فتوی
 فهتوادان [چ] الافتاء: ماموسا فهتوای کوشتنی دا.
 فهتوادر [ن] مفتی
 فهتیره [ن] فطيرة، خبز من عجین غیر متخمر

فەر [ن] روعة، جلال.
 فەرەج [ن] فرج، انفراج: فەرەجی خودا فرەس.
 فەرەج کردن [ج] الافراج: خودا له ئیمەو له گێشت
 مەردم فەرەج بکینگ!
 فەرەجی [ن] معطف مصنوع من اللباد
 فەرەنجی [تم] فەرەجی
 فەرەنگی [ئن] فرنسی
 فەرته نه [ن] فوضى، اضطراب
 فەرجام [ن] مجال: فەرجام نەما بوايم
 فەرد [ن] ارجوزة، شعرية
 فەردار [ئن] رائع، جلیل، جمیل،
 فەرداري [ن] كون الفرد رائعا، جليلاً
 فەرده [ن] کيس كبير: فەردهی ئارد. فەردهی گەنم
 فەرده شه [ج] كيل محصول البیدر من القلة
 فەرده شه کردن [ج] الكيل: الماده السابقة: کی
 فەرده شهی ماسیه گه کرد؟
 فەرزه ن [ن] اولاد: باوگ و فەرزه ن. دالگ و فەرزه ن
 فەر ق [ن] ۱ - قمة، اعلى نقطة: فەر قی سەر ۲ -
 حس، انتباه الى: کەس فەر ق پی نیه کە ی.
 ۳ - فرق: فەر قمان نی یه
 فەر ق کردن [ج] ۱ - الحس، الانتباه الى: کەس
 فەر ق نه کرد

۲ - التميز: فەرق لە بەینیان مەكە.
 فەرمان [ن] ۱ - امر، طلب ۲ - توصية
 فەرمانبەر [ن] مبعوث
 فەرمان دان [چ] ۱ - الامر، الطلب ۲ - التوصية
 فەرمان دەر [ن] امر
 فەرمانی [ن] نوع من الستر القديمة
 فەرمايشت [ن] ۱ - حديث ۲ - قول مأثور
 فەرمايشت كردن [چ] التحدث: دەي، فەرمايشت
 بكە!
 فەرمووده [ن] ۱ - قول، كلام مأثور ۲ - حديث
 فەروره [ن] ۱ - فرو ۲ - معطف من الفرو
 فەرهنالك [ئن] هادئ، مستكين
 فەرهنناكاهاتن [چ] الهدوء، الاستكانة: تيرخوارد
 فەرهنناكيا هات
 فەرهننگ [ن] قاموس، معجم
 فەرزا [ن] فزع، صراخ
 فەزادان [چ] الفزع، الصراخ: نيمه وه فزادان هات.
 فەسأل [ن] هيئة، شكل: بەد فەسأل.
 فەسئل [ن] صلح، مصالحة
 فەسل دان [چ] الاصلاح
 فەسل كەر [ن] مصلح، وسيط الصلح
 فەسل كردن [چ] التصالح

فهغان [ن] الم : ناهو وهغان
 فهق [ن] ١ - إستهزاء، تعليق ٢ - إستهزاز
 فهقاره [ن] تدفق
 فهقاره دان [چ] التدفق : خوځن له سهری فهقاره دا .
 فهقان [ن] وخزة الم
 فهقان دان [چ] ان يخز: ژانی سهزم فهقان دیک
 فهق دان [چ] ١ - الاستهزاء، التعليق ٢ - الاستهزاز
 فهقدهر [ن] مستهزیء
 فهق فهقه [ن] داء قتال، داء ممیت
 فهقوووری [ن] فرفوري
 فهقیانه [ن] کم طویل، [تم] چارووکه
 فهقیه [ن] ١ - فقیه ٢ - طالب العلوم الدینیة
 فهک [ن] ١ - تسدید «الدین» ٢ - فک الطلب وخاصة
 فی اللعب . الخ
 فهک کردن [چ] ١ - التسدید ٢ - فک الطلب
 فهک وهفهک [ئن] المثل بالمثل : لا یطلب احد الاخر
 فهلاقه [ن] فلقة
 فهلاقه نان [چ] المعاقبة بالفلقة : ههركهس تهمل بوو
 فهلاقهی نه ن .
 فهلسهفه [ن] ١ - فلسفة ٢ - منهج، رؤیا
 فهن [ن] ١ - حيلة ٢ - اسلوب، طريقة : له ئی فهنه .
 فهناد [ن] فناو . ابداع

فهنادکهر [ن] مبيد
 فهنادکردن [چ] الافناء، الابداء: واران فهنادمان کرد.
 فهنار [ن] قيد
 فهنر [ن] نابض، زنبرك
 فهنبار [نن] ۱ - حيال ۲ - مراوغ

فهنبارى [ن] ۱ - حيلة ۲ - مراوغة
 فهن دار [نن] حيال: رنى فهن دار
 فهندارى [ن] حالة كون الفرد حياالا
 فهندهك [ن] قداحة
 فهن كردن [چ] التحايل: بيمارى نى يه فهن كيئ.
 فهوت [ن] فناء، هلاك
 فهوتانن [چ] الافناء: سهر براده ره گهى فهوتان
 فهوت بوون [چ] الفناء
 فهوت خسن [تم] فهوتانن: فهوتى هاوړى يه گهى
 خسن.

فهوتيان [تم] فهوت بوون
 فهوج [ن] ۱ - حشد كبير ۲ - فوج كيش
 فهورى [نن] فوري، على الفور: كارى فهورى
 خاصه.

فههرس [ن] فهرست
 فهيله سوف [ن] فيلسوف

فهبلى [ن] جماعة من الكرد

فت [ن] ۱ - ابطال ۲ - اعفاء من ۳ - اخراج

فتراق [ن] ۱ - ترقب وانتظار ۲ - فرصة

فت کردن [ج] ۱ - الابطال ۲ - الاعفاء من ۳ -

الاخراج

فتيل [ن] - تحريك ۲ - تحريض ۳ - اخراج

فتيل دان [ج] ۱ - التحريك ۲ - التحريض ۳ -

الاخراج

فج [ن] ظلف

فجانن [ج] الهمس: جیشتی فجانه گروشیهود.

فچه فج [ن] تهامس

فج وفاج [تم] فحه فج

فر [ن] ۱ - طيران ۲ - رمي

فرار [ن] هارب، فرار

فرار کردن [ج] الهرب: له مال فرار کردگه

فراری [ن] هروب

فراموش [ن] ۱ - نسيان ۲ - لعبة الذاكرة

فراموش کردن [ج] ۱ - النسيان: فراموش کردم

پالتاویگ تهولی خوهما بارم. ۲ - عملية لعبة الذاكرة:

له سر چه فراموش کردینه؟

فرانن [ج] الاختطاف: تفهنگه گه له دهسی فران.

فراوان [نن] واسع، وسیع، فسیح

فراوانی [ن] وسعة، فسحة

فره [ئن] ۱ - كثير ۲ - عديد ۳ - متعدد

فره‌بوون [چ] ۱ - التكاثر ۲ - التزايد

فره‌کردن [چ] جعله كثيرا: خودا. فره‌يان بکا!

فره‌ی [ن] ۱ - كثرة ۲ - تعدد ۳ - ازدياد

فرت ۱ [ن] صوت رفرقة الاجنحة

فرت ۲ [ئن] ناضج كثيرا بحيث لا يصلح للاكل:

شامي فرت

فرتانن [چ] ۱ - إفشاء «السر»: هه‌رچگه له دلی بو

فرتانه‌ی.

۲ - التفرغ: التناسل بكثرة: هه‌ر سالی منالی

فرتنی

فرته [ن] انطلاق او خروج بسرعة

فرته‌فرت [ن] انطلاق او خروج بسرعة وبصورة

متكررة

فرته‌کردن [چ] الانطلاق او الخروج بسرعة:

مه‌لوچگه‌گه له دهس فرته کرد

فرتگانن [تم] فرتانن - ۲

فرت وفارت [تم] فرته‌فرت

فرچه [ن] فرشاة

فرچه‌دان [چ] التنظيف بالفرشاة: فرچه‌ی چاکه‌ته‌که‌ی دا.

فرچه‌کردن [تم] فرچه‌دان

فردان [چ] الرمي، القذف: ده‌مانه‌گد، گدن بوه فري ده.

فرسه‌ت [ن] ۱ - فرسه ۲ - مجال ۳ - مساعدة، معاونة: خودا فرسه‌تي دا.

فرفره‌ك [ن] فرارة ورقية

فركردن [چ] الطيران: فركرد له ئاسمان.

فرم [ن] ۱ - اسلوب ۲ - نمط، شكل ۳ - عادة، تقليد، عرف: خودا فرمتان بشيوني.

فرمان [ن] عمل، فعل: يه چ كاريگه، چ فرمانيگه! فروفار [ن] طيران متواصل

فروفيل [ن] ۱ - حيلة، احتيال، ۲ - غش ۳ - مراوغة فرووج [ن] فرخ الدجاج

فرووز [ن] ۱ - سكن ۲ - مقر ۳ - قرار

فرووزگرتن [چ] ۱ - السكن ۲ - الاستقرار: له لاي براگه‌ي فرووز گرتگه

فرووزهاوردن [تم] فرووزگرتن

فرووش [ن] ۱ - بيع ۲ - مبيعات: فرووشي ئمسالم پهنجا هزار دينار بو.

فرووك [ن] مسحوق يستعمل لمعالجة التهاب عيون الاطفال

فري [ئن] ۱ - كثير الحركة ۲ - قليل الاعتبار

فريا [ن] نجدة، مساعدة، معاونة: هه‌ر چگه‌ي هاوار

فلنگه [ن] ۱ - انطلاق بقوة ۲ - صوت الانطلاق
القوي

فلنگه کردن [چ] الانطلاق بقوة: چووه گه فلنگه کرده و
ده پشت .

فلیقانن [چ] العصر: ته ماته گه فلیقاته یه کا .

فلیقیاک [ئن] معتصر: ته ماته ی فلیقیاک

فلیقیان [چ] التعصر: زهرده لوه گه فلیقیاکه

فتووزی [ئن] ۱ - ممتاز ۲ - خیالی

فنجان [ن] ۱- فناجن القهوة ۲ - مقدار ما يستوعبه
فنجان

فووته [ن] فوطه: کشوهر، فوته دینگ یا مشکی
به سینگه سه ره وه .

فیهل [ن] شیق (الحيوان وخاصة الفرس)

أ - نهو فیهل هاتن [چ] القطم «الفرس»

ب - نهو فیهل هاوردن [چ] جعلها تودق

ج - فیهل دان [چ] التجحش، تلقیح الفرس

- وه فیهل [ئن] في دور الشیق: ماهینه گه مان ها وه
فیهل .

فیهل گرتن [چ] التجحش، التلقح: ماهینه گه فیهل
گرتنگه

فیت [ن] ۱ - چيلة ۲ - مراوغة ۳ - خدعة ۴ -
تحرص تحريك

فيتهر [ن] العامل الذي يركب اجزاء الماكنة
 فيتهري [ن] تركيب اجزاء الماكنة
 فيت دان [ج] التحريض، التحريك: ثهوه كى فيتد
 ديگ قسه پيمان بكهيد؟!
 فير [ن] ١ - بحث، تفتيش، نقص ٢ - تعلم، تعليم
 فيرانن [ج] الاسهال، التغوط بافراط
 فيره [ن] مرض الاسهال في الحيوان
 فيركهر [ن] ١ - باحث ٢ - معلم
 فيربوون [ج] التعلم: جارئ خاص فيرى عهري بى
 نه بوه .
 فيركردن [ج] ١ - البحث عن، التفتيش ٢ - التعليم:
 كى فيرت كرد وه فيل كردن!
 فيرگانن [تم] فيرانن
 فيرگه [تم] فيره
 فيز [ن] تكبر: فيزى زله، قسه تهولى كه سانه كيگ .
 فيزيا [ن] فيزياء
 فيسانن [ج] التنقيع، جعله ميللا جدا: واران
 فيسانه يان .
 فيسقه [ن] شتلات البصل
 فيسقه كولله [ن] ضرب من الطيور
 فيسياگ [ئن] منقوع، التبلل جدا: شهوى فيسياگ
 فيسيان [ج] التنقع: فيسياگه له ثاو

کرد که س نه چگ له فریای
 فریاره س [ن] منجد، مغیث
 فریا که فتن [ج] ابداء النجدة، ابداء المساعدة
 فریشتگ [ن] ۱ - حظ ۲ - ملاك جالب الخیر
 فریشتگ دار [ن] محظوظ
 فرین [تم] فرکردن
 فزه [ن] نطق، تفوه، تکلم: فزه له ئیهوه نه هات
 فزه کردن [ج] النطق، التفوه، التکلم: فزه بکه
 فزه یان برم
 فزی [ن] مرض یصیب الحمیر
 فسه [ن] صوت خروج الهواء من منفذ ضیق
 فسه کردن [ج] احداث صوت عند الخروج من منفذ
 ضیق وخاصة الهواء
 فس فس پاله وان [ن] البطل المزيف: الذي يتبخر
 ویصور نفسه بطلا: دونکیشوت
 فش [ن] صوت خروج السائل: فشهی میز
 فشه [ن] ۱ - صوت خروج السائل ۲ - تبجح، تبرم
 فشه فش [ن] تبجح، تبرم
 فشه کردن [ج] التبجح، التبرم: هیچ له بنت نییه،
 ههر فشه که ید
 فش دان [ج] اطلاق السائل الى الخارج: قشی
 میزدان

فك [ن] ابط: له بن فك: قريب او ملازم له:

بيست و چوار سته عمت ها له بن فكم.

فكر [ن] ۱ - فكر، تفكير ۲ - استذكار

فكردار [ئن] ۱ - منته ۲ - ذو ذاكرة قوية

فل [ن] هز «الذيل»

فلان [ن] فلان: همر باسى ئه وه كيگ، فلان چه

وهت و فلان چه خوارد.

فلانن [چ] الهز: سه گه گه همر دو فلان وه ده ورمانه وه.

فلانى [ن] فلان: همر فلانى به.

فلج [ن] صوت الاشياء اللزجة

فلجه [ن] ۱ - فرشاة ۲ - صوت الاشياء اللزجة

فلجه فلج [ن] صوت الاشياء اللزجة المتكررة

فلجه كردن [چ] احداث الصوت: المادة سابقة

فل دان [تم] فلانن

فلسر [ن] فلس ۱/۱۰۰۰ من الدينار العراقي

فلفل [ن] ۱ - فلفل ۲ - كناية عن المزاج العصبي

فلقه [ن] اخقاق، خخخخة

فلقه فللق [ن] الاخقاق، الخخخخة

فلقه فيز [ن] طربوش

فلقن [ئن] قليل الاعتبار

فلم [ن] ۱ - فلم سينمائي او تلفزيوني ۲ - رفاق

شعاعية

فیشکه [ن] تدفق، ثجاجة
فیشکه دان [چ] التدفق، الثجاجة: خوَن له سه‌ری
فیشکه‌دا.

فیشکه‌کردن [تم] فیشکه‌دان
فیقانن [چ] التغوط علی شکل اسهال
فیقه [ن] تغوط، اسهال.
فیکاره [ن] تعلم، تعلیم
فیکاره‌بوون [چ] التعلم: حه‌ز که‌م کوردی فیکاره
بووم.

فیکاره‌که‌ر [ن] معلم
فیکاره‌کردن [چ] التعليم: کی فیکاره‌یان وه ئی کاره
کردگه!

فیکاره‌یی [ن] کون الفرد متعلما
فیکه [ن] ۱ - صغیر ۲ - فحیح: فیکه‌ی مار
فیکه‌دان [چ] ۱ - الصغیر ۲ - الفحیح: ماره‌گه وه‌ختی
فیکه‌دا

فیکه‌کیشان [تم] فیکه‌دان
فیل [ن] ۱ - حيلة ۲ - خدعة
فیله‌ته‌ن [ن] ۱ - مارد ۲ - کل حیوان کبیر (م)
فیل‌باز [ن] ۱ - حیال ۲ - مخادع
فیل‌بازی [ن] ۱ - تحایل ۲ - مخادعة
فیل‌کردن [چ] ۱ - التحایل ۲ - المخادعة

فیل وفیت [ن] ۱ - حيلة ۲ - مراوغة

فینار [تم] فهنار

فیتنگ [ن] نفق، نقر بطرف الاصبع

- ف -

ف [ن] / فئی / الحرف الثامن عشر من الالف باء

فنگه [ن] طنین الحشرات

فنگه فنگه [ن] الطنین المتكرر

- ق -

ق [ن] / قاف / الحرف التاسع عشر من الالف باء

قابل [تن] ۱ - ممکن، جائز ۲ - محترم: پیای قابل

۳ - متوسط العمر

قابووت [ن] ۱ - معطف ۲ - في لعبة الورق والطاولة

ثلاث نقاط مقابل صفر

قابووت كردن [چ] تسجيل ثلاث نقاط مقابل صفر:

دو جار قابووتی کردم يهك جار پاده

قاب [ن] ۱ - ماعون، صحن ۲ - قنينة ۳ - كعب

قابهك [ن] عقدة في سيقان النباتات

قابهك كردن [چ] تكون العقد (في سيقان النباتات):

گه نمه گه مان قابهك كردگه

قاب شکن [ن] مرض يصيب كعوب الحيوانات

قابقاب [ن] قبقاب

قاب کردن [تم] قابهك کردن

قابى [ن] ۱ - باب ۲ - فتحة الباب

قابىگر [ن] بواب

قات [ن] ۱ - طابق ۲ - بدلة، طقم ملابس ۳ -

ضعف ۴ - طية، ثنية ۵ - دورة: قاتى چای پيان بده.

قاج [ن] ۱ - رجل ۲ - هروب ۳ - حصو يستعمل في

اللعب

قاجاخ ۱ [ن] بضائع مهربة

قاجاخ ۲ [نن] ممنوع، محظور: تماكوو قاجاغه.

قاجاخچى [ن] مهرب

قاجاخى [ن] تهريب

قاجاخى کردن [ج] الاشتغال في التهريب

قاجان [ن] لعبة «صقلة»

قاجان کردن [ج] ان يلعب «صقلة»

قاج کردن [ج] اله رب، ان يولي الادبار: همر ئيمه

دى قاج کرد.

قاده [ن] قدر: وه قادهى خوهى برد

قارائن [ج] الثغاء: پهس ئهرا ساواى قارائى

قاره [ن] ثغاء

قاره قار [ن] ثغاء متكرر

قاره مان [ن] بطل

قاره مانيه تی [ن] بطولة

قارخ [ن] ممثل من دائرة الري يشرف على تقسيم
المياه

قاز [ن] طير کورکي

قازاخ [نن] شديد السواد: دريژو باريك قازاخی

قازاخی [تم] قازاخ

قازانچ [ن] ربح، فائدة، نفع، منفعة

قازانچ کردن [ج] الحصول على الربح، الاستفادة

الانتفاع: نه وقهره دهو کردن، قازانچ کردن؟

قازمه [ن] معول: قازمه بهك گرتو دهس و نيشته كولك
ديواره گه يهوه.

قازمل [ن] نوع من البنادق

قاژ [ن] غراب

قاژه [ن] ازيز

قاژه کردن [ج] الازيز: وهختی گولله وه بان سه رمانا

قاژه کرد!

قاژگ [تم] قاژ

قاسه [ن] قاصة

قاسوو [ن] قاصد، رسول: قاسووی کل کرده

سه ريان.

قاف [ن] جبل قاف في قفقاس

قاقا [ن] فقهة: قاقای خهنگه

قاقان [ن] امبراطور: قاقانی چین

قاقهز [ن] ۱- کاغدی ۲ - ورق ۳ - رساله، مکتوب:

هر چیته و جی قاقهزی ئه پام کل بکه.

قاقهزین [ئن] ۱ - کاغذ ۲ - ورقي

قاقنهك [ن] كبأ، دلوة

قاقلدان [ن] حواء: صلدة يخرج مع الوليد فيها ماء

قاقول [ن] ذؤابة: گرت له قاقولی و کرانهی وه پَو زهوا.

قاقوله [ن] نبات القلام

قال [ن] ۱ - صباح، هرج ۲ - إزدحام: سهری قاله

قالانن [ج] الصباح: مهردمهگه ئه پرا قالنن؟

قاله قال [ن] صباح وعياط متكر

قالب [ن] قالب: قالبی سابوون. قالبی خيشت.

له قالب دان [ج] ان يقولب: كهوشه گانم تهنگه بون و دامان له قالب.

قال كردن [تم] قالانن

قالوخ [ن] مغروف مصنوع من الخشب يستعمل في

شرب اللبن

قالی [ن] سجاد

قالی [ئن] متطبل: محب الاخبار ونشرها

قالیچه [ن] سجادة صغيرة

قامه [ن] ۱ - مديّة طويلة ۲ - ضرب على الرأس

بالقامة حزنا على الحسين «ع»

قامهت [ن] ۱ - قامه هيئة ۲ - قيام في السجون

قامهت به سين [ج] تكبيرة الاحرام

قاميش [ن] ۱ - سكاثر مزبن ۲ - قصب

قاميشلان [ن] غابة قصب

قانجاز [تم] قازانچ

قانجازكهر [ن] مستفيد، مريح، منتفع

قانجازكردن [تم] قازانچ كردن

قانزاج [تم] قانجاز

قانزاجكهر [تم] قانجازكهر

قانزاج كردن [تم] قانجازكردن

قانگ [ن] تبخير

قانگ دان [ج] المعاملة بالتبخير: دهولتهت قانگي

مهشكه گه دا

قانون [ن] ۱ - قانون ۲ - شريعة ۳ - آلة موسيقية

قانوني [ن] ۱ - قانوني ۲ - شرعي

قاو ۱ [ن] ۱ - مطاردة ۲ - ماعون ۳ - صوفان،

خشب الصوفان

قاو ۲ [ن] يابس جدا: خهلهگه وشك قاوه.

قاودان [ج] المطاردة: قاوى دزهگه دان تا وه مآليان

قاوش [ن] ردهة المستشفى

قایه [ن] سخر کبیر

قایومه [ن] لحم محمص بالدهن

قایش [ن] ۱ - جلد ۲ - حزام ۳ - اسار من جلد

قایشین [ئن] جلدي: کهوشی قایشین.

قایغ [ن] ضوافة، رمث

قایم [ئن] ۱ - محکم ۲ - قوي، متین ۳ - منیع،

حصین ۴ - صارم، عنیف ۵ - ثابت - راسخ ۷ -

مسدود، مغلق ۸ - امین، مؤمن ۹ - تام، کامل:

جاری سٹی قایم نه کردگه

قایم بوون [چ] ۱ - الترسخ، الانشداد ۲ - التقوی ۳

- الانسداد، الانغلاق ۴ - التمام، الکمال

قایم کردن [چ] - الاحکام ۲ - التقویة ۳ -

تتحصین ۴ - التثیت، الترسیخ ۵ - السد ۶ -

تتأمین ۷ - الاتمام، الاکمال.

قایمی [ن] ۱ - احکام ۲ - تقویة، تشدید ۳.

تحصین، تحصن ۴ - ثبوت، رسوخ ۵ - سد،

انسداد، غلق، انغلاق ۶ - مکان امین.

نهوقایمی دان [چ] ان یحیی، ان یؤمن، ان یطمئن:

دئی دلو قییمی

قایوشت [ن] اجترار

قایوشتکهر [ن] مجتر

قایوشت کردن [چ] الاجترار: گشت هه لال گوشتی

قایوشت کیگ .

قه‌باغ [ن] ۱ - سداد القناني ۲ - غطاء القدور . الخ

قه‌پت [ن] ۱ - ملیء ، امتلاء ۲ - انتهاء

قه‌پت کردن [ج] ۱ - الامتلاء ۲ - الانتهاء

قه‌بر [ن] قبر، مثنوی

قه‌بران [ن] قبطر: ثرایی قهره قه‌برانی ، پووت وه

هیچ دا نیه‌تی

قه‌برانی [ن] بطر: حالة كون الفرد بطرا .

قه‌برسان [تم] قه‌ورسان

قه‌برغه [ن] کشح

قه‌بز [ن] ۱ - قبض: ممسك البطن ۲ - مقطب

قه‌بزبون [ج] ان يصبح ممسك البطن

قه‌بزکردن [ج] جعله ممسك البطن

قه‌بزی [ن] مسك البطن

قه‌بووز [ن] ۱ - انف ۲ - منخر ۳ - خطم

قه‌پ [ن] ۱ - عضه ۲ - ما يسعه الفم، لقمه

قه‌پال [ن] راحة اليد: قه‌پالی گرت‌ه‌وه‌و سی چوار خراو

دا پی .

قه‌پان [ن] قبان

قه‌پان دان [ج] الوزن بالقبان

قه‌پان کردن [تم] قه‌پان دان

قه‌پ دان [ج] ۱ - العض ۲ - الالتهام

قهپ گرتن [چ] العض: وریا بوو، سه‌گه‌گه قهپ گری.

قهت [نک] ابدأ، قط: کهس جوور ته نی‌یه، قهت قه‌تاره [ن] ۱ - صف ۲ - طابور

قه‌تاره‌دان [چ] ۱ - الاصطفاف ۲ - الوقوف في

طابور: له دهر دکانه‌گه‌ی مه‌ردم قه‌تاره دا بو.

قه‌تیس [ن] معمعة، خصم: له قه‌تیس جه‌نگ

قه‌چه [نن] قحبة، مومس، زانیة، عاهر، فاجر

قه‌چه‌خانه [نن] دار البغاء، مبعی

قه‌حت [نن] قحط، نادر: بنج قه‌ته له بازار.

قه‌حت بوون [چ] ان یقحط، ان یسدر: رووژی

تیگ، فره چیشته قه‌حت بوو

قه‌حتی [ن] قحط، ندره

قه‌د ۱ [ن] قامة، قط

قه‌د ۲ [نک] قط: له عومرم قه‌د گه‌نی نه‌را کهس

نه‌کردمه

قه‌دیفه [ن] نوع من القماش «قدیفة»

قه‌رازه [ن] محصن

قه‌ره [نک] قرب، جوار: مه‌یل‌ی له قه‌ره

قه‌ره‌ج [ن] غجر

قه‌ره‌چی [نن] لغوي، ثرثار «مرأة»: ژنی قه‌ره‌چی

قهره خرمان [ن] اكله تعد من الحنطة غير الناضجة
 قهره قينه [ن] ۱ شجرة ذو ثمار مر ۲ - كناية عن المראה
 قهرت [ن] قرض، كین: قهرتی كهس وه لامه وه نی به
 قهرت دان [چ] الاقتراض، اعطاء القرض: نه قهرت
 له كهس كردو نه قرت دا وه كهسی.
 قهرتدهر [ن] مقرض، دائن
 قهرتکهر [ن] مقترض، مدين
 قهرت کردن [چ] الاقتراض: له ری پاره پیم نه ماو
 سی چوار دینار قهرت له براده ری کردم.
 قهرت و قوته [ن] اقتراض واستعارة
 قهرت و قوته کردن [چ] الاقتراض والاستعارة
 قهرتی [ئن] خاص بالقرض
 قهرجیه لگه [ن] شجرة الدفلة
 قهرسه قول [ن] براز الخيول والحمير
 قهرويله [ن] سرير
 قهزا [ن] ۱ - قضاء: وحدة ادارية ۲ - قضاء ۳ -
 بلاء، مصيبة: قهزات له گیانم!
 قهزاوقه در [ن] قضاء وقدر
 قهزان [تم] قدر كبير بلا غطاء ۲ - كناية عن طبخ
 المأكولات
 قهزان کردن [چ] طبخ المأكولات: ثمروو قهزان
 نه کردبوم، نان له دهیشت خواردم.

قه‌ژمه‌ر [ئن] ۱ - دنيء، حقير ۲ - مفضوح
قه‌ژمه‌ر بېوون [چ] الافتضاح: له‌به‌گړنه‌كارى خوهى
قه‌ژمه‌ر بو.

قه‌ژمه‌ر كردن [چ] ۱ - الاحتقار ۲ - الفضح: واز بار،
له‌ ناوى مه‌ردم قه‌ژمه‌رمان مه‌كه
قه‌ژمه‌رى [ن] ۱ - استخفاف ۲ - مزاح، هزو
قه‌ژمه‌رى جار [ن] مسخرة، مضحكة.

قه‌ژمه‌رى كردن [چ] ۱ - الاستخفاف ۲ - المزاح،
الهزو: له‌به‌ بى‌عه‌قله‌ گيشت كه‌سى قه‌ژمه‌رى پيى
كيگه.

قه‌ساو [ن] و قاصب، جزار
قه‌ساوخانه [ن] ۱ - سوق القصابين ۲ - مجزرة
قه‌ساوى [ن] ذبح، قصب
قه‌سى [ن] ۱ - تخني ۲ - مزاح ۳ - مقصد، غايه،
مرام، غرض

قه‌سپ [ن] تمر زه‌دي
قه‌سته‌نى [ئن] مقصود: كارى قه‌سته‌نى
قه‌سى كردن [چ] ان بود: قه‌س كرد خوښى بمژى
قه‌سى [ن] ۱ - مزاح ۲ - معتد ۳ - كذب ۴ - تمويه
أ - له‌قه‌سى = يقصد المزاح: له‌ قه‌سى به‌شه‌گه‌ى
يعقوب برد.

ب - له‌قه‌س كردن [چ] المزاح: ثه‌وه له‌ قه‌س كه‌يد تا راس!

ج - وه قهسى [تم] له قهس
د - وه قهس كردن [تم] له قهس كردن
قه سيل [ن] قصيل: الزرع الاخضر
قه شاو [ن] محسة: مشط شعر الخيل
قه شاودان [ج] الحس: قه شاوى ئه سپه گه بده.
قه شاو كردن [تم] قه شاودان
قه شه ننگ [ن] خلاب، جميل، ظريف، مليح
قه شه ننگى [ن] كون الشيء او الفرد خلايا، جميلا،
ظريفا، مليحا
قه عده [تم] قاده
قه فhez [ن] قفص
قه فهس [ن] قه فhez
قه ل [ن] الديك الرومي
قه لا [ن] ١ - زاغ ٢ - قلعة، حصن
قه لا پوك [ن] مقلوع (عين): چهوى چه بى قه لا پوكه.
قه لار [ن] ابادة
قه لار كردن [ج] الابادة: توپى دا له ناويان و
قه لاريان كرد.
قه لاسيه [ن] زاغ اسود
قه لافهت [ن] قلافة، هيئة
قه لافر [ن] لعبة الطيران
قه لانگقوور [ن] قبع، قبوعة

قلاورد [ن] فرضه وشعيره
قهلب [ن] شجرة جبلية من فصيلة الطرفيات
قهلم [ن] ۱ - قلم الكتابة ۲ - عوسج ۳ - قلم
الاشجار

۴ - تحديد اللحية ۵ - سكين صغير
قهلم تراش [ن] ۱ - سكين الحلاقة ۲ - سكين لشق
الجرح ۳ - مظفار
قهلم نان [ج] تحديد اللحية: سرمد قهلمی ریش
ناگه.

قهلمین [نن] كثير العوسج: زهوی قهلمین
قهلب [نن] ۱ - مزور: پولی قهلب ۲ - معاكس: چ
منال قهلمیگه

قهلمی [ن] ۱ - كون النقود مزورا
۲ - كون الفرد معاكسا: له قهلمی خوهی كهس.
راسی كاری نیه تیاری

قهلمپوز [ن] قربوس، حنو: قهلمپوزی زین.
قهلناخ [ن] احد عدلي السرج الخشبي
قهلتاس [ن] سن السنابل

قهلتانن [ج] ۱ - الارجاع، الاعادة ۲ - التغير،
التبديل «كلام، افادة»: ئهرا هه جارئی شكلی باسی
كهید! قسه مهقهلتن!
قهلتیان [ج] التراجع

قه لُخان [ن] درع، ترس
 قه لُغانه [تم] قه لُخان
 قه لُغانه [ن] نبات شوکی ينمو في الشتاء ويوکل ساقه
 قه لُماسگ [ن] مرجام، نبلة «معکال»
 قه لُماسنگ [تم] قه لُماسگ
 قه لُوه [ن] ۱ - انياب، عاج ۲ - لسان في فم الکلاش
 «قلية»
 قه لُوه دار [ن] ۱ - ذو انياب ۲ - ذو قلية
 قه لُوه دان [ج] حياكة «قلية» في فم الکلاش
 قه ل وپهل [ن] قطع
 قه ل وپهل کردن [ج] التقطيع: وه تيشگ قه ل وپه لی
 داره گه کرد.
 قه م [ن] حافة، حد: قه می شمشير.
 قه ماره [ن] ۱ - سيارة باص ۲ - قماره سيارة
 قه مه [تم] قامه
 قه مه دان [تم] قامه دان
 قه مه دهر [تم] قامه دهر
 قه متهر [ن] شکيمة
 قه مچ [ن] ۱ - استدارة ۲ - صقل
 قه مچه ودان [ج] الصقل: کهس نی یه قه مچی بیس
 کوچگ بداته وه.
 قه مچی [ن] سوط

قه‌مچی‌دان [ج] الضرب بالسوط: بگرنه‌ی و قه‌مچی
بدهن!

قه‌ن [ن] قند «سكر»

قه‌ناره [ن] مقصلة

- له‌قه‌ناره‌دان [ج] الشنق بالمقصلة: وه تاوانی
گه‌نه‌کاری دریا له‌ قه‌ناره.

قه‌ناویز [ن] نوع من القماش

قه‌نداخ [ن] قنداغ: ماء حار مع سكر

قه‌ندان [ن] كأس صغير يوضع فيه قند

قه‌نه‌فه [ن] اريكة

قه‌نرّه‌نرّه [ن] نزلة صدرية

قه‌نشکن [ن] فأس صغير ذو مقبض حديدي يستعمل

لكسر وتقطع القند

قه‌و [ن] رداء

أ - له‌قه‌ودان [ج] التعليق على الصدر: گولّی داگه له
قه‌و.

ب - وه‌قه‌واکردن [ج] ۱ - التعليق على الصدر ۲ -
التقليد: نیشانه‌ی دلیری کرده قه‌ویا.

قه‌و [ئن] ۱ - سمين، بدین ۲ - كبير اجتماعيا

قه‌واره [ن] ۱ - كيان ۲ - حجم

قه‌واسه [ن] سقف بيت الشعر

قه‌واله [ن] شهادة، افادة: تا روی قه‌واله داو دوس

پووسی له دهمو کهنین (په نند)

قهوام [ن] قفره: وهقهوامی خوت قسه بکه ۲ -
مقارنه: وهقهوامی نهو توتومیله هینه گهی نیمه فره
نوره.

قهوان [ن] الهه الکرامافون

قهوانه [ن] اسطوانه

قهوه وکورت [ن] نوع من الملابس الكردية القديمة.

قهو بون [ج] ۱ - ان يصبح سمينا، بدينا: پاره که
باریک بو، نمسال قهو بو

۲ - ان یکبر اجتماعيا ۳ - ان یکبر حجما: دمه له گهی
ملی قهو بو.

قهور [ن] قبر: مال م قهوره، نهو کوره هیچ تلوانی
نی به.

قهورسان [تم] قهبرسان: قهورسانی نجف.

قهوزاخ [ن] طحلب

قهوشهر [ن] قهرازه

قهو کردن [ج] ۱ - جعله سمينا، بدينا: نانای نهختینه
قهوی کردگه.

۲ - جعله کبیرا اجتماعيا: له مال قسه پیان کینگ وله
دهشت قهو یان کینگ.

قهول [ن] ۱ - قول، کلام ۲ - عهد، تعهد

قهول دان [تم] التعهد: قهول داگه مالی نهرام پیا

بکینگ.

قهول کردن [ج] ۱۸ الاتفاق علی : قهول کردن له شار
یه که و بگرن.

قهوم [ن] قریب: کوری میمکت، قهومته.
قهونچه قهونچ [ن] تمضح، تعلق طلبیا للعلف او
الجنس (حیوان)

قهونچه قهونچ کردن [ج] التمضح، التعلق، المادة
السابقة

قهونچک [ن] عض (وخاصة الحيوانات)
قهونچک گرتن [ج] العض. المادة السابقة:
نورماگه، قهونچک گری.

قهوی [ن] ۱ - سمن، بدانة ۲ - کبر اجتماعیا ۳ -
کبر حجا

قهوه [ن] قهوة

قهیجه لک [ن] شجرة العلقم، ثمارها

قهیچی [ن] مقصص صغیر

قهیسه ری [ن] قیصریة: سوق مسقفة

قهیسی [ن] قیسی: مشمش مجفف

قهیمه [ن] قديم: قهیمه برادر

قبله [ن] قبله: المكة المكرمة: له نماز ودر که یمنه و
قبله

قبله نامه [ن] بوصلة، اسطرلاب، قومپاس

قت ۱ [ن] ۱ - قطع ۲ - شرط، اتفاق
 قت ۲ [نن] قحط، نادر: پیاله له بازار قته
 قت بوون [چ] الانقطاع: دلنگی باله قت بو
 قت کردن [چ] الاشتراط، الاتفاق قت بکه نه مه رکه س
 دیر هات کرای نه وه که ی تر بدی.
 قتوو [ن] جذل: بقایا الجذور المقطوعة والظاهرة في
 الارض

قتی [ن] ۱ - قحط، ندرة ۲ - انقطاع، قطع
 قچ [ن] قدم الاغنام والابقار والحيوانات الاخرى التي
 يؤكل لحمها.

قر [ن] فناء، هلاك، ابادة
 قرار [ن] ۱ - قرار ۲ - اعلان ۳ - استقرار
 قرار دان [چ] ۱ - الاقرار ۲ - الاتفاق: قرار دان کووی
 فولکلور بکه نه وه.

قرار کرتن [چ] الاستقرار: هه ر که س وله شوونی
 خووی قرار گرت.

قران [ن] هلاك، موت جماعي
 قران کردن [چ] الهلاك، الموت جماعيا: دهرد
 قرانیان کرد.

قره [ن] ۱ - قرعه ۲ - مشادة كلامية ۳ - مشاجرة
 قره قر [ن] قرعة متكررة ۲ - صياح وعياط متكرر
 قره کسردن [چ] ۱ - القرعة ۲ - المشاة كلاميا ۳ -

التشاجر: قطع، قظم: له سهرى مناله گانيان قره کردن.

قرپ [ن] فرهده، سلب، نهپ

قرپانن [ج] قطع، قظم: منال سهرى ياه ماگه قرپانکه.

قرپه [ن] ۱- صوت كسر الاشياء الصلبة ۲ - صوت

الطلاقات

قرپه قرپ [ن] صوت كسر الاشياء الصلبة المتكرر

قرپ کردن [ج] الفرهده، السلب، النهب: منال.

قرپى بووسانگه يان کرد.

قرت [ن] قرط، قرض، قظم، قطع

قرتانن [ج] القرط، القرض، القظم، القطع: وه

قه پچى سهرى كللگى خوى قرتان.

قرته قرت [ن] قرط متكرر

قرتن [ن] بخيل: قرتنه، تير وه زه گى نان نيه خوینگ.

قرتنى [ن] بخل

قرجنگه [ن] سرطان: حيوان برمائي

قرج [ن] ۱ - حرق، إحتراق ۲ - شوق، اشتياق

قرچه [ن] ۱ - حرقه ۲ - صوت الاحتراق ۳ - صوت

الكسر بالاسنان ۴ - الزرع النصف المدروس

قرچه كرددن [ج] ۱ - احداث الصوت عند الاحتراق

۲ - احداث الصوت عند المضغ ۳ - درس الزرع

الى النصف

قرچيان [ج] ۱ - الاشتياق: دلى ئهرا مال قرچى. ۲

- الاشتهاه: دلی تہرا سیف قرچی
 فردگہ [ن] قلبل من الشیء: فردگی نان
 فرق [ن] صوت الجشا ۲ - شبع تام
 قرقانن [ج] التجشؤ: له تیری قرقان.
 قرقه ودان [ج] التشبع التام: قرقه و دان له
 خورماورون.

قرقره و بربره [ن] التأكید التام من الشیء وذلك بمعرفة
 حیثیاته بصورة تامة.

قرقنهك [ن] جشاء

قرقنگه [تم] قرقنهك

قرقنگه كردن [تم] قرقانن

قرم [نن] ۱ - قرم: منطق علی مقایس الجسم
 (لباس)

قرمه [ن] صوت مضغ الاشياء الصلبة كما يحدث
 عندما يأكل الحيوان الشعير.

قرمه قرم [ن] صوت مضغ الاشياء الصلبة: المادة
 السابقة

قرمه كردن [ج] احداث صوت عند القطع

قرمز [نن] احمر، حمراء: رهنگی قرمز.

قرمزه و بوون [ج] الاحمرار: ناو چهوی قرمزه و بو.

قرمزه و كردن [ج] جعله احمر، حمراء

قرمزكار [نن] ضارب الى الحمرة: رهنگی پارچه گه

پرتقالی قرمزکاره.

قرمزی [ن] حمار: كون الشيء احمر اللون

قرم کردن [ج] التقریم

قرم وقلم [تم] قرمقمقم

قرمی [ن] انطباق الملابس على الجسم

قرنگان [ج] النعيق: كهم قسه بکه، جوور قلا.

قرنگنی!

قرنگه [ن] نعیق

قرو [ن] احترام، تقدیر

قرواق [ن] ضفدع

قرواقه [ن] حرقلة: تفاحة ادم

قرودار [ثن] محترم، مقدر: کاوه، فره سہین و

قروداره.

قروڈان [ج] التفريط، التفريض: حبهگه، قوتا بدهم

تا بقروڈمهی؟

قروڈنهك [ن] الجزء الخضروفي من الخجرة

قروڈین [تر] قروڈان

قروگرتن [ج] التقدير، الاحترام: قرو مهردم بگر، تا

مهردمیش قروت بگرن.

قزه [ن] البنت في لعبة الورق

قزمت [ن] قسمة، نصيب

قزمت بوون [ج] ان يصبح من نصيبه: نهگهر

قزمهت بَو سهر لِيَان دهم .
 قزمهت کردن [ج] ان يکون من نصيبه : خودا نه کرده
 قزمهتمان بجيم ثهرا زيارهت .
 قزمهتی [ئن] ذو علاقة بالقسمة والنصيب
 قز [ن] ۱ - شعر «الرأس» ۲ - تخمر شديد
 قزه [ن] احداث الصوت عند الاحتراق
 قز کردن [ج] ۱ - نبت الشعر ۲ - الاختمار : خه وره گه
 قز کرده .
 قزن [ئن] اشعر، شعراء، مشعر
 قزو قاز [ن] صوت السائل المحترق المتكرر
 قسه [ن] ۱ - كلام، نطق، قول، حديث
 قسه کهر [ن] ناطق، متحدث
 قسه کردن [ج] ۱ - التكلم، النطق، التحدث
 قسمهت [تم] قزمهت
 قسمهت بوون [تم] قزمهت بوون
 قسمهت کردن [تم] قزمهت کردن
 قسمهتی [تم] قزمهتی
 قسيه [تم] قسه
 قسيه کهر [تم] قسه کهر
 قسيه کردن [تم] قسه کردن
 قفه [ن] ۱ - قفعة ۲ - كناية عن التکور
 قفر [ن] زفت

قفل [ن] ۱ - قفل ۱ - غلق
 قفل دان [چ] [ا] الاقفال، الاغلاق: قفلی قاپیه گه بده.
 قفل کردن [ر] قفل دان
 قل [ن] رماد
 قلابالغ [ئن] مزدحم: بازار قلابالغه.
 قلابالغی [ن] زحام
 قلا قلا [ن] جلبة ...

قلا قلا کردن [چ] [ا] الجلبة
 قلاقوب [ن] لعبة الصمّتیة وقوامها ان یمتنع اللاعبین
 عن الكلام ومن یتکلم اولاً یشیر المباراة.
 قلاقوب کردن [چ] [ا] ان یلعب لعبة الصمّت
 قلّهوشان [ن] کاهل
 قل داکوشتن [چ] [ا] الاحراق بصورة کامله: ناگر، قلی
 دا کوشت.
 قل دامردن [چ] [ا] الاحتراق بصورة کامله: کهفته ناگرو
 قلی دامردا.
 قلف [ن] ۱ - مقبض، عروة ۲ - العقدة المنزلقة ۳ -
 انشبوطة
 قلف خواردن [چ] [ا] ان ینعقد علی شکل انشبوطة
 قلف دار [ئن] ذو مقبض: قهزانی قلف دار.
 قلف دان [چ] [ا] ان ینشط: گریه ی موده، قلفی بده.

فلنگان [تم] فونگان

فلنگه [تم] فونگه

قلبان [ن] غلیون، نارجیلة

قمشی [ن] مطلوعة

قمشی کردن [ج] ان بطاوع: قمشی کوره نیه کیك
کاره پی یکیک.

قنج ۱ [ن] وثوب (من الفرح . . الخ)

قنج ۲ [ن] ۱ - مستصب، قائم ۲ - متأنق، اتیق

قنجانگه [ن] صدغ: خالی ها له قنجانگی.

قنجز [ن] ۱ - زاویه خلرجیة ۲ - ناظر

قنج کردن [ج] الوثوب فرحا: متألعل قنج و دموریه
کن.

قنچ کردنهوه [ج] التایق: نسرین، قنچی خوی
کردگسهوه

قنجه [ن] قطعة (لحم . . الخ) قنجهی گوشت

قنجه [تم] قنج

قنجه کردن [تم] قنج کردن

قنچی [ن] تاتی، اتاقه

قنجه [ن] متأنق

قندغ [ن] ۱ - قندق: حامل البندقية ۲ - (م) تسليح

قندغ دان [ج] التسليح: قندغ داله قندگی.

قنگه [ن] ۱ - شرح، مقعد، است، نهاية صبر ۲ -

قوت ۱ [ن] تل، رابیه، مرتفع

قوت ۲ [ئن] ناتی،، منتصب، بارز

قوت [ن] ۱ - بلغ ۲ - طعام، قوت

قوتادان [چ] الابتلاع

الابتلاع: مار، قوتی مالوچگا دیگ.

قوتار [ئن] حر، ناج

قوتارپوون [چ] التحرر، النجاة

کهی قوتارپووم له دهستان!

قوتارکهه [ن] مححر، منقد

قوتارکردن [چ] التحریر، الانقاذ

کهی خودا قوتارم بکینگ له دهست!

قوتانن [چ] ان یسعل

سه‌ری ژان کینگ و قوتنی.

قوته [ن] سعال

قوته [ن] ۱ - غوص، غطس ۲ - هبوط، سقوط ۳ -

اقحام، افتحام ۴ - تعمق غی درباره مسأله ما ۵ -

اندفاع نحو او الی

قوته‌بردن [چ] ۱ - الغوص، الغطس ۲ - الاقحام و

الافتحام ۳ - التعمق فی دراسة مسألة ما.

قوته‌بوون [چ] الظهور، التواج، فجأة: له یری چته

لیمان قوته‌و بو

قوت دان [چ] ۱ - الابتلاع ۲ - الالتهام

نهنگه. قوتی نه بی یونس دا.
 قوت کرلادنه وه [ج] ۱ - الاحضار ۲ - الرفع
 قوتگه [ن] جلة القرفصاء
 قوتگه کردن [ج] جلوس القرفصاء
 قوتی [ن] ۱ - علة ۲ - قنينة
 قوچانن [ج] ۱ - السد، الغلق «كف»: دهس کرده و
 ثمجا قوچانهی.
 ۲ - الغمص: چیهوی قوچان ۳ - الهرب
 قوخوا [ن] مختار القرية
 قوړ [ن] ۱ - طين: قوره سهرم.
 ۲ - كلمة تستعمل لاستدراج الحمير
 قوړات [ن] ۱ - ثرثرة فارغة ۲ - تبجح
 قوړات دان [ج] ۱ - الثرثرة ۲ - التبجح
 بهسه، كهه قوراتی پهنی بده!
 قوړاتلدهر [ن] ۱ - ثرثار ۲ - متبجح
 قوړاتی [ثن] ثرثار: قسه كهرو قوراتی
 قوړامه [ن] ۱ - سمك ۲ - غلظ
 قوړامه دار [ثن] ۱ - سمك ۲ - غليظ
 قوړثان [ن] القرآن الكريم
 قوړهمه [ن] فدان المحراث
 قوړبان [ن] ضحية، فداء
 قوړبانى [ن] ضحية: الشيء المضحى

قوربانی کردن [ج] تقدیم نضحایا
قورت [ن] نه قورت نان: الخسارة بسبب: هزارد
دینار نا نه قورتی نا.

قورتار [تم] قوتار
قورتاربوون [تم] قوتاربوون: کهی قورتار بوایان نه
قورتارکردن [تم] قوتارکردن: خ

قورتانن [تم] قرتانن
قورتاری [ن] اخلاص، نجاه، تحرر
قورحهو [س] تستعمل لاستدرج الحمیر
قوروخ [ن] ۱ - مرعی خاص ۲ - کلا المرعی
قورس [ئن] ۱ - ثقیل: ثنی باره لهو باره قورستره
۲ - صعب: کیمیاء فره قورسه.

۳ - عویص، عسیر: ثنی کاره فره قورسه.

۴ - غیر صحی

۵ - شدید: جهنگی قورس.

قورس ۲ [ن] ۱ - ضرر: دگان قورس ۲ - جزم:

قورس نهوه نیه کهم ده سمیتی بدهن.

قورسهو بوون [ئن] ۱ - ان یثقل ۲ - ان یصبح صعبا
قورسهوکردن [ج] ۱ - جعله ثقیلا: باره گه قورسهو
مه که.

۲ - جعله صعبا: سال له سال دهرز قورستره و کهن.

قورسی [ن] ۱ - ثقل: فره تی مه که قورسیه و کردید

قورشه [ن] سباق، مسابقة
قورشه دان [ج] التسابق، السباق: وه نه سب قورشه
دان.

قورشنگ [ن] عروة، مقبض
قورشنگ دار [ن] ذو عروة، ذو مقبض: باری
قورشنگ دار.

قورقوره گك [ن] حلقوم
قورقوشم [ن] معدن الرصاص
قورگك [ن] حنجرة
قورگك بوختان [ن] ودج: العرق الذي يقطع عند
الذبح من الشاة.

قورمساق [ن] قواد
قورمساقي [ن] قواده
قورن [ن] وقت، موعد: تا قورنی قیامت
قورنه [ن] زاوية
قورنگك [ن] قرية

قورنی [ن] ۱ - وسط: له قورنی جهنگ.
۲ - شدة: له قورنی رمسان.
۳ - صميم: له قورنی دلمه وه.
قورینجگك [ن] قرص
قورینجگك گرتن [ج] القرص: وه قورینجگك گرتن
له شی کرده خون!

قورلقورت [ن] شوكران: شبة سلة.
 قورئين [ن] زاوية، خلوة: خوى داگهسه و قورئينى.
 قورومه [ئن] هزلى، مملوح، ظريف
 قوشه ۱ [ن] عظم ناتىء في جين القوس
 وهما عصفوران يمنه وسره.

قوشه ۲ [ئن] نحس.

قوشدن [ن] جيش
 قوشدن كردن [ج] اعداد وارسال الجيش
 قوشخانه [ن] قنركير
 قوشقن [ن] مذيلة: سير من جلد السرج تحت فتل
 الخيل.

قوكره [ج] ان يتاحي: قو كرده ثلوايا.
 قول [ن] ۱ - رجل ۲ - عجلة ۳ - قويس
 قول [ن] ۱ - عبد، وتجي ۲ - قوران
 قول [ئن] ۱ - عميق ۲ - معقد، عويص

قولاپ [ن] قولاپ
 قولاج [ن] قرد المسافة بين السبلية والابهام
 قولاج كردن [ج] القياس بالقر
 قولاغ [ن] هبة: سورو قولاغى تالشريته.
 قولان [ن] لعبة الحجلة
 قولاج [ن] قولاج
 قولان كردن [ج] ممارسة لعبة الحجلة

قولانگك [ن] حذب، حدبة: قولانگي لوت ۲ - عقف
قولانگه دان [ج] ۱ - التحدب ۲ - التعتف: لوتى
قولانگه داگه.

قولانن [ج] صياح الديك

قولاو [تر] قولاب

قوله [ن] دعامية، مسند

قوله [ن] نهيج: قوله لى لوى تى.

قوله [ن] ۱ - صياح الديك ۲ - نزاع، منازعة

قوله بى [ن] كاحل القدم

قوله فرى [ن] رفس

قوله فرى كردن [ج] الرفس

قوله نانه وه [ج] اثاره المنازحات

قوله ننگك [ن] معول

قوله وبورن [ج] التعتقد: قوله گه قوله و بو.

قوله و كردن [ج] التعقيد: كارى بكنه قولى

دوزه مه گيه و نه كه بين

قولپ [ن] بقبة

قولپانن [ج] ان يبق في: قولپانه ناوه گه.

قولپه [تم] قولپ

قولپه قولپ [ن] بقبة

قولت [ن] مشي ثقيل

قولت [ن] وحيد: سهلت و قولت

قولته قولت [ن] مشي بشاقل: وه قولته قولت هات
قولتيس [ن] ١ - مركز، وسط ٢ - معمعة: ها له ناو
قولتيسي جهنگه گه ٣ - منبع

قول خواردن [چ] الفوران: ثاو گه قول خوارد
قول کردن [چ] التعميق: كه مي قولی چالاو گه بكن
قول كردنه وه [چ] التعقيد: قولی چيشته گه مه كه ره وه.
قول كيشانه وه [چ] ١ - الانسحاب ٢ - التخلي عن:
هر بوه راسی قول له براده ره گانی كيشايه وه.

قولنك [ن] طير الكركي

قوله وهن [ن] عقد: تحزم الملابس من الكتفين.
قوله وهن دان [چ] العقد: المادة السابقة: قولوهن داگه
له به تيه گه ی.

قوم [ن] ١ - جرعة ٢ - نفخة سيكارة ٣ - اختفاء ٤ -
غوص ٥ - تفكير.

قومار [ن] لعبة القمار

قومارخانه [ن] مقمرة .

قومارچی [ن] ١ - لاعب القمار ٢ - حيال

قوماركه ر [ن] مقامر: لاعب القمار

قومارکردن [چ] ممارسة لعبة القومار

قومام [ن] عشب

قومانن [چ] احداث (الحروب، المنازعات... الخ):
جهنگی قومانگه .

قوم بردن [ج] ۱ - الاختفاء: دیاری نریه، قوم بردگه

۲ - الغوص: قوم برده بن ثلوهگه.

۳ - التذكير بطلبها: نهرا چه قوم بریده؟

قومباره [ن] حديد الصلب

قومج [ن] طفر، وشوب

قومجه [تر] قومج

قومج دان [ج] ۱ - الطفر: قومج دا ثمو باتی

دیوارهگه.

۲ - الثوب.

قومج گرتن [تر] قومج دان

قوم دان [ج] ۱ - التجرع: قومی دا له ثلوهگه

۲ - التفع: قومی دا له جقارهگه

قومری [ن] طير القمري

قومقومك [ن] صب

قومسیر [ن] مسؤل الحلود

قومش [ن] يتر الزتوازي

توريات [ج] الحلود: چيشتی لی قومیاگه.

تومسقوقوت [ن] مشي يترنج، مشي يثاقل: وه قوته

قوتت هات

تومتعوره [ن] احقية يلا قيطان

تور [ن] ۱ - عواء ۲ - نداء الاستغاثة

تورج [ن] تمحية، قلبية

قووچان [ن] رسم، ضريبة الحيوانات
قووچانبر [ن] جابي الرسم: المادة السابقة
قووچان برين [ج] جباية الرسم: قووچانى خه ره گهم
برين

قووخ [ن] ۱ - کوخ ۲ - انحاء في الظهر، تحذب
قووخه قووخ [ن] مشي بانحناء الظهر
قووخ دان [ج] ان يحدودب: فرهاد پير بوو قووخ
داگه.

قووخن [ئن] محدودب: پيرو قووخن
قوورانن [ج] ۱ - القرقرة ۲ - الخوار: مانگه گه ئه را
گورره گه قوورنى

قووره [ن] ۱ - قرقرة ۲ - خوار
قوورگه [ن] طاعون البقر
قووروقار [ن] ۱ - قرقرة متكررة ۲ - خوار متكرر

قوورى [ن] غلاية الشاي «قوري»

قووز [ئن] متكبر، متبختر

قووزاخ [تر] قهوزاخ

قوزاخى [ئن] بلون الطحلب

قووکردن [ج] ۱ - العواء ۲ - الاستغاثة

قوول [ن] ساعد، زند: قووله لى ئه لمالى

قوول [ئن] ۱ - معقد، عريضة ۲ - عميق

قوولای [ئن] سهل، بسيط: جهنگ کردن قوولای

نی یه .

قولہ و بون [ج] التعقد: پروژ له پروژ به زمه گه
قولہ و بوو .

قولہ و کردن [ج] التعقید: چہ نی حمز کہین قول
دوزمه وه بکهین!

قولچی [ن] شرطه

قول کردن [ج] قلب باطنه ظهرا: قولی
فهره جیه گهی کرد .

قولی [ن] ۱ - تعقد ۲ - عمق

قووناخ [ن] مرحله

قوونه [ن] قصیر الذیل (دجاج): مامری قوونه .

قوونه می [ن] قصر الذیل

قوی [ن] بثر عمیق ۲ - غور

قی [ن] ۱ - قد ۲ - تقيز

أ - له قی دان [ج] ۱ - التسلح ۲ - التعليق

ب - وه قیا کردن [ج] التعليق: پالئاوه گهی کردبوه قی
دارینگا .

قیاره ان [ن] سیف: ذو حدین: جوور قیاره وه روپشت نیمه دیری .

قیامت [ن] قیام: يوم الاخرة، يوم الحشر

قیه و کهنین [ج] ان یسمن: میه ی گیشتی قی یه
که نی یه .

قیّت [ن] ۱ - قید ۲ - شفرة، موس .

قیت [ن] ۱ - بروز، ظهور

قیتان [ن] قیطان

قیتہ [تم] قیت

قیتہ ل [ئن] نشط وحرك

قیتہ لی [ن] نشاط وحركة.

قیچ [ئن] احور العین

قیچ کردن [ج] جعله احور العین

قیچی [ن] حور

قیر [ن] جیر

قیراط [ن] قیراط: وحدة وزن الذهب

قیران [ن] اجل، موت: قیرانی رده بو.

قیرانن [ج] ۱ - الصیاح، العیاط ۲ - ان ینق
(ضفدع)

قیران هاتن [ج] مجيء الاجل، الموت: قیرانت

هاتکه، دیاره - ثمر و دهسم چیت

قیره [ن] ۱ - صیاح، عیاط ۲ - نقیق (ضفدع)

۳ - صوت سحب المواد الصلبة على الارض

قیره قیر [ن] ۱ - صیاح و عیاط متکرر ۲ - نقیق متکرر

قیرتان [ن] لعبة الحصاة

قیرتان کردن [ج] ممارسة لعبة الحصاة

قیرتاو [ن] تبلیط

قیرتاو کردن [ج] التبلیط: قیرتاوی ری به گهی همولیرو

دهوك كریاگه .

قهرقاچ [ن] تعاكس .

قهروقار [تم] قهره قهر

قهری [ن] قدر، كمية : قهری نان هاورد .

قیز [ئن] مشمشز: داع الی الاشمشزاز، کره: نانی
پرسه له وهر چهوم قیزه .

قیزکردن [ج] الاشمشزاز: فره ناشیرنه گشت کهسی
قیزه لی کیگه .

قیزی [ن] اشمنزاز

قیزانن [ج] الصراخ، العياط «نساء»

قیزه [ن] صراخ، عياط، صرخة، عیطة

قیقانن [ج] الوقوة

قیقه [ن] وقوة

قی کردن [ج] ۱ - التقیؤ مناله گه قی کرد .

۲ - ان یهم : قی نه کیك مه چوو .

قیمه [ن] ثرم

قیمهت [ن] قیمه، سعر

قیمهت کردن [ج] ان بیاع : گهنم خایس قیمهت کیك

قیمهتی [ئن] مشتراه

قیمه کهر [ن] الة الثرم

قیمه کردن [ج] الثرم : قیمهتی گوشته گه بکه .

قین [ن] ۱ - غیض، إعتیاض : له قینی کوزهی نان

نمخوارد

۲ - حقد، ضغينة ۳ - عناد، معاندة

أ - له قين بردن [ج] جعله يفتاح: له قين بوديدم،
خانگه گه فرووشم

ب - له قين چوون [ج] الاغتياض: له قين چوو
دورره گه شکان.

قين کردن [ج] ۱ - المعاندة ۲ - الغيظ ۳ -

الاغتياض: قين کردو ديواره گه رمان.

قين هاتن [ج] الاغتياض: له قيني گون قينم نئي.

قي [ن] التقيؤ

قي هاتن [ج] الشعور بالحاجة الى التقيؤ: دلم بزه

قي يم نئي

الطرف الغليظ من النبات او ثمارها.

أ - وه قنگا خسن [ج] التأخير، التأجيل، الارزاء
کارى خير، وه قنگا مه خه ن.

ب - وه قنگا که فتن [ج] التأخر: کاره گه مان وه قنگا
که فت

ج - وه قنگه ونان [ج] ۱ - جعله يقعد :

بنه ی قنگه و تا نانه گه ی : حوى.

د - التخليص من ازمة او حالة فقر وغيرها بمساعته
ئهو سهد ديناره نايانه قنگه و.

قنگه جه نگی [ن] تناحر

قنگه جه نگی کردن [ج] التناحر: خوسه يان له يه کترى
تبی هميشه قنگه جه نگی که ن.

قنگه خشى [ن] زحف على العجز

له مال تا ئيره وه قنگه خشى هات.

قنگه خشى کردن [ج] الزحف على العجز.

قنگه ودان [ج] ۱ - الجلوس ۲ - الاستراحة

قنگ پالان [ن] كعب البندقية

قنگ پايشتک [ن] عقب القدم

قنگ دانه وه [نم]. قنگه ودان

قنگ دان [ج] ان يلو ط

قنگدهر [ن] ملوط

قنگه [ن] لواط

قنگ کردن [ج] ممارسة اللواط

قو [ن] نداء

قواغ [ن] حامل الرصاص «خرطوش»

قوالنگ [ن] طعام الفطور

قوالنگ کردن [ج] تناول طعام الفطور

نه شهوه کی قوالنگ کردم و نه نیمه پرویش نان

خواردمه .

قهوت [ن] ۱ - قوه ۲ - تعصر عند الوضع والانجاب

«حيوان»

قهوت گرتن [ج] ۱ - ان بتقوى ۲ - الاشتداد:

بیماری قوهت لی گرت .

قوه وئه لئهك [ن] نوع من الملابس الكردية

قوه و سه رداری [ن] نوع من الملابس الكردية .

قوه و سه لئه [ن] نوع من الملابس الكردية

قوپ [ن] ۱ - مقعر ۲ - منكمش: ده می قوپ داگه .

قوپانن [ج] ۱ - التقعير ۲ - جعله منكمشا

قوپچه [ن] زر، دگمه

قوپیاگ [ج] ۱ - مقعر ۲ - منكهش

دوولی قوپیاگ . دس قوپیاگ

قویی [ن] قعر: قویی زگ

قوپیان [ج] ۱ - التقعر ۲ - الانكماش

به رميله گه قوپیاگه .

الجمهورية العراقية
وزارة الثقافة والأعلام
دار الثقافة والنشر الكردية
السلسلة رقم (١٩٦)

جوهرة كرسي

قاموس كردي - عربي اللهجة الكلهرية

الجزء الثاني

نعمت علي سايه

د-ر-ز-ژ-س-ش-ع-غ-ف-ف-ق

دار الحرية للطباعة

تصميم الغلاف: هيفاء عبدالحسين